

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární pedagogiky

Jana Kohnheiserová

V. ročník – kombinované studium
Obor: učitelství pro 1. stupeň základní školy

**NÁVRH PROJEKTU ENVIRONMENTÁLNÍ
VÝCHOVY S VYUŽITÍM VÝZNAMNÝCH DNŮ
(Mezinárodní den Země, Mezinárodní den
ptactva a Světový den zvířat)**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: PhDr. Vlasta Hrdličková, Ph.D.

OLOMOUC

2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literatury.

V Olomouci 10. 3. 2011

Děkuji PhDr. Vlastě Hrdličkové, Ph.D za trpělivost, cenné rady a odborné vedení diplomové práce.

Také děkuji svojí rodině za pomoc a podporu.

OBSAH

Úvod.....	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 VÝVOJ VÝCHOVY K OCHRANĚ PŘÍRODY.....	11
1.1 Vývoj výchovy k ochraně přírody do roku 1918.....	11
1.2 Vývoj výchovy k ochraně přírody od roku 1918 do současnosti.....	17
1.2.1 Výchova k ochraně přírody v letech 1918 – 1945.....	17
1.2.2 Výchova k ochraně přírody v letech 1946 – 1960.....	18
1.2.3 Výchova k péči o životní prostředí v 70. letech...	19
1.2.4 Ekologická výchova v 80. letech.....	20
1.2.5 Ekologická výchova po roce 1989.....	22
1.2.6 Environmentální výchova v současnosti.....	23
2 LEGISLATIVA A DOKUMENTY PODPORUJÍCÍ ZAČLENĚNÍ ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY DO VZDĚLÁVÁNÍ.....	25
2.1 Státní dokumenty podporující začlenění environmentální výchovy do vzdělávání.....	25
2.2 Školské dokumenty podporující začlenění environmentální výchovy do vzdělávání.....	26
3 KLÍČOVÉ RYSY ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE	28
3.1 Charakteristika environmentální výchovy.....	28
3.2 Klíčové kompetence environmentální výchovy.....	29
3.3 Obsah, cíle, pojetí environmentální výchovy.....	30
3.4 Složky environmentální výchovy	31
4 CHARAKTERISTIKA PROJEKTOVÉ METODY.....	32
4.1 Vývoj projektové metody.....	32
4.2 Znaky projektové metody	33
4.3 Druhy projektů.....	34

EMPIRICKÁ ČÁST.....36

5	PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ VE ŠKOLSKÉ PRAXI.....	37
5.1	Cíl výzkumu	37
5.2	Stanovení hypotéz	37
5.3	Metodologie výzkumu.....	38
5.4	Vyhodnocení výsledků.....	39
5.4.1	Jste muž nebo žena?.....	39
5.4.2	Působíte ve škole městské nebo vesnické?...40	
5.4.3	Je vaše škola plně organizovaná nebo malotřídní?.....	41
5.4.4	Pedagogické vzdělání.....	42
5.4.5	Délka pedagogické praxe	43
5.4.6	Používání projektové metody.....	44
5.4.7	Zdroje používaných projektů.....	45
5.4.7.1	Používáte projekty krátkodobé nebo dlouhodobé?.....	46
5.4.8	Realizujete projekty k environmentální výchově?.....	47
5.4.8.1	Projekty k environmentální výchově realizujete krátkodobé nebo dlouhodobé?.....	48
5.4.9	Využití projektů k environmentální výchově.....	49
5.4.10	Realizujete projekty na téma významných dnů se zaměřením na environmentální výchovu?...50	
5.4.11	Účastníte se vzdělávání k projektovému vyučování?.....	52
5.4.11.1	Účast mužů a žen ve vzdělávání k projektovému vyučování.....	53
5.4.11.2	Účast ve vzdělávání k projektovému vyučování podle umístění škol.....	54
5.4.11.3	Účast ve vzdělávání k projektovému vyučování podle dosaženého vzdělání.....	55

5.4.11.4	Účast ve vzdělání k projektovému vyučování podle délky pedagogické praxe.....	56
5.5	Diskuse	57
5.6	Závěr.....	60
PRAKTICKÁ ČÁST.....		61
6	NÁVRH PROJEKTOVÝCH DNŮ K VYBRANÝM DNŮM ROKU.....	62
6.1	Den Země pro 4. ročník základní školy.....	63
6.1.1	Co víme o přírodě?.....	65
6.1.2	Chová se člověk v přírodě vždy správně?.....	66
6.1.3	Počítání o Zemi.....	67
6.1.4	Jakou Zemi chceme?.....	68
6.2	Den Země pro 5. ročník základní školy.....	70
6.2.1	Znáte dobře naši Zemi?.....	71
6.2.2	Co víte o Indiánech?.....	72
6.2.3	Umíte správně třídit odpad?.....	75
6.2.4	Slabikové přesmyčky, spojovačky, skrývačky.....	76
6.2.5	Jak dlouho se rozkládají odpadové suroviny?.....	78
6.2.6	Šetříme vodou.....	78
6.3	Den ptactva pro 4. ročník základní školy.....	81
6.3.1	Co víte o našem ptactvu?.....	82
6.3.2	Ptačí rekordy z celého světa.....	83
6.3.3	Krmení ptáčků v zimě.....	86
6.3.4	Tukové krmítko.....	87
6.4	Den ptactva pro 5. ročník základní školy.....	89
6.4.1	Atlas ptáků.....	90
6.5	Den zvířat pro 4. ročník základní školy.....	92
6.5.1	Stopování.....	93
6.5.2	Kostry zvířat.....	95
6.6	Den zvířat pro 5. ročník základní školy.....	96
6.6.1	Křížovky s tajenkou	97
6.6.2	Sudoku lesních živočichů.....	97
6.6.3	Osmisměrka.....	99

6.6.4	Najdeš všechna domácí zvířata?	100
6.6.5	Vlastní křížovka.....	101
ZÁVĚR.....		102
POUŽITÁ LITERATURA A POUŽITÉ PRAMENY.....		103
SEZNAM PŘÍLOH.....		108
PŘÍLOHY		
ANOTACE		

ÚVOD

V současné době je naše planeta velmi zatěžována, dochází v ní k nepříznivým změnám. To negativně ovlivňuje veškerý život, tedy i nás. Nejen my, ale i naši potomci jsme na této planetě závislí. Téměř každý si jistě uvědomuje, jak je důležité vykonat cokoli pro záchranu. Zmobilizovat síly, změnit přístup, myšlení, přizpůsobit životní styl. Každý je za své chování zodpovědný.

Důležité je k ohleduplnosti k Zemi naučit děti již od útlého věku, aby se pro ně kladný vztah k životnímu prostředí stal samozřejmostí. A to je vedle rodiny nezastupitelný úkol pro školu. V současnosti je environmentální výchova začleněna jako povinné průřezové téma do rámcově vzdělávacích programů a školních vzdělávacích programů.

Moje diplomová práce má alespoň malým dílem k této problematice přispět. V teoretické části se zabývám historií výchovy k ochraně přírody od jejich prvopočátků po současnost, dokumenty a legislativou podporující začlenění environmentální výchovy do vzdělávání, principem projektového vyučování. Práce je zaměřena na 1. stupeň základního vzdělávání.

Největší problémy jsem měla se získáním materiálů o první významné osobě spojované s ochranou přírody, o Sv. Františku z Assii. Všechny prameny uváděly hlavně jeho význam pro zakládání řádů, jeho zbožnost, skromnost. Když jsem nacházela pouze stále stejné informace, obrátila jsem se s prosbou o pomoc na tajemníka Rady Církve bratrské, který mi poskytl internetové zdroje, kde jsem se již dozvěděla, co jsem potřebovala. Proto bych ráda touto cestou Mgr. Petru Grulichovi, poděkovala.

Empirická část obsahuje výzkum zaměřený na přístup učitelů 1. stupně základních škol k projektovému vyučování s ohledem na zájem, představy, snahu dále se v této vyučovací metodě zdokonalovat, využívání projektového vyučování ve vztahu k environmentální výchově. Pro výzkum jsem použila metodu dotazníku, uzavřených a polouzavřených otázek. Oslovila jsem základní školy městské, vesnické, malotřídní i plně organizované.

V praktické části nabízím návrhy na projektové dny na téma Mezinárodní den Země, Mezinárodní den ptactva a Světový den zvířat pro 4. a 5. ročník základní školy. Z nejznámějších významných dnů jsem zvolila tyto dny proto, že zahrnují široké spektrum témat, která je možné využít při běžné výuce. Úkoly jsou

zaměřené na environmentální výchovu. V různých kvízech, křížovkách, pracovních listech mají žáci zábavnou formou ověřit svoje znalosti i dozvědět se nové informace o přírodě a její ochraně.

Doufám, že moje práce bude přínosem pro učitele 1. stupně základních škol při organizování projektových dnů s ekologickou tematikou.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJ VÝCHOVY K OCHRANĚ PŘÍRODY

1.1 VÝVOJ VÝCHOVY K OCHRANĚ PŘÍRODY DO ROKU 1918

Vztah člověka s přírodou se datuje od hominizace – vzniku člověka. Předchůdce dnešního člověka žil s přírodou převážně v souladu, byl sběračem a lovcem. První negativní vliv na společenstva byl v podobě nadměrného lovu.

Na konci doby ledové došlo na severní polokouli ke změně podnebí, což zapříčinilo nový ráz krajiny, změnu fauny i flóry, vymírání nebo stěhování stád. Proto člověk musel hledat změnu obživy. „Rozvinul rybolov, shromažďování zrní některých rostlin, ale především došlo k domestikaci zvířat.“ (Nováček, P., Huba, M., Mederly, P., 1998, s. 13) Člověk musel také přistoupit k umělému pěstování divoce rostoucích rostlin.

„S nástupem nejstarších civilizací došlo ke změně životního stylu. Usedlý způsob života znamenal výraznější zásah do okolního prostředí. Kácení lesů způsobilo změny klimatu, změny vodního režimu, eroze.“ (Suchomel, J., 2007, <http://www.uel.cz/>) Zdárně se rozvíjelo také pastevectví.

Kvalitativní změna získávání potravy přispěla i ke zvětšení počtu obyvatel. Proto docházelo ke stěhování velkých skupin lidí za novou vhodnou půdou. Nejstarší zemědělské civilizace hlavně v údolích velkých řek zavinily úplnou změnu ekosystému, převážně mohutným kácením lesů.

„Základy k rozvoji věd a techniky byly položeny ve starověku, v oblasti Středomoří, Blízkého východu, ale i Číny a Indie. Dvě století před naším letopočtem již dovedli lidé využívat například proudící vody k pohánění vodního kola.“ (Nováček, P., Huba, M., Mederly, P., 1998, s. 14)

Od 7. století výrazně narůstá vliv člověka na přírodu.

V období tzv. druhé kolonizace, které je představováno dobou asi od 11. do 14. století, člověk proniká do výše položených, méně příznivých neobydlených míst, což znamenalo další přeměnu krajiny. „Člověk je jedním z nejvýznamnějších ekologických faktorů, ovlivňuje krajinu přímými vlivy, jako je mýcení a lesů, kosení, spásání, sešlapávání, vypalování vegetace, hubení druhů a naopak zavádění cizích druhů organismů. Dále člověk působí na krajinu nepřímými vlivy, jako

odvodňování, zavlažování, hnojení, imise a podobně. Dochází k odstraňování lesů, odnosu půdy, k sedimentaci horské půdy v nivách řek.“ (Suchomel, J., 2007, <http://www.uel.cz/>)

Doba 17. a 18. století je charakterizována volnějším hospodařením, které přináší určité zmírnění negativních vlivů člověka zvyšováním rozmanitosti prostředí, rozšiřováním druhového bohatství.

Od 2. poloviny 19. století dochází ke zintenzivnění zemědělství a rozvoji průmyslu. Znamená to výrazné převládnutí negativních vlivů, jako je radikální přeměna krajiny, zakládání umělých společenstev neschopných samostatné existence, vyhubení řady druhů organismů. Používají se jedovaté látky, těžká mechanizace. Intenzivně se využívá energie z neobnovitelných zdrojů.

„V srpnu 1945 vybuchly nad Japonskem první dvě atomové bomby a to bychom mohli považovat za symbolický mezník nové éry. Zde se rozpor mezi našimi možnostmi a odpovědností vůči sobě i přírodě dostává ke klíčovému bodu.“ (Nováček, P., Huba, M., Mederly, P., 1998, s. 15) Pokud se lidstvo nebude chovat k přírodě zodpovědně, může sobě i ostatním tvorům způsobit obrovské problémy.

S nástupem moderní doby došlo ke změnám v různých odvětvích lidské činnosti, průmysl se ještě zdokonalil a s ním i množství emisí vypouštěných do ovzduší, znečišťování vodstva, kontaminace půdy. Zemědělství se rozšířilo včetně všech negativních důsledků s tím souvisejících.

První osobností, která je zmiňována v souvislosti s ochranou přírody je sv. František z Assisi, vlastním jménem Giovanni Bernardone. Narodil se v Assisi v Umbrii roku 1182 a zemřel 3. 10. 1226. Jeho otec Petr Bernardone byl bohatý obchodník s látkami. Františkova matka měla francouzský původ. Byl pokřtěn jménem Jan, ale často jej nazývali Francesco -Francouzek.

„Sv. František z Assisi v roce 1206 pod dojmem nadpřirozeného vidění zanechal bezstarostného života, rozdal majetek a stal se pokrokovým kajícím. Pečoval o malomocné a vedl žebravý život.“ (Diderot, 1999, sv. 2, s. 510) Byl zakladatel řádu františkánů.

Sv. František z Assii je spojován s přírodou a láskou ke všemu živému. „Pokoušel se sesadit člověka z jeho nadřazeného místa nad stvořením a vytvořit tak demokracii pro všechny Boží tvory.“ (White, L., <http://Global21.cz/>) Historické prameny uvádějí, že uskutečňoval kázání i zvíři v lese. Je také považován za prvního básníka, „Františkovým nejslavnějším dílem je Sluneční píseň (viz.

příloha č. 1), která má i dnes revoluční ekologický nádech“.(White, L., <http://Global21.cz/>)

Papež Jan Pavel II. prohlásil 29. listopadu 1979 sv. Františka z Assisi patronem ekologů. Zajímavé je, že s návrhem prohlášení sv. Františka z Assisi za patrona ekologů přišel Lynn White - americký historik a ekolog, který v roce 1967 jako jeden z prvních upozornil na ekologické problémy. Ve článku nazvaném *Historické kořeny naší ekologické krize* publikovaném v časopise Science označil křesťanství za jednu z příčin ekologických problémů. Tento článek vyvolal rozsáhlou vědeckou polemiku. Sám White však v závěru svého příspěvku upozornil na to, že „východisko řešení ekologické krize je v rovině duchovní, změně smýšlení a způsobu chování mnohem více, než v rovině technické“ (White, L., <http://Global21.cz/>), vyzdvihl přístup sv. Františka z Assisi ke stvoření a navrhl jej tedy za patrona ekologů.

„V ekologických kruzích inspirovaných osobností patrona životního prostředí, Františka z Assisi, se zrodilo *desatero* pro uchování zdravého životního prostředí pro nás i pro budoucí generace (viz. příloha č. 2). Jeho mravně zavazující imperativy se vztahují i na každého z nás.“ (Měřinský, V., 2006, s. 5).

V období středověku výchova k ochraně přírody byla převážně na základě vlastních zkušeností. Lidé sami pozorovali přírodu, její vyváženost. Majitelé půdy, lesů sami vychovávali své poddané k dodržování rovnováhy, předávali své poznatky. „Ve středověku byla Evropa světem hluboce zemědělským, v němž devět desetin obyvatelstva žilo na venkově a živilo se obděláváním půdy.“ (Goff, J., 1999, s. 104) Pro člověka byla příroda do určité míry soupeřem, kterého si musel podmanit, aby si vydobyl obživu.

„Zemědělská půda, lesy, pastviny pro chov ovcí a půda ležící ladem byly v různých oblastech zastoupeny v nestejném poměru. Rovněž systém střídání osevů se v Evropě lišil podle toho, bylo-li klima vlhké a půda hluboká, v tom případě se používalo trojhonného systému: ozim, jař nebo luštěniny a úhor, takže ladem ležela pouze jedna třetina půdy. Sušší oblasti Evropy s půdou vyprahlou a lehkou znaly pouze střídání úhorů a ozimů.“ (Goff, J., 1999, s. 107)

Velmi rozšířené bylo také pastevectví. Pastevci se svými stády putovali od pastviny k pastvině, většinou od května do září. Ze sadařských prací za pozornost stojí vinařství. Pěstování vinné révy muselo překonávat překážky

kladené nadmořskou výškou a klimatem. Réva se dostala i do Anglie, odkud opět vymizela zhoršením klimatických podmínek v období mezi 13. a 14. stoletím.

Ochrana přírody se v tomto období projevovala pouze na omezení, která měla zajistit především ochranu majetku a výsadní práva lovu zvěře, ne k ochraně přírodních hodnot. „V Království Českém to bylo například nařízení v Maiestas Carolina Karla IV. z roku 1355 povinnost chránit pomezí hvozdu, roku 1434 vydal král Zikmund nařízení k ochraně zvěře.“ (Strojilová, S., <http://lidé.gymcheb.cz/>)

V době feudalismu docházelo v různých odvětvích ke kvalitativním změnám. Vývoj se týkal také vztahu k přírodě, k zemědělství. „Protože některé ze změn agrárních praktik, s nimiž přišli zemědělství reformátoři, nevyžadovaly specializované znalosti ani vybavení, bylo možné zemědělství zdokonalit bez velkých nákladů. Taková zlepšení byla prosazována velkým množstvím lidí.“ (Black, J. 2003, s. 54)

Vlastníci půdy zřizovali modelová hospodářství. Například Johan Schubart, saský farmář, se zasadil o pěstování jetele a byl povýšen do šlechtického stavu.

Vznikala také zemědělská literatura, která poskytovala praktické rady, informace o zemědělském pokroku. J. Black se ve svém díle Evropa osmnáctého století zmiňuje o tom, že „Jethro Tull napsal v roce 1733 knihu Chov a šlechtění koní, dalším autorem byl například Duhamel de Monceau. V Itálii byl v 60. letech založen časopis věnovaný zemědělství, v Maďarsku napsal jezuitský učenec Lajos Mitterpacher první významné dílo Prvky zemědělství.“ (Black, J., 2003, s. 55)

Nejen odborná literatura, ale i zakládání zemědělských společností, hrály podstatnou roli v šíření změn v zemědělském hospodaření. „Například roku 1759 Akademie v Besançonu uspořádala soutěž o objevení zeleninové substance, která by v případě potřeby mohla nahradit chléb.“ (Black, J., 2003, s. 55)

Na našem území je důležitou osobností přispívající zásadními činy k ochraně přírody Marie Terezie, která za své vlády vydala „Císařský královský patent lesů a dříví, ustanovení v království Českém se týkající, daný na hradě Pražském dne 5. dubna 1754. Cílem bylo věnovat se regulaci lesnictví a těžbě dřeva, která do té doby byla zcela neomezená a vzhledem ke stále se zvyšujícím potřebám dřeva ze strany rozvíjejícího se průmyslu, bylo nezbytné tento stav

právně upravit. Následovaly podobné patenty pro další rakouské země.“¹ (Vrška, T., Hort, L., 2008)

Uvědomělé hnutí na ochranu přírody začalo již dříve jako ochrana přírodních zvláštností, kromě jiného například „Adam František Schwarzenberg vydal v roce 1721 nařízení o ochraně medvěda v jižních Čechách.“ (Strojilová, S., <http://lidé.gymcheb.cz/>)

Zabývat se ochranou přírody znamená pochopit její zákonitosti, vztahy. Mezi významné světové osobnosti 18. a 19. století, které se věnovaly zkoumáním přírody, patří například Carl Linné. Byl zakladatelem botanické a zoologické systematiky. „Vytvořil také pojem druh jako základ přirozené soustavy organismů. Velkým přínosem je jeho dílo *Soustava přírody*, kde popsal všechny tehdy známé organismy krátkou latinskou charakteristikou a označil je dvojslovnými názvy. Další díla jsou *Rostlinné rody*, *Botanická filozofie a Rostlinné druhy*.“ (Diderot, 1999, sv. 4., s. 365)

Francouz „Jean-Baptiste Pierre Antoine de Monet Lamarck jako první vytvořil komplexní teorii evoluce organismů, formuloval zásadní vývojové myšlenky, byl zastáncem postupného vývoje druhů, zastával názor, že organismy se aktivně přizpůsobují měnícím se podmínkám prostředí. De Lamarck je považován za autora první hierarchické klasifikace bezobratlých a zakladatele etologie. V roce 1802 zavedl spolu s G. R. Treviranem pojem biologie.“ (Diderot, 1999, sv. 4., s. 292)

Z německých přírodovědců bych zmínila Alexandra von Humboldta a Ernesta Heinricha Haeckela. Humboldt byl velmi všestranný vědec. „Zabýval se obory z oblasti fyziky, chemie, geologie, mineralogie, vulkanologie, botaniky, zoologie, klimatologie, oceánografie a astronomie, ale zajímaly jej také otázky hospodářské geografie, etnologie a demografie. Humboldt byl jeden ze zakladatelů fyto geografie, popsal více než 3500 druhů rostlin, studoval hlavně závislosti rozšíření rostlin v určité zeměpisné poloze. Popularitu dosáhl především díky *Kosmos*, *Cesty tropickou Amerikou*, *Mineralogicko-geologická cesta po Uralu*, *Altaji a Kaspickém moři*.“ (Diderot, 1999, sv. 3., s. 247)

1 Patent z roku 1756 pro Slezsko. V patentu se např. zakazuje veškerá pastva v mladých kulturách, stejně jako hrabání mechu v jehličnatých lesích odkrývající kořeny stromů. Dále byla ustanovena například povinnost zajistit nový lesní porost po provedené těžbě, evidovat a zaměřit všechny lesy a pro zlepšení stavu a zvýšení produkce vyrabovaných lesů bylo doporučováno systematické a intenzivní smrkové hospodářství. (Vrška, T., Hort, L., 2008)

Ernest Heinrich Haeckel se zabýval „kmenovým vývojem organismů, je autor teorie gastrey a biogenetického zákona. Veškerou skutečnost považoval za projev jediné substance-energie. Hlavní jeho díla jsou: *Všeobecná morfologie organismů, Systematická fylogenie, Světové záhady*. V roce 1869 poprvé Haeckel použil termín ekologie, kterou definoval jako vědecké studium vzájemného působení mezi organismy a prostředím.“ (Diderot, 1999, sv. 3., s. 120)

Další významný přírodovědec byl Charles Robert Darwin, který se proslavil svojí teorií evoluce organismů přírodním výběrem. „V knize *O vzniku druhů přírodním výběrem, neboli uchováním prospěšných plemen v boji o život* z roku 1859, představil Darwin vývoj organismů od společného předka a prezentoval ji jako komplexní vědeckou teorii vývoje v přírodě.“ (Diderot, 1999, sv. 2., s. 185) Darwin dále napsal sérii knih o rostlinách a živočiších, včetně člověka.

Mezi české významné osobnosti přírodovědců patří Alois Zlatník. „Zabýval taxonomií, ekologií, fytogeografií, typologií lesních porostů. Jeho hlavní díla jsou *Základy ekologie, Ekologie a geografie rostlin, Lesnická fytoecologie, Lesnická botanika speciální*.“ (Diderot, 1999, sv. 8., s. 454)

„Ochrana přírody jako uvědomělé hnutí vycházelo nejprve z estetického a kulturního cítění. Představitelé těchto aktivit měli za cíl zachovat různé přírodní zajímavosti, památná místa a objekty. V roce 1819 použil již zmiňovaný německý přírodovědec a cestovatel Alexander Humboldt poprvé pojmu přírodní památka.“ (Strejček, J., Kubíková, J., Kříž, J. 1983, s. 183). Tento pojem se začal běžně používat na přírodní zvláštnosti.

Časem se zjistilo, že nestačí chránit pouze jednotlivé pozoruhodnosti a pro zachování přírody je třeba zajistit ochranu pro celá rozsáhlá území. Cílem bylo uchovat určitou přírodní oblast téměř nedotčenou člověkem. „Vliv na přístup k přírodě měl i romantismus, který se odrazil v rozhodnutí přírodumilovného hraběte Jiřího Františka Augusta de Languelval-Buquoye, majitele panství Nové Hradky v jižních Čechách. Ten napsal 28. srpna 1838 svému lesníkovi dopis (viz. příloha č. 3), který se nesmazatelným způsobem zapsal do historie ochrany přírody nejen v České republice.“ (Vrška, T., Hort, L., 2008)

Již v polovině 19. století vznikaly různé rezervace, pralesy, mokřady. „Nejstarší rezervací v České republice je Žofínský prales a Hojná voda, které byly zřízeny v roce 1838, dále pak prales Boubín z roku 1858.“ (Vrška, T., Hort, L., 2008) Byly také zřizovány oblasti pro divokou zvěř.

Další snahou o ochranu přírody bylo vydání některých nařízení, jako třeba

„v roce 1837 vyšlo nařízení o povinnosti udržování stromů při veřejných cestách nebo v roce 1870 zákon o ochraně ptactva zemědělsky užitečného.“ (Strejček, J., Kubíková, J., Kříž, J. 1983, s. 183)

Ještě bych zmínila důležitou celosvětovou událost, což bylo „zřízení prvního národního parku na světě – Yellowstone National Park ve Spojených státech amerických v roce 1872.“ (Diderot, 1999, sv. 8, s. 402)

1.2 VÝVOJ VÝCHOVY K OCHRANĚ PŘÍRODY OD ROKU 1918 DO SOUČASNOSTI

1.2.1 VÝCHOVA K OCHRANĚ PŘÍRODY V LETECH 1918 - 1939

Na přelomu 19. a 20. století je ochrana přírody ovlivněna hlediskem převážně vědeckým, osvětovým a kulturním. „Vznikají spolky a organizace, které mimo vlastní práce vyvíjejí činnost osvětovou a výchovnou ve smyslu kladného vztahu k přírodnímu prostředí, např. v roce 1904 zakládá prof. dr. Urban - Jarník v Praze Svaz spolků pro okrašlování a ochranu domoviny a v Brně je založen Svaz pro výzkum a ochranu přírody.“ (Škorníčková, 2009, <http://www.cenia.cz/>)

Za první republiky nebyla výchova k ochraně přírody nijak právně ošetřena, byla založena spíše na dobrovolnosti. Výchova k přírodě probíhala teoreticky i prakticky, důležitá byla i osvěta. „Ve výchově k ochraně přírody se objevovaly snahy začlenit toto téma do obsahu učebnic prvouky, vlastivědy, na druhém stupni v rámci občanské výchovy. V roce 1918 Ministerstvo školství a národní osvěty přibírá do oblasti své působnosti a svých podřízených orgánů také přírodní památky.“ (Škorníčková, 2009, <http://www.cenia.cz/>)

Ochrana přírody se zaměřovala také na zachování ohrožených druhů. V roce 1919 byli jmenováni konzervátoři² pro ochranu přírody, kteří měli za úkol vyhledávat cenná území a vyhlášovat je jako rezervace. V roce 1922 nastoupil do Ministerstva školství a národní osvěty Rudolf Maximovič³, který byl zakladatelem

2 Jednalo se o odborně vzdělané občany, zpravidla učitele biologie, kteří se dobrovolně věnovali nejen výběru území, ale i otázkám ochrany přírody a osvěty studentů i veřejnosti. (Vrška, T., Hort, L., 2008)

3 Zásluhou Rudolfa Maximoviče byly zpracovány návrhy prvního zákona o ochraně přírody. V letech 1922 až 1938 bylo do českého parlamentu podáno celkem pět návrhů zákona o ochraně přírody. Návrhy zahrnovaly i zřizování přísných, což znamená bezzásahových rezervací, zejména v pralesních oblastech. Ani jeden návrh nebyl však parlamentem přijat. (Vrška, T., Hort, L., 2008)

úřední ochrany přírody u nás. „I přes obtížná jednání se podařilo prosadit k 31. 12. 1933 tzv. silvestrovský výnos, což byl první oficiální soupis přírodních památek. Díky Maximovičovu úsilí a využití pozemkové reformy se podařilo do roku 1938 vyhlásit proti sedmi soukromým rezervacím v roce 1918 v Čechách 113, na Moravě a ve Slezsku 29 a na Slovensku 18 přírodních rezervací, kde již byl i určitý vliv ze strany ministerstva školství a národní osvěty.“ (Strejček, J., Kubíková, J., Kříž, J. 1983, s. 186)

1.2.2 VÝCHOVA K OCHRANĚ PŘÍRODY V LETECH 1946 – 1960

V období druhé světové války se dostala výchova k ochraně přírody do ústraní, bylo nutno řešit jiné, aktuálními problémy.⁴

Po skončení druhé světové války se opět výchova k ochraně přírody začala rozvíjet. „Od roku 1946 vycházel věstník státní péče o ochranu přírody a krajiny *Ochrana přírody*, v roce 1976 byl sloučen s časopisem *Památkové péče* a začal vycházet pod názvem *Památky a příroda*.“ (Škorníčková, 2009, <http://www.cenia.cz/>) Při státních památkových úřadech byla zřízena oddělení ochrany přírody. Úkolem konzervátorů bylo také provádět propagaci ochrany přírody. Byly založeny stanice ochrany přírody.

V roce 1956 byl vydán zákon číslo 40 o státní ochraně přírody. Měl řešit utřídění chráněných území. Vznikl pro ně jednotný název Státní přírodní rezervace.

„Na téma ochrany přírody bylo uspořádáno několik celostátních a krajských putovních výstav, byly vydány dvě série nálepek na krabičky zápalek a dvě série poštovních známek, pořízeny filmy a diafilmy na toto téma, byla publikována domácí i překladová literatura a prohloubila se mezinárodní výměna zkušeností jak prostřednictvím konferencí, tak i mezinárodních táborů mladých ochranářů.“ (Škorníčková, 2009, <http://www.cenia.cz/>)

Jednou z větších akcí byly Hlídky ochránců přírody⁵, měly velký ohlas a staly se novým typem zájmové činnosti mládeže.

4 Ve válečném období byly uzavřeny vysoké školy. Fytcenolog prof. ing. Alois Zlatník, učitel na lesnické fakultě Vysoké školy zemědělské v Brně sestavil návrh komplexní sítě lesních rezervací pro Moravu a Slezsko. Po válce se však nikdy nepodařilo tento návrh uceleně vybudovat. (Vrška, T., Hort, L., 2008)

5 Akce vyhlášená v roce 1959 RNDr. Janem Čerovským, CSc. prostřednictvím časopisu ABC mladých techniků a přírodovědců. (Škorníčková, 2009, <http://www.cenia.cz/>)

Velkým přínosem výchovy k ochraně přírody patřil časopis ABC mladých techniků a přírodovědců, který měl vždy vysokou úroveň.

K ochraně přírody patřily vždy dobrovolné organizace. Mezi ně patří „Svaz pro ochranu přírody a krajiny v ČSSR, známý pod zkratkou TIS, heslem této organizace bylo *Poznej a chraň* a řídila se Desaterem ochranných zásad.“ (viz. příloha č. 4) (Máchal, A., 2000, s.4)

Dalším pokračovatelem je Český svaz ochránců přírody, dnes je největší z nevládních neziskových organizací zaměřených na životní prostředí.

„Ze státních organizací byl v roce 1960 ustanoven Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, dále jeho krajská a okresní střediska. V 60. letech se začalo již uvědoměle mluvit nejen o ochraně přírody, ale o výchově k ochraně přírody.“ (Škorníčková, 2009, <http://www.cenia.cz/>)

1.2.3 VÝCHOVA K PÉČI O ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ V 70. LETECH

Ochrana přírody byla v 70. letech ovlivněna světovým zájmem o životní prostředí. Cílem již není pouze zájem o přírodu, o její ochranu, jde o zachování přírody, ohrožených druhů živočichů a rostlin, řešení základních problémů lidstva. „Hovoří se o výchově k ochraně a tvorbě životního prostředí, později o výchově k péči o životní prostředí.“ (Škorníčková, 2009, <http://www.cenia.cz/>) Stále přetrvává převážně dobrovolnost.

Již na začátku sedmdesátých let musela být ukončena činnost Junáka⁷. V této době byla téměř veškerá mimoškolní činnost dětí realizována pouze v Pionýrské organizaci Socialistického svazu mládeže. Velkým dílem při práci s dětmi přispěl také Svaz ochránců přírody, který se po roce 1989 přeměnil na nevládní neziskovou organizaci.

„V roce 1975 byl pro školy vydán metodický materiál, podle kterého se měla do výuky zařadit témata: člověk a příroda, přírodní zdroje, rostliny a živočichové, lesy a zeleň v krajině, ochrana přírody a její význam.“ (Škorníčková, 2009, <http://www.cenia.cz/>) Rozvinula se velká aktivita mládeže v oblasti ochrany životního prostředí.

⁷ Skautská organizace Junák byla v českých zemích založena v roce 1914 pod vlivem A. Svojsíka, podněcovala vztah mládeže k přírodě, sportu, turistice, táboření. Vychovávala k praktickým dovednostem, družnosti a sebekázní. (Diderot, 1999, svazek 7, s. 149)

Nejvýznamnější aktivitou sedmdesátých a osmdesátých let bylo Hnutí Brontosaurus, „které se z kampaně iniciované vědeckými pracovníky Ústavu krajinné ekologie Československé akademie věd vyvinulo v relativně samostatné hnutí uvnitř Socialistického svazu mládeže.“ (Máchal, A., 2000, s. 8) Mottem hnutí bylo „*Brontosaurus to nepřežil, protože přerostl své možnosti.*“ Hnutí Brontosaurus je české občanské sdružení, u jehož zrodu v roce 1974 stáli Eliška Nováková, Miroslav Martiš, Jan Šolc, Václav Petříček a Josef Velek.⁸ Rok 1974 byl na konferenci OSN ve Stockholmu vyhlášen Rokem životního prostředí.“ (<http://cs.wikipedia./>)

I v současnosti hnutí stále působí v oblasti ochrany přírody, práce s mládeží, pořádá pravidelné akce a tábory pod názvem Prázdniny s Brontosaurom, které jsou zaměřeny na pobyt v přírodě. Společně s Asociací Brontosaura se Hnutí Brontosaurus stalo trvalé a to až do současnosti a patří mezi nevládní neziskové organizace.

„Důležitou úlohu v podpoře kladného vztahu k přírodě a její ochraně sehrál i časopis *Nika*, založený v roce 1979. Později začal v Brně vycházet ochránářský časopis *Veronica*.“ (Máchal, A., 2000, s. 7)

1.2.4 EKOLOGICKÁ VÝCHOVA V 80. LETECH

Na počátku 80. let se mezi českými odborníky objevil „překlad textu Meze růstu, což byla studie věnující se globálním problémům. Autory zprávy byli manželé Meadowsovi a J. Randers. Byli členy volného sdružení západních ekonomů, politiků a ekologů nazývaného Římský klub.“ (Máchal, A., 2000, s. 4)

Na základě informací o ekologických problémech, nabývá výchova k péči o životní prostředí většího významu a začíná být podporována i státem. Je realizována řada státních i nestátních aktivit zaměřených především na děti a mládež.

První oficiální zmínky o nutnosti mezinárodní spolupráce pro rozvoj ekologické výchovy vyšly ze stockholmské konference v roce 1972. K tomu vedly problémy

⁸ Josef Velek (1939 – 1990), ekonomický redaktor časopisu *Mladý svět*, po vyhlášení Akce Brontosaurus se věnoval problémům péče o přírodu, autorsky se podílel na televizním pořadu *Příroda pro zítřek*, k živým debatám do pražské Malostranské besedy zval zajímavé osobnosti do pravidelných pořadů *Setkání s Brontosaurom*, je autorem knih *Jak jsem bránil přírodu*, *Příběhy pro dvě nohy* a jiné. (Máchal, A., 2000, s. 8)

životního prostředí a především uvědomění si, že vše je v rukou člověka.

V roce 1977 od 14. do 26. září se konala ve Tbilisi první mezinárodní Konference k ekologické výchově. Byla zde přijata definice ekologické výchovy, ze které vycházíme dodnes. Prohlášení ze „Tbilisi *Tbilisi Declaration*, které spoluse dvěma doporučeními představuje rámec, zásady a směrnice pro ekologickou výchovu na všech úrovních, vychází z Bělehradské charty, která v roce 1975

tomuto jednání předcházela. Doplnuje ještě, že ekologická výchova by měla tvořit užší vazbu mezi výukou a reálným životem, zaměřovat se na aktivity kolem ekologických problémů určitého společenství a soustředit se na jejich analýzu pomocí mezioborového, detailního přístupu. Cíle ekologické výchovy jsou zde formulované takto:

- pěstovat jasné povědomí a zájem o ekonomickou, sociální, politickou a ekologickou vzájemnou závislost v městských a venkovských oblastech
- poskytovat každé osobě příležitost získávat poznatky, hodnoty, postoje, angažovanost a dovednosti jak chránit a zlepšovat životní prostředí
- tvořit nové modely chování jednotlivců, skupin a společnosti jako celku vůči životnímu prostředí
- umožňovat žákům a studentům přijímat roli v plánování výuky a poskytovat jim příležitost rozhodovat a přijímat důsledky rozhodnutí
- spojovat ekologickou citlivost, znalosti, dovednosti řešit problémy a vyjasňovat hodnoty v každém věku, ale se zvláštním zřetelem na ekologickou citlivost žáka/studenta vůči společnosti v raném věku
- pomáhat žákům/studentům objevovat symptomy a skutečné příčiny ekologických problémů
- zdůrazňovat složitost ekologických problémů a tím i potřebnost rozvíjení kritického myšlení a dovedností řešit problémy
- využívat rozmanité výukové metody a široké spektrum přístupů k učení o životním prostředí a z něj, s náležitým důrazem na praktické aktivity a prvotní zkušenosti“ (Jongepier, J., 2009, <http://www.ekovychova.cz/>)

„Na základě závěrů z konference v Tbilisi se řešil pětiletý úkol, jehož výraznou osobností je RNDr. Danuše Kvasničková, CSc. Dále v roce 1985 ve své výzkumné zprávě *Výchova k péči o životní prostředí na školách všech stupňů*, zdůvodňuje zavedení pojmu *ekologická výchova*, který se jeví jako mnohem výstižnější pro činnost, jež má reprezentovat. Tato zastánkyně výchovy k ochraně přírody je také autorkou mnoha učebnic, důležitou osobností odborných ekovýchovných konferencí, zakladatelkou pražského Ekogymnázia, předsedkyní Klubu ekologické výchovy, nositelkou mezinárodního ocenění GLOBAL 500.“(Máchal, A, 2000, s.10)

Dalším propagátorem výchovy dětí k ochraně přírody byl Aleš Záveský, který založil první školní rezervaci Pod vyhlídkou, areál Stanice mladých ochránců přírody v Prachaticích. „Byl také hlavní postavou mezinárodního semináře o zřizování a využívání ekopedagogických ploch, pořádaného v roce 1987 ve spolupráci s IUCN⁹, UNESCO¹⁰ a UNEP¹¹“. (Máchal, A., 2000, s.11)

Společně s RNDr. Janem Čeřovským sestavil Aleš Záveský první českou rukověť výchovy k ochraně přírody *Stezky k přírodě*.

Zastánců a stoupenců ekologické výchovy bylo v tomto období mnoho, jejich zásluhy jsou nenahraditelné. Za všechny bych jmenovala „Šimonu Bouzkovou, Hanu Horkou, Jiřího Kulicha, Evu Liškovou, Evu Novákovou, Karla Patočku, Jána Pagáče, Emilii Strejčkovou, Josefa Zeřka.“ (Máchal, A., 2000, s. 11)

V roce 1987 se uskutečnil Mezinárodní kongres o ekologické výchově a vzdělávání v Moskvě. Na obou mezinárodních konferencích byli přítomni také zástupci z Československa.

1.2.5 EKOLOGICKÁ VÝCHOVA PO ROCE 1989

Vývoj výchovy a vzdělávání v oblasti životního prostředí po r.1989 navázal v mnohém na předchozí historii. Dobrovolného přístupu už není hlavní, ekologická výchova je zakotvena v státních i školských dokumentech. „V novele školského zákona číslo 171/1990 Sb., v zákoně číslo 17/1992 Sb., o životním prostředí, v zákoně číslo 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v zákoně číslo

9 IUCN International Union for Conservation or Nature and Natural Resources

10 UNESCO United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

11 UNEP United Nations Environmental Program

244/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.“ (Jongepier, J., 2009, <http://www.ekovychova.cz/>)

„V oblasti ekologické výchovy se udalo i měnilo hodně. Největší dnešní střediska ekologické výchovy Alcedo, Dřípatka, Cassiopeia, Chaloupky, Lipka, Paleta, SEVER, Sluňákov, Tereza, Toulcův dvůr, Vita vznikla právě v první polovině 90. letech minulého století.“ (Jongepier, J., 2009, <http://www.ekovychova.cz/>) Tato zařízení začala dětem a mládeži poskytovat ekologickou výchovu intenzivněji a soustavněji než organizace dříve.

Ekologické výchově se začalo v 90. letech věnovat i na pedagogických fakultách vysokých škol, např. na Karlově Universitě v Praze nebo Masarykově univerzitě v Brně.

Jsou vytvářeny „základy systému ekologické výchovy a vzdělávání a dynamický rozvoj po stránce legislativní - zákonné zakotvení a usnesení vlády, začlenění v agendě státní správy, samosprávy i nestátních institucí, rozvoj mezinárodní spolupráce, propracovávání tématického obsahu a metod, vznik grantové podpory z Ministerstva životního prostředí a od zahraničních nadací.“ (Volaufová, L., 2009, <http://www.cenia.cz/>) Snaha začlenit ekologickou výchovu do povinného vzdělávání je stále bezúspěšná.

2.2.6 ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA V SOUČASNOSTI

Výchova k ochraně životního prostředí v současnosti má za cíl také směřovat lidi k tak zvanému trvale udržitelnému rozvoji¹². „Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“ (Zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí, § 6)

Ke změnám došlo i v terminologii, „v polovině devadesátých let Ministerstvo životního prostředí přijalo usnesení vlády ČR č. 232/92 nazvané ke strategii státní podpory ekologické výchovy v České republice na 90. léta. Pojem ekologická výchova byl bez problémů přijat, začal se používat i v oficiální dokumentaci.

12 Pojem trvale udržitelný rozvoj byl poprvé použit ve zprávě Naše společná budoucnost, kterou v roce 1987 předložila Světová komise pro životní prostředí, ustanovená Valným shromážděním Organizace spojených národů v roce 1983 (Máchal A., 2000, s. 20)

Koncem devadesátých let Ministerstvo životního prostředí od termínu ekologická výchova upustilo a dalo přednost pojmu environmentální¹³ výchova, který byl použit ve Státním programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty přijatém vládou v roce 2000.“ (Máchal, A., 2000, s. 13) Dále bylo vydáno usnesení vlády ke Státnímu programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Toto usnesení „je v tříleté periodě aktualizováno a konkretizováno Akčními plány environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, které jsou rovněž přijímány formou usnesení vlády.“ (Volaufová, L., 2009, <http://www.cenia.cz/>)

Environmentální výchova má také podporu krajů, v roce 2001 byl vydán Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k environmentální výchově, vzdělávání a osvětě.

Důležitým dokumentem je Národní program rozvoje vzdělávání v České republice Bílá kniha, který „vznikl na základě usnesení vlády České republiky číslo 277 ze dne 7. dubna 1999, která v něm schválila hlavní cíle vzdělávací politiky. Konečná podoba Národního programu rozvoje vzdělávání byla projednána a jednomyslně schválena na zasedání vlády České republiky dne 7. února 2001.“ (Bílá kniha, 2001, s. 7)

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta není samostatný předmět, ale je začleňována jako povinné průřezové téma do Rámcově vzdělávacích programů a Školních vzdělávacích programů.

Ze světových snah k řešení globálních problémů bych připomněla „Konferenci Organizace spojených národů o životním prostředí a rozvoji UNCED¹⁴, která se konala v Rio de Janeiru ve dnech 5. až 14. června 1992. V jejím závěru schválili představitelé 178 členských zemí dokumenty Konferencí připravenou.“ (Nováček, P., Huba, M., Mederly, P., 1998, s. 141)

13 Výraz environmentální je překladem z anglického slova *environmental*, znamená týkající se přírody

14 UNCED – United Nations Conference on Environment and Development

2 LEGISLATIVA A DOKUMENTY PODPORUJÍCÍ ZAČLENĚNÍ ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY DO VZDĚLÁVÁNÍ

2.1 STÁTNÍ DOKUMENTY PODPORUJÍCÍ ZAČLENĚNÍ ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY DO VZDĚLÁVÁNÍ

Z doby Československa bych připomněla hlavní právní normy státní ochrany přírody „zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody v České socialistické republice a v Slovenské socialistické republice zákon č. 1/1955 Sb., o štátnej ochrane prírody. Oba tyto zákony jsou v podstatě obsahově shodné a navazuje na ně několik vyhlášek, například vyhláška č. 54/1958 o chráněných druzích rostlin nebo vyhláška č. 80/1965 o chráněných druzích živočichů.“ (Strejček, J., Kubíková, J., Kříž, J. 1983, s. 188)

„Prvním vládním dokumentem věnovaným výhradně ekologické výchově bylo usnesení vlády ČR č. 232/92 ke strategii podpory ekologické výchovy v ČR. Zákon č.17/92 o životním prostředí formuloval základní zásady a definici vzdělávání o životním prostředí. Zákon č.114/92 o ochraně přírody a krajiny stanovil povinnosti orgánů státní ochrany přírody v ekologické výchově.“ (Máchal, A., 2000, s. 36)

Uceleně se věnuje této oblasti Zákon č.123/98 o právu na informace o životním prostředí, který ukládá v §13 Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvu životního prostředí a krajům povinnost „podporovat osvětu, výchovu a vzdělávání široké veřejnosti v oblasti ochrany životního prostředí se zvláštním zaměřením na výchovu dětí a mládeže.“ (Máchal, A., 2000, s. 37)

Usnesení vlády České republiky č.1 ze 6.1.1999 ke Koncepci státní politiky ve vztahu k mladé generaci v České republice do roku 2002 má za cíl „vytvářet podmínky pro zvýšení preference hodnot a aktivit zdravého životního stylu mladé generace a vychovávat mládež k žádoucím environmentálním postojům.“ (Máchal, A., 2000, s. 37)

Dalšími dokumenty jsou tzv. „Akční plány environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, které jsou přijímány formou usnesení vlády, jejichž cílem je

například vytvářet podmínky pro spolupráci všech státních i nestátních subjektů věnujících se této problematice.

Od roku 2002 zastupitelstva krajů postupně přijímala své Krajské koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.“ (Kulich, J., 2009, <http://www.cenia.cz/>)

Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR 2008 – 2015, která představuje pro oblast vzdělávání jeden z klíčových průřezových dokumentů, byla schválena usnesením vlády České republiky č. 851/2008.

Nejnovějším dokumentem je „rozvojový program Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 20. ledna 2009 pod názvem Podpora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty ve školách v roce 2009, jehož cílem je podpořit projekty environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty realizované v souladu se školními vzdělávacími programy. Podpora bude uskutečněna formou finančních prostředků ze státního rozpočtu.“(Rozvojový program MŠMT,2009)(viz.příloha č.5)

2.2 ŠKOLSKÉ DOKUMENTY PODPORUJÍCÍ ZAČLENĚNÍ ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY DO VZDĚLÁVÁNÍ

Zákonné dokumenty pro výchovu a vzdělávání o životním prostředí začaly být vytvářeny v rámci školské a ekologické legislativy na začátku devadesátých let.

Povinnost škol zajišťovat environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu byla zahrnuta již v zákoně č. 29/1984 sb. O soustavě základních, středních a vyšších škol

Dále tuto oblast částečně obsahovala „v květnu 1990 novela školského zákona, 171/1990 Sb. Byla zde formulována povinnost základního a středního školství poskytovat ekologickou výchovu.“ (Kulich, J., 2009, <http://www.cenia.cz/>)

Mezinárodní dohoda o spolupráci v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty mezi Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy z 8.12.1999 zavazuje Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy „nadále podporovat postupné zavádění environmentálního vzdělávání a výchovy do všech předmětů, učebních plánů a osnov všech stupňů škol.“ (Máchal, A., 2000, s. 38)

V oblasti školství je důležitým vládním dokumentem, který zdůrazňuje i význam ekologické výchovy, již zmiňovaný Národní program rozvoje vzdělávání z r.2001 Bílá kniha.

V roce 2001 byl vydán Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě. Podrobně popisuje systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty na školách, konkrétně zavádění funkce školního koordinátora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, vytváření školních programů environmentálního vzdělávání a osvěty.

Dokumenty důležité pro ekologickou výchovu jsou také Rámcově vzdělávací programy, které byly postupně přijímány od r.2003 a vymezují environmentální výchovu jako povinné průřezové téma v základním i středním vzdělávání.

Význam ekologické výchovy zdůrazňuje nový školský zákon č. 561/2004, který ji vymezuje jako jeden ze základních cílů vzdělávání.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy novelizovalo metodický pokyn č.j.16745/2008 ze dne 27. 10. 2008. Zde „poskytuje názorný a konkrétní návod, jakým způsobem realizovat environmentální vzdělávání ve škole a jak tuto realizaci zakotvit v dokumentaci školy.“ (Metodický pokyn MŠMT k zajištění EVVO, Praha 27. října 2008)

3 KLÍČOVÉ RYSY ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE

3.1 CHARAKTERISTIKA ENVIRONMENTÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ, VÝCHOVY A OSVĚTY

V současnosti je používán název environmentální vzdělávání, výchova a osvěta - EVVO. „Vychází z anglického termínu environmental edikacion. Environment znamená životní prostředí, edukacion se chápe široce jako vzdělávání, výchova a osvěta. Vzděláním se rozumí zejména ovlivňování racionální stránky osobnosti, výchovou působení na city a vůli. Osvětou se označují speciální způsoby předávání informací zejména dospělé populaci.“ (Analýza stavu EVVO, 2009, s. 5, <http://www.cenia.cz/>) Týká se všech bez ohledu na věk.

„Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta zahrnuje činnosti a aktivity probíhající ve školách a školských zařízeních, v rámci volnočasových aktivit i v rámci neorganizovaného volného času jednotlivců zaměřené na oblast životního prostředí.“ (Analýza stavu EVVO, 2009, s. 5, <http://www.cenia.cz/>).

Vede k myšlení a jednání, které je v souladu s životním prostředím tak, aby se udržela jeho kvalita i pro budoucí generace.

Pro životní prostředí představuje nezbytnou prevenci, vede k aktivnímu přístupu v řešení problémů životního prostředí nejen v místě, kde žijeme, ale i celého světa.

„Oblast environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty zaměřená na vzájemnou interakci a souvislosti mezi ekonomickými, sociálními, environmentálními a právními aspekty rozvoje je označována jako vzdělávání pro udržitelný rozvoj.“ (Analýza stavu EVVO, 2009, s. 5, <http://www.cenia.cz/>).

Ve školách jsou jmenováni podle „Metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k zajištění EVVO školní koordinátoři. Jsou to osoby zodpovědné za koordinaci, plánování a realizaci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.“ (Analýza stavu EVVO, 2009, s. 5, <http://www.cenia.cz/>).

3.2 KLÍČOVÉ KOMPETENCE ENVIRONMENTÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ, VÝCHOVY A OSVĚTY

Environmentální vzděláváním, výchovou a osvětou se rozumí všestranné rozvíjení klíčových kompetencí definovaných v Rámcově vzdělávacích programech všech typů škol.

K důležitým kompetencím rozvíjených EVVO patří zejména:

„V oblasti kompetencí k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální:

- aktivně využívat kooperativní a komunikační dovednosti jako nástroje pro řešení problémů životního prostředí
- hledat různé varianty řešení problémů životního prostředí
- schopnost kriticky posuzovat a vyhodnocovat informace související s životním prostředím

V oblasti pracovní kompetence v rámci odborných kompetencí:

- osvojit si praktické dovednosti pro chování a pobyt v přírodě i při zacházení s přírodou a uplatňovat je v každodenním životě
- uplatňovat principy udržitelného způsobu života v občanském a pracovním jednání

V oblasti kompetence občanské:

- znát z vlastní zkušenosti přírodní a kulturní hodnoty ve svém okolí, chápat příčiny a následky jejich poškozování, rozumět jedinečnosti svého regionu a jeho potřebám
- uvažovat v souvislostech, vnímat závislost rozvoje lidské společnosti na přírodě a na stavu životního prostředí, porozumět zákonitostem biosféry, ekonomické, sociální a ekologické provázanosti světa, problémům životního prostředí z globálního i lokálního hlediska a jejich příčinám
- orientovat se ve vývoji vztahu člověka a přírody a poučit se z problémů životního prostředí od minulosti až po současnost a v tomto kontextu pak uvažovat o budoucnosti
- odpovědně jednat vůči přírodě a prostředí v každodenním životě a aktivně a kvalifikovaně se účastnit ochrany životního prostředí
- projevovat pokoru, úctu k životu ve všech jeho formách a k hodnotám, které

neumí vytvořit člověk

- oceňovat svébytnou hodnotu a krásu přírody a krajiny, vnímat a být schopen hodnotit různé postoje k postavení člověka v přírodě a k chování člověka vůči přírodě.“ (Metodický pokyn MŠMT, 2008)

3.3 OBSAH, CÍLE A POJETÍ ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY

Obsah:

Obsahem environmentální výchovy je především její působení ke změně v myšlení, k hodnotám, chování jednotlivců i skupin, které vede k odpovědnému vztahu k přírodě a ohleduplnému přístupu k přírodním zdrojům. „Také se zaměřuje na teoretické i praktické vzdělávání biologických disciplín a šíření nabytých znalostí.“ (Máchal, A., 2000, s. 14)

Cíle:

Cíle environmentální výchovy jsou komplexní, zaměřeny tak, aby byl „ekologicko výchovným působením člověk nejen ekologicky gramotný, ale i aktivně projevující a obhajující své nesobecké občanské postoje ve prospěch přírody a přirozenějších způsobů lidského pobývání na Zemi, má přirozený cit či smysl pro jednání v souladu s ekologickou etikou.“ (Máchal, A., 2000, s. 14)

Je třeba objektivně informovat o stavu a perspektivách životního prostředí, aby se každý člověk, i když ztratil přímý kontakt s přírodou, naučil chovat šetrně a předvídavě, což vyžaduje určité znalosti, dovednosti a hlavně silnou motivaci.

Pojetí:

V nejširším slova smyslu lze ekologickou výchovu chápat jako veškeré výchovné a vzdělávací úsilí s cílem: co nejvíce vzbuzovat v lidech spoluodpovědnost za současný i příští stav přírody i společnosti, za místo, ve kterém žijí. „Za zodpovědné využívání místních zdrojů, rozvíjet citlivost, vstřícnost a tvořivost lidí k řešení problémů péče o přírodu i lidské společnosti, utvářet ekologicky příznivé hodnotové orientace, které kladou důraz na dobrovolnou střídmost, na nekonzumní, duchovní kvality lidského života.“ (Máchal, A., 2000, s. 14)

3.4 SLOŽKY ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY

Na neustálé utváření vhodných postojů lidí k životnímu prostředí působí tři složky environmentální výchovy. Podle oblastí jejich vzdělávacího a výchovného působení je můžeme členit na „činitele **znalostní a vědomostní** zahrnující širokou nabídku informací utvářejících základy ekologické gramotnosti. Jde o znalosti o fungování ekosystémů, globální problémy, ekologickou etiku a právo. Činitelé **dovednostní a prožitkové** obsahující nejrůznější způsoby kontaktu s přírodou, s konkrétními místy v krajině i obci, s lidmi, s konkrétními způsoby péče o chráněné části přírody. K účinným metodám patří samostatné pozorování v biotopech, mapování zeleně, manuální práce v rezervacích, péče o pěstovaná zvířata, ale i rozvíjení smyslového vnímání. K metodám postupného osvojování spoluzodpovědnosti za přírodu patří například běžné třídění odpadků, šetření vodou, materiály i energiemi.“ (Máchal, A., 2000, s. 24)

Také sem patří aktivity podporující schopnost vyjádřit svůj názor, vnímat názory druhých, kultivovaně diskutovat, spolupracovat ve skupině. „Činitelé **postojové a pospolitostní** mají za úkol utvářet a rozvíjet předpoklady pro týmovou práci, komunikativní dovednosti a formování potřebných postojů k životnímu prostředí.“ (Máchal, A., 2000, s. 24) Vhodné je využití letních táborů v přírodě i pracovních aktivit.

4 CHARAKTERISTIKA PROJEKTOVÉ METODY

Protože praktická část diplomové práce obsahuje návrhy na projektové vyučování, zmínila bych se o historii a charakteristice této metody.

4.1 VÝVOJ PROJEKTOVÉ METODY

Projektové vyučování nebo projektová metoda je pojem, který se často používá v souvislosti se zaváděním moderních metod vzdělávání. Vznik projektové výuky patří již k pedagogickým směrům konce 19. a začátku 20. století. „Zázemím projektů je idea souhrnně pojmenovaná jako koncentrace. Koncentrace ve smyslu stanovení společných jader, základů, situací či jednotlivých myšlenek, kolem nichž by se koncentrovalo učivo.

Zakladatel pedagogického pragmatismu John Dewey, americký filozof a pedagog žijící v letech 1859 až 1952, rozvinul program, v němž měly děti získat nejen znalosti o určitých činnostech v dějinách lidstva, ale i řadu praktických informací a dovedností obsažených jinak v různých předmětech a v různých ročnících.“ (Valenta, J., 1993, s. 2)

Jeho koncepce „učivo nečlení do jednotlivých předmětů z hlediska věd. Komplexní projekty, soustředěné na určitá, žákům blízká témata, seskupují učební látku z různých předmětů podle konkrétních úkolů.“ (Kamarádová, Z., <http://zdenka-projekty.sweb.cz/>)

„Pragmatismus, jehož nauku o poznání interpretoval jako instrumentalismus, kterého podstatou je, že myšlení i věda jsou závislé na lidské praxi, jsou vždy nástrojem k řešení konkrétních problémů, jak je ukazuje kontext dané situace.“ (Diderot, 1999, sv. 2., s. 229) Tato teorie se stala základem pro metodu projektového a problémového vyučování.

„Předpremiéru zažila projektová metoda v roce 1908 v Massachusetts na vyšší zemědělské škole. R. W. Stimson zde poprvé užil termín *home project* pro mimoškolní, na školní práci navázanou, činnost studentů. Zlatý věk projektové metody však otevřel v roce 1918 William Heard Killpatrick svým článkem *The Project Method*. S jeho jménem je také nadále metoda spojována.“ (Valenta, J., 1993, s. 4) Killpatrick byl prvním teoretikem projektové metody. Propracoval její koncepční základ a zobecnil její význam a funkci.

„Z hlediska látky rozdělával Killpatrick školní projekty na 4 základní typy:

1. Projekty, které sledují uskutečnění nějaké myšlenky nebo plánu. Při jejich realizaci musí žáci projít těmito fázemi: *zamýšlení – plánování – provedení – posouzení*. Úlohou učitele je taktně dítě vést proti nežádoucím účinkům nezdaru.
2. Projekty s plánovaným záměrem najít nějakou zkušenost
3. Projekty, jejichž náplní je řešení nějakého intelektuálního problému
4. Projekty, při nichž si žáci mají osvojit nějaký předmět nebo stupeň znalostí či dovedností. Připouští vzájemné překrývání jednotlivých typů.“
(Kamarádová, Z., <http://zdenka-projekty.sweb.cz/>)

Dalšími zastánci názoru, že výchova se opírá o osobní zkušenost, ke všemu má žák dospět vlastním pozorováním, vlastním uvažováním, byli Jean Jacques Rousseau, Lev Nikolajevič Tolstoj, realizátor ideje tzv. volné školy.

Také u nás ve 30. letech 20. století někteří autoři publikují na toto téma. Například profesor R. Žanta uváděl definici „projekt je účelně organizovaný souhrn myšlenek, seskupených kolem důležitého střediska praktického vědění, směřující k určitému cíli.“ (Valenta, J. 1993, s. 5) Je tedy patrné, že vyučování pomocí projektů není novou metodou.

Po 2. světové válce sílila potřeba obsáhlejšího a precizního vzdělání, došlo k značnému poklesu zájmu o Deweyho a jeho směr ztratil postupně vedoucí postavení.

Dalším významným českým pedagogem, zabývajícím se globální metodou učení je Václav Příhoda. Působil jako profesor na Univerzitě Karlově v Praze. Jeho přínosem jsou také díla „*Racionalizace školství, Ideologie nové didaktiky* nebo *Ontogeneze lidské psychiky I – IV*. Snažil se o zavádění pracovních metod, o globalizaci a o aplikaci metod samoučení.“ (Diderot, 1999, sv. 6., s. 292)

4.2 ZNAKY PROJEKTOVÉ METODY

Vyučovací projekty jsou u nás stále poměrně nezmapovanou oblastí. Jedním z důvodů je to, že projektová metoda nabízí velmi mnoho variant, nástrojů i výstupů.

Čím se projektová metoda vyznačuje?

„Je cílená, promyšlená a organizovaná.

Je intelektuální (teoretická) i ryze praktická.

Vyhovuje potřebám a zájmům žáků, ale též pedagogickému rozhodnutí učitele.

Je koncentrována kolem základní ideje, základního tématu.

Komplexně ovlivňuje žákovu osobnost.

Vyžaduje od žáka převzetí odpovědnosti za vlastní učení.

Má praktické zaměření a směřuje k upotřebení v životě.

Výsledný produkt projektu posiluje smysl učení, důležité je i zaznamenávání průběhu – procesu učení.

Je založen na týmové spolupráci dětí.

Má motivační sílu.

Má mravní dimenzi (vnitřní kázeň, odpovědnost, tolerance)

Učí spolupracovat.

Učí diskutovat a formulovat názory.

Podněcuje intuici a fantazii.“ (Valenta, J., 1993, s. 6)

4.3 DRUHY PROJEKTŮ

Projekty lze rozdělovat podle různých hledisek. Členěním projektů se ve své knize Pohledy Projektová metoda ve škole i za školou zabývají autoři J. Valenta, H. Kasíková a E. Svobodová:

„Projekty je možné členit podle navrhovatele:

1. spontánní – žákovské
2. uměle připravené - učitelem
3. mezitypy – vycházející z obou předchozích typů

Projekty dělení podle místa nebo času konání:

1. školní
2. domácí
3. spojené, oba typy na sebe mohou navazovat

Projekty lze členit podle počtu žáků:

1. projekty individuální
2. projekty kolektivní a) skupinové
 - b) třídní
 - c) ročníkové
 - d) víceročníkové
 - e) celoškolní
3. projekty umožňující sloučit předcházející možnosti

Projekty členěné podle množství času:

1. krátké
2. dlouhé

Projekty dělené podle velikosti:

1. malé
2. velké

Projekty rozdělené podle toho, jak mohou být organizovány:

1. v rámci jednoho předmětu
2. v rámci příbuzných předmětů
3. mimo výuku předmětů – rozsahem zahrnují více předmětů, oblastí
4. místo předmětů – nedodržení předmětové struktury“(Valenta, J., 1993, s. 7)

EMPIRICKÁ ČÁST

5 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ VE ŠKOLSKÉ PRAXI

5.1 CÍL VÝZKUMU

Svým pedagogickým výzkumem jsem chtěla zjistit, jaký vztah mají respondenti k projektové metodě obecně. Zda projektovou metodu zařazují do vyučování. Jaké projekty preferují, jestli vlastní, školní, z nabídek středisek ekologické výchovy nebo jiné. Další otázky měly zmapovat, zda respondenti volí projekty raději krátkodobé či dlouhodobé, jestli dávají přednost projektům pro 1 třídu, 1 ročník (více tříd v jednom ročníku) nebo pro 1. stupeň.

Při sestavování dotazníku pro pedagogický výzkum jsem připravila otázky, které měly objasnit, zda respondenti zařazují do výuky projekty k environmentální výchově, na jaké téma.

Mým cílem bylo také zjistit zájem respondentů o další vzdělávání k projektovému vyučování.

5.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ

Domnívám se, že učitelé využívají převážně vlastní, případně školní projekty, protože ještě není tak rozšířené a zažité čerpat například ze středisek pro ekologickou výchovu nebo například na internetu. Z praxe vím, že je výhodnější sestavit projekt přímo pro žáky s ohledem na úroveň jejich vědomostí, dovedností, prostředí.

Svým výzkumem bych ráda ověřila, že respondenti preferují krátkodobé projekty. Pro učitele jsou snazší na přípravu i realizaci, umožňují pružnost. Pro žáky krátkodobý projekt nabízí rychlý výsledek, vyhodnocení.

Dále bych chtěla prokázat využívání projektů k environmentální výchově, protože v současné době je ochrana přírody jednou z nejdůležitějších otázek světové problematiky, dotýká se nás všech. Projektová metoda patří k novým trendům výuky. A i když se školy v současnosti potýkají s nedostatkem financí, učitelé jsou vytíženi, svým výzkumem bych ráda dokázala, že je zájem o další vzdělávání ze strany pedagogů k projektové metodě.

Hypotézy:

Hypotéza číslo 1: Učitelé používají vlastní projekty.

Hypotéza číslo 2: Učitelé preferují krátkodobé projekty.

Hypotéza číslo 3: Na základních školách pedagogové zařazují projekty k environmentální výchově.

Hypotéza číslo 4: Pedagogové mají zájem na vzdělávání se k projektové metodě.

5.3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Pro zjištění dat pro empirickou část jsem zvolila metodu dotazníkovou. „Podstatou dotazníku je zjištění dat a informací o respondentovi, ale i jeho názorů a postojů k problémům, které dotazujícího zajímají.“ (Pelikán, J., 2007, s. 105) Metoda i její vyhodnocení je přehledné, jednomyslné.

Použila jsem dotazník anonymní, respondenty jsem oslovila z řad pedagogů vyučujících na prvním stupni základní školy. Rozeslala jsem dotazníky na školy městské, vesnické, plně organizované i malotřídní.

Otázky jsem volila uzavřené, kterými jsem zjišťovala, zda respondenti používají ve své praxi projektové vyučování, jestli zařazují projektové vyučování se zaměřením na environmentální výchovu. Dále jsem zpracovávala otázky uzavřené výběrové, které měly objasnit pohlaví respondenta, dosažené vzdělání, délku pedagogické praxe, umístění a organizace školy. Další otázky byly zaměřeny na zjišťování zkušeností respondentů s projektovým vyučováním – druh, délku, téma, zdroj používání, zda mají zájem na zdokonalování se, na dalším vzdělávání k projektovému vyučování.

Rozeslala jsem celkem 65 dotazníků, devět dotazníků se nevrátilo. Zpracovávala jsem informace od 56 respondentů. Návratnost dotazníků byla 86%.

Pro vyhodnocení dat bylo použito metod – tabulka, graf a slovní vyhodnocení. Tabulky a grafy jsou názorné a přehledné, slovní závěry umožňují podrobný rozbor informací respondentů.

V tabulkách jsem označila písmenem N počet odpovědí respondentů na danou otázku z celkového počtu respondentů. Symbol % vyjadřuje číslo N procenty.

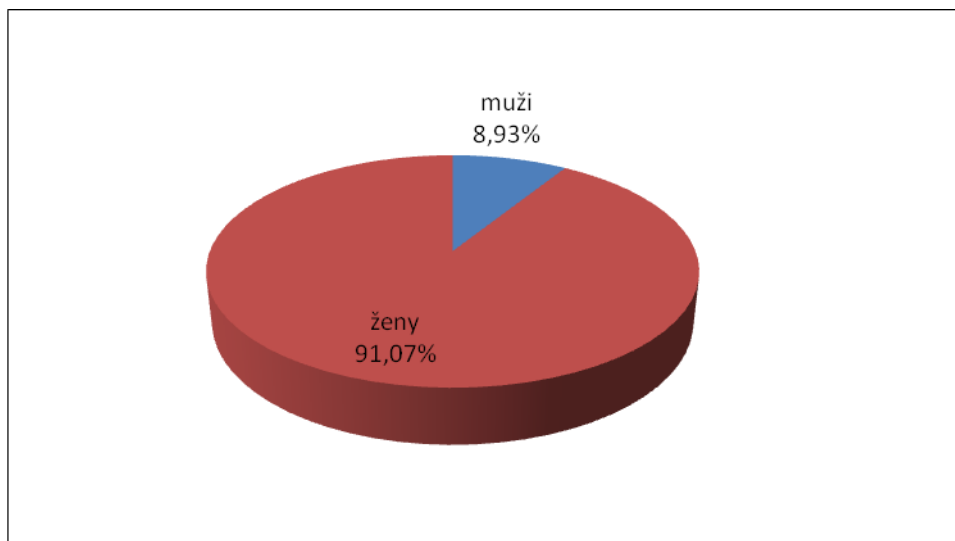
5.4 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

5.4.1 JSTE MUŽ NEBO ŽENA?

Tabulka č. 1: Zjištění pohlaví respondenta

Pohlaví	N	%
muži	5	8,93%
ženy	51	91,07%

Graf č. 1: Zjištění pohlaví respondenta

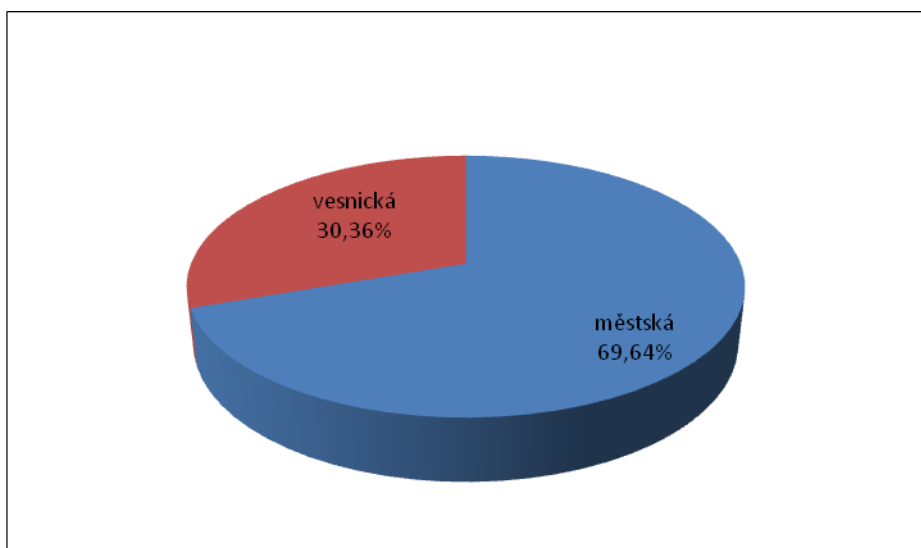
Z celkového počtu 56 (100%) respondentů byly ženy zastoupeny v počtu 51 (91,07%) a muži v počtu 5 (8,93%), což potvrzuje přetrvávání trendu feminizace našeho školství.

5.4.2 PŮSOBÍTE VE ŠKOLE MĚSTSKÉ NEBO VESNICKÉ?

Tabulka č. 2: Umístění školy

Umístění školy	N	%
městská	39	69,64%
vesnická	17	30,36%

Graf č. 2: Umístění školy

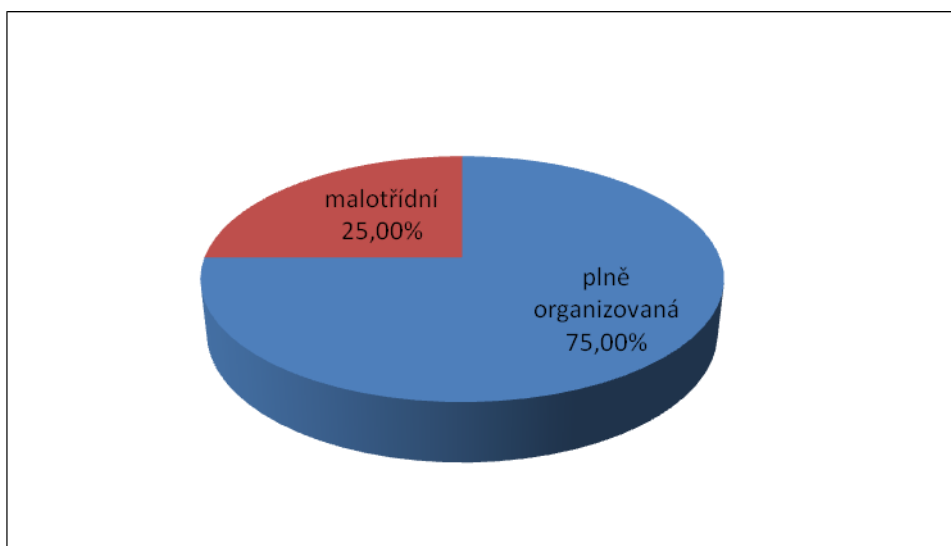
Z celkového počtu 56 (100%) respondentů v městské škole působí 39 (69,64 %) respondentů a ve vesnické škole působí 17 (30,36 %) respondentů.

5.4.3 VAŠE ŠKOLA JE PLNĚ ORGANIZOVANÁ NEBO MALOTŘÍDNÍ?

Tabulka č. 3: Organizovanost školy

Organizovanost školy	N	%
plně organizovaná	42	75%
malotřídní	14	25%

Graf č. 3: Organizovanost školy

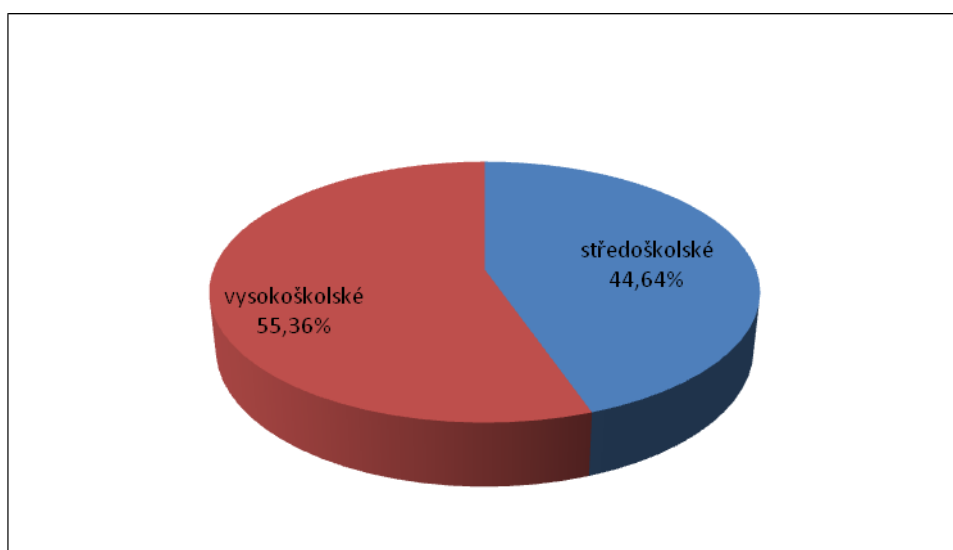
Z celkového počtu 56 (100%) respondentů v plně organizované škole působí 42 (75,00%) respondentů a 14 (25,00%) respondentů působí ve škole malotřídní.

5.4.4 PEDAGOGICKÉ VZDĚLÁNÍ

Tabulka č. 4: Pedagogické vzdělání respondentů

Pedagogické zdělání	N	%
středoškolské	25	44,64%
vysoškolské	31	54,36%

Graf č. 4: Pedagogické vzdělání respondentů

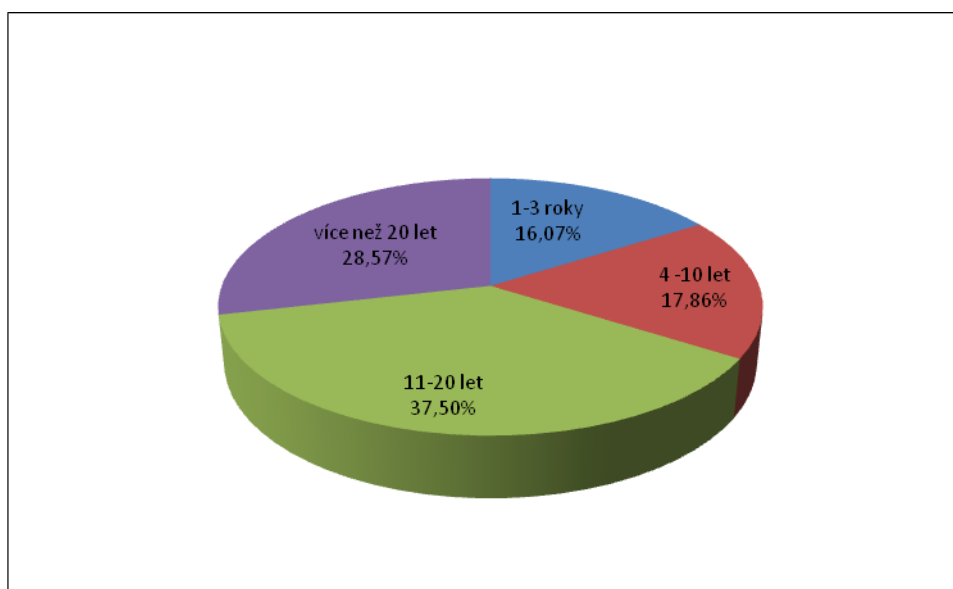
Ze celkového počtu 56 (100%) respondentů středoškolského pedagogického vzdělání dosáhlo 25 (44,64%) respondentů, 31 (55,36%) respondentů dosáhlo pedagogického vzdělání vysoškolského.

5.4.5 DÉLKA PEDAGOGICKÉ PRAXE.

Tabulka č. 5: Délka pedagogické praxe

Délka pedagogické praxe	N	%
1 - 3 roky	9	16,07%
4 - 10 let	10	17,86%
11 - 20 let	21	37,50%
více než 20 let	16	28,57%

Graf č. 5: Délka pedagogické praxe

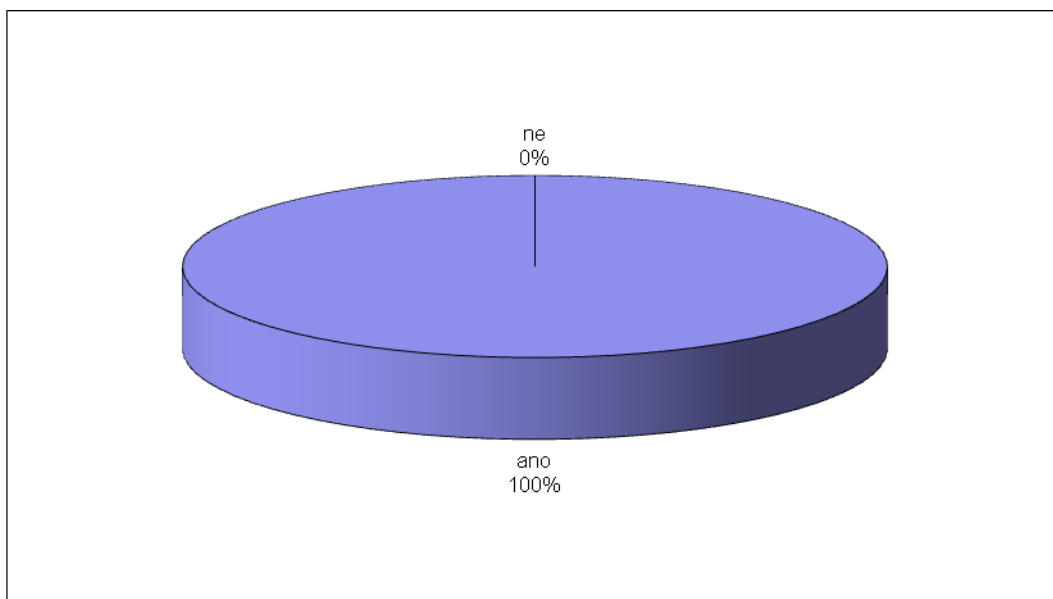
Z celkového počtu 56 (100%) respondentů délku pedagogické praxe v rozmezí 1 – 3 roky uvedlo 9 (16,07%) respondentů, 10 (17,86%) respondentů uvedlo délku svojí pedagogické praxe v rozmezí 4 – 10 let, nejpočetnější skupinu 21 (37,50%) respondentů tvořili pedagogové vyučující 11 – 20 let a 16 (28,57%) respondentů vyučuje déle než 20 let.

5.4.6 POUŽÍVÁNÍ PROJEKTOVÉ METODY

Tabulka č. 6: Používání projektové metody

Používání projektové metody	N	%
ano	56	100%
ne	0	0%

Graf č. 6: Používání projektové metody

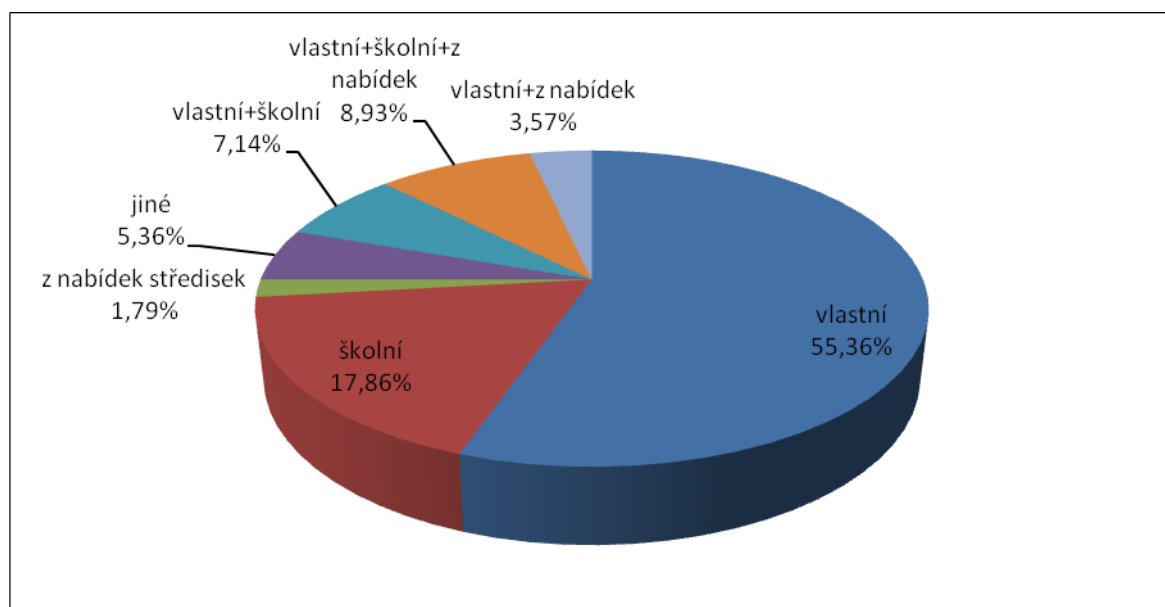
Všech 56 (100%) respondentů uvedlo, že projektovou metodu do vyučování zařazuje. Je zřejmé, že respondenti mají s projektovou metodou dobré zkušenosti.

5.4.7 ZDROJE POUŽÍVANÝCH PROJEKTŮ

Tabulka č. 7: Zdroje používaných projektů

Zdroje používaných projektů	N	%
vlastní	31	55,36%
školní	10	17,86%
z nabídky středisek ekologické výchovy	1	1,79%
jiné	3	5,36%
vlastní + školní	4	7,14%
vlastní + školní + z nabídky středisek ekologické výchovy	5	8,92%
vlastní + z nabídky středisek ekologické výchovy	2	3,57%

Graf č. 7: Zdroje používaných projektů

Protože tato otázka nabízela možnost více odpovědí, zaznamenala jsem do grafu i další varianty, které respondenti uvedli.

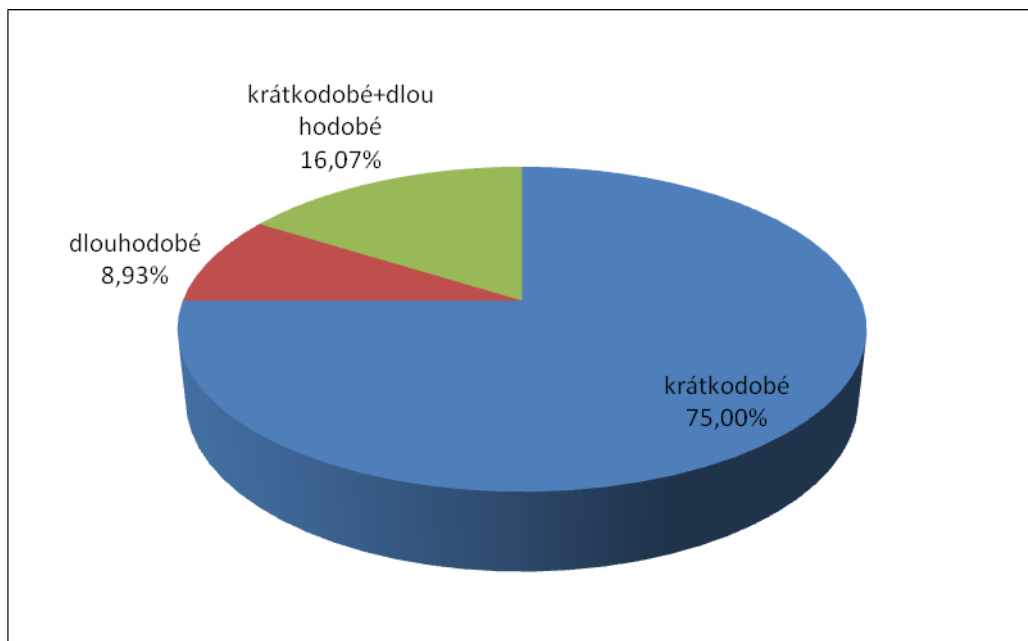
Z celkového počtu 56 (100%) respondentů vlastní projekty používá 31 (55,36%) respondentů, školní projekty využívá 10 (17,86%) respondentů, 5 (8,93%) respondentů čerpá z projektů vlastních, školních a z nabídky středisek ekologické výchovy, 4 (7,14%) respondenti realizují projekty vlastní a školní, 3 (5,36%) respondenti uvedli, že čerpají z jiných zdrojů, z nich blíže zdroj nspecifikoval ani jeden respondent, 2 (3,57%) respondenti používají projekty vlastní a z nabídky ekologické výchovy a 1 (1,79%) respondent uvedl jako zdroj pouze nabídku středisek ekologické výchovy.

5.4.7.1 POUŽÍVÁTE PROJEKTY KRÁTKODOBÉ NEBO DLOUHODOBÉ?

Tabulka č. 7.1: Používání projektů podle délky trvání

Používání projektů podle délky trvání	N	%
krátkodobé	42	75,00%
dlouhodobé	5	8,93%
krátkodobé + dlouhodobé	9	16,07%

Graf č. 7.1: Používání projektů podle délky trvání

Z celkového počtu 56 (100%) respondentů krátkodobé projekty používá 42 (75,00%) respondentů, krátkodobé i dlouhodobé projekty do výuky zařazuje 9(16,07%) oslovených a 5 (8,93%) pedagogů zařazuje projekty dlouhodobé.

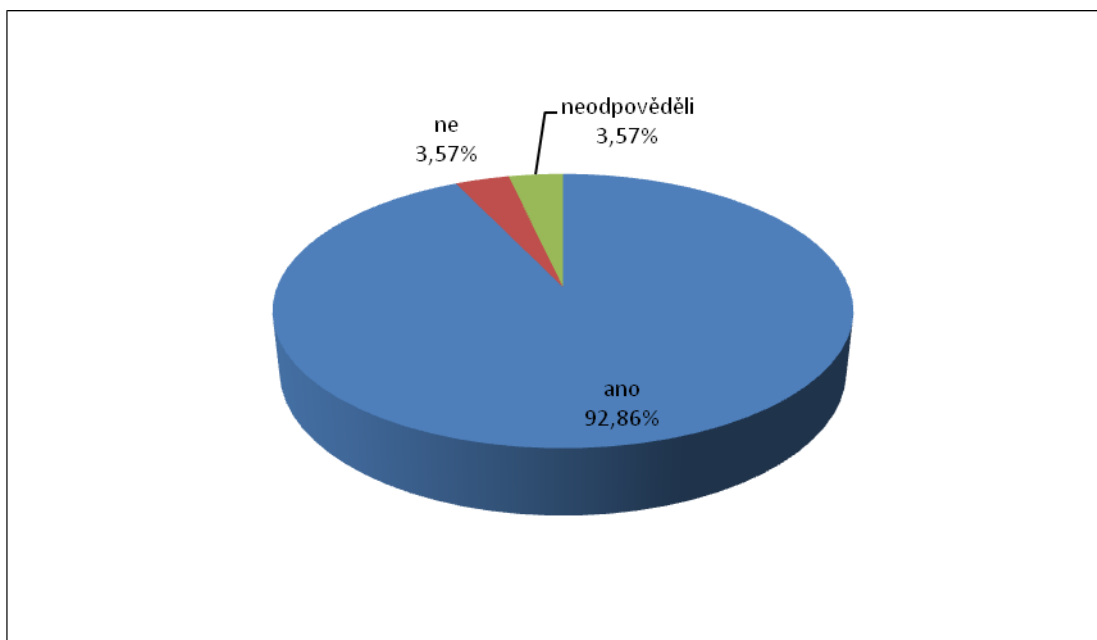
5.4.8 REALIZUJETE PROJEKTY K ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVĚ?

Tabulka č. 8: Realizace projektů k environmentální výchově

Realizace projektů k environmentální výchově	N	%
ano	52	92,86%
ne	2	3,57%
neodpověděli	2	3,57%

Graf č. 8

Realizace projektů k environmentální výchově

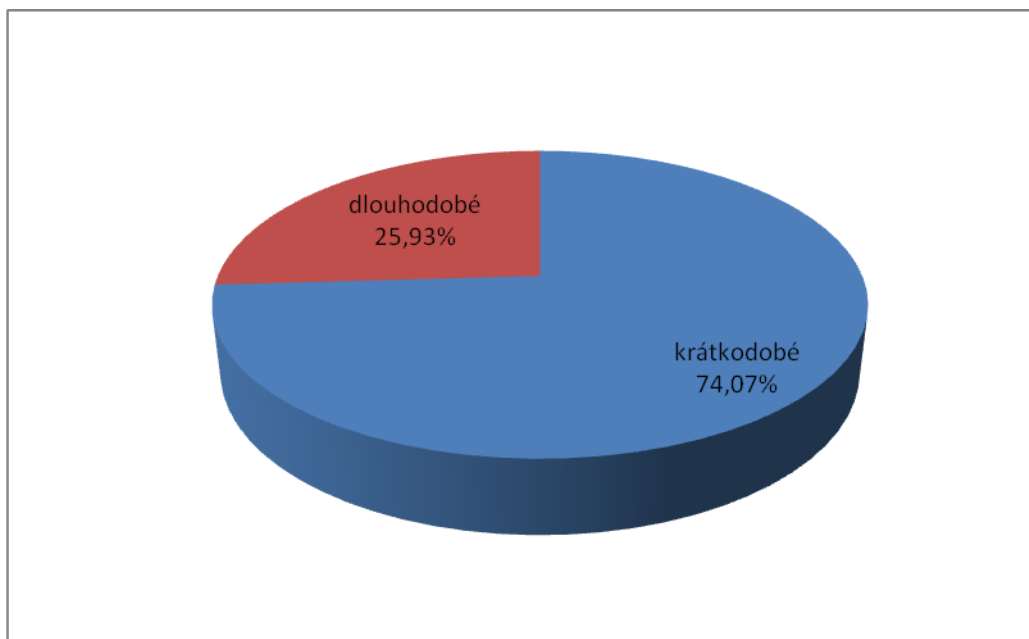
Z celkového počtu 56 (100%) respondentů projekty k environmentální výchově realizuje 52 (92,86%) respondentů a 2 (3,57%) respondenti uvedli, že projekty k environmentální výchově do výuky nezařazují. Protože 2 (3,57%) respondenti na tuto i další otázky neodpověděli, s odpověďmi na zbývající otázky pokračovalo pouze 54 respondentů.

5.4.8.1 PROJEKTY K ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVĚ REALIZUJETE KRÁTKODOBÉ NEBO DLOUHODOBÉ?

Tabulka č. 8.1: Realizace projektů k environmentální výchově podle délky projektů

Realizace projektů k environmentální výchově podle délky projektů	N	%
krátkodobé	40	71,43%
dlouhodobé	14	25,00%

Realizace projektů k environmentální výchově podle délky projektů

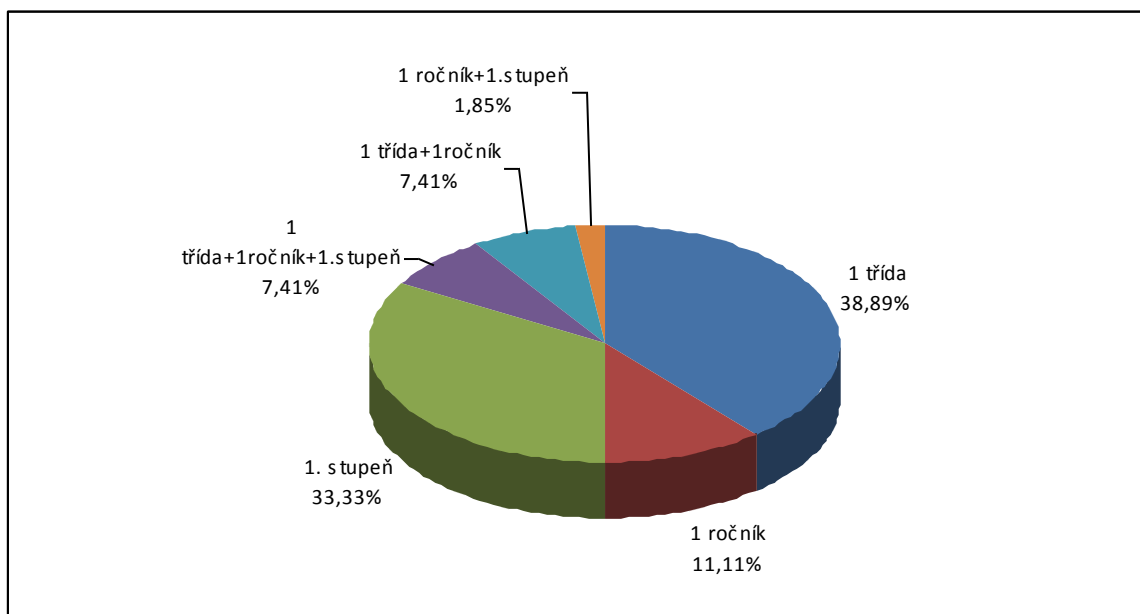
Z celkového počtu 54 (100%) respondentů projekty k environmentální výchově krátkodobé do vyučování zařazuje 40 (71,43%) respondentů, dlouhodobé 14 (25,00%) respondentů.

5.4.9 VYUŽITÍ PROJEKTŮ K ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVĚ

Tabulka č. 9: Využití projektů k environmentální výchově

Využití projektů k environmentální výchově	N	%
pro 1 třídu	21	38,89%
pro 1 ročník	6	11,11%
pro 1. stupeň	18	33,33%
pro 1 třídu + 1 ročník + 1. stupeň	4	7,41%
pro 1 třídu + 1 ročník	4	7,41%
pro 1 ročník + 1. stupeň	1	1,85%

Graf číslo 9: Cílová skupina projektů k environmentální výchově

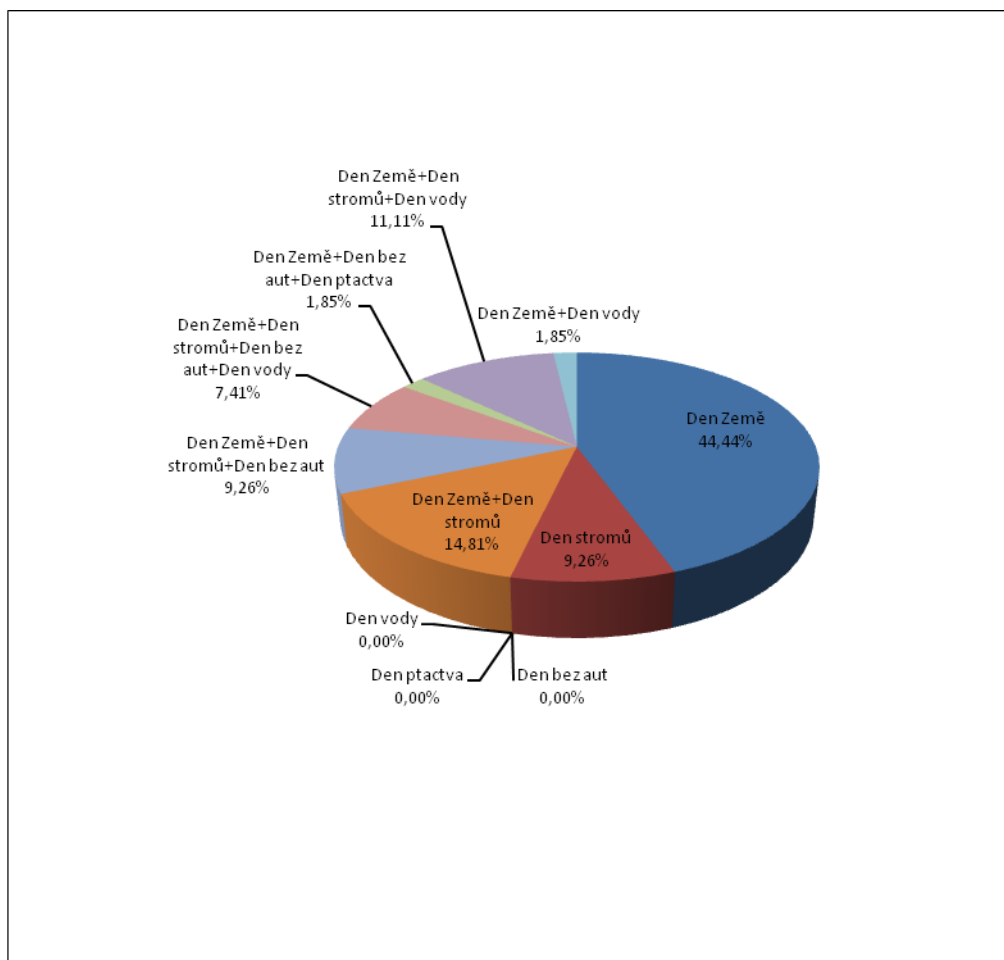
Z celkového počtu 54 (100%) respondentů projekty k environmentální výchově pro 1 třídu využívá 21 (38,89%) respondentů, pro 1 ročník – více tříd jednoho ročníku 6 (11,11%) respondentů, pro 1. stupeň 18 (33,33%) respondentů. Pro 1 třídu, 1 ročník i 1. stupeň zařazují projekty k environmentální výchově 4 (7,41%) respondenti, pro 1 třídu a 1 ročník také 4 (7,41%) respondenti, pro 1 ročník a 1. stupeň 1 (1,85%) respondent.

5.4.10 REALIZUJETE PROJEKTY NA TÉMA VÝZNAMNÝCH DNŮ
SE ZAMĚŘENÍM NA ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVU ?

Tabulka č. 10: Témata projektových dnů k environmentální výchově

Témata projektových dnů k environmentální výchově	N	%
Den Země	24	44,44%
Den stromů	5	9,26%
Den bez aut	0	0,00%
Den vody	0	0,00%
Den ptactva	0	0,00%
Den Země+Den stromů	8	14,81%
Den Země+Den stromů+Den bez aut	5	9,26%
Den Země+Den stromů+Den bez aut+Den vody	4	7,41%
Den Země+Den bez aut+Den ptactva	1	1,85%
Den Země+Den stromů+Den vody	6	11,11%
Den Země+Den vody	1	1,85%

Graf č. 10: Témata projektových dnů k environmentální výchově

Pro snazší sestavení grafu jsem v položkách legendy neuváděla celé oficiální názvy významných dnů.

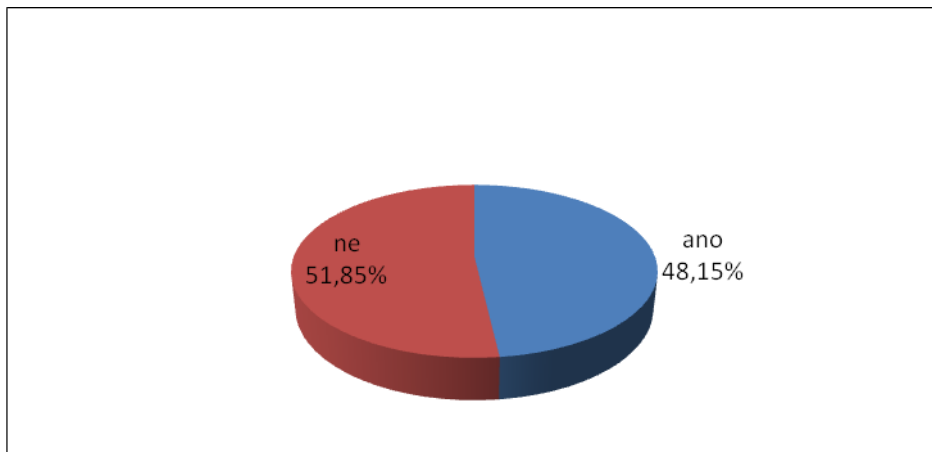
Z celkového počtu 54 (100%) respondentů projekty na téma Mezinárodní den Země realizuje 24 (44,44%) respondentů, na téma Den stromů 5 (9,26%) respondentů, Mezinárodní den Země a Den stromů zařazuje do výuky 8 (14,81%) respondentů. Projekty k Mezinárodnímu dni Země, Dni stromů a Dni bez aut využívá 5 (9,26%) respondentů. Projekty zaměřené na Mezinárodní den Země, Den stromů, Den bez aut a Světový den vody realizují 4 (7,41%) respondentů. K Mezinárodnímu dni Země, Dni bez aut a Mezinárodnímu dni ptactva zařazuje do vyučování projekty 1 (1,85%) respondent. Projekty na téma Mezinárodní den Země, Den stromů a Světový den vody připravuje projekty 1 (1,85%) respondent. Den bez aut, Světový den vody a Mezinárodní den ptactva samostatně nevyužívá žádný respondent.

5.4.11 ÚČASTNÍTE SE VZDĚLÁVÁNÍ K PROJEKTOVÉMU VYUČOVÁNÍ (KURZY, PŘEDNÁŠKY...)?

Tabulka č. 11: Vzdělávání k projektovému vyučování

Vzdělávání k projektovému vyučování	N	%
ano	26	48,15%
ne	28	51,85%

Graf č. 11: Vzdělávání k projektovému vyučování

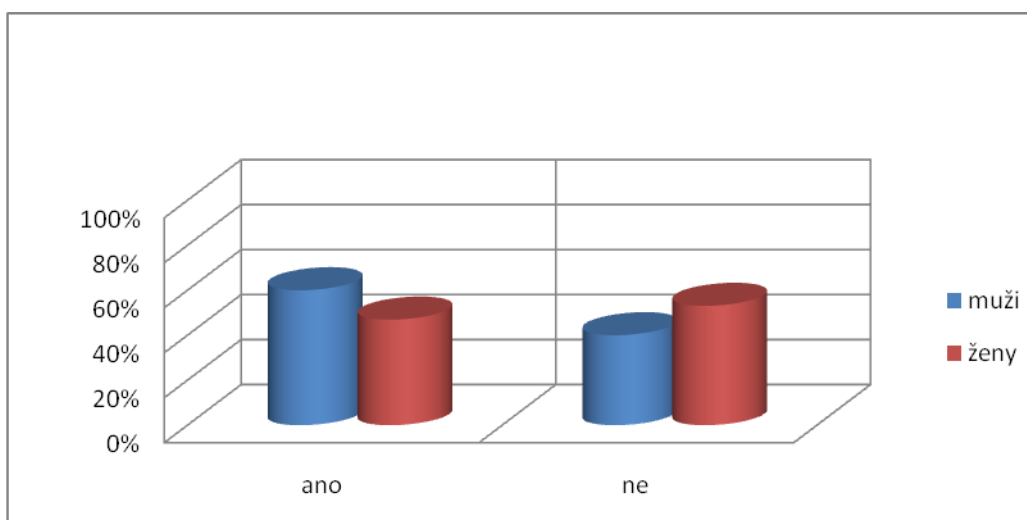
Z celkového počtu 54 (100%) respondentů vzdělávání k projektovému vyučování se účastní 26 (48,15%) respondentů, 28 (51,85%) respondentů se vzdělávání k projektovému vyučování neúčastní.

5.4.11.1 ÚČAST VE VZDĚLÁVÁNÍ K PROJEKTOVÉMU VYUČOVÁNÍ PODLE POHLAVÍ

Tabulka č. 11.1: Vzdělávání k projektovému vyučování

Vzdělání k projektovému vyučování	ano	%	ne	%
muži	3	60,00%	2	40,00%
ženy	23	46,93%	26	53,06%

Graf č. 11.1: Vzdělávání k projektovému vyučování

Skupinu tvořenou respondenty – muži z celkového počtu 5 (100%) respondentů, se vzdělávání k projektovému vyučování účastní 3 (60,00%) respondenti a 2 (40,00%) respondenti se vzdělávání k projektovému vyučování neúčastní.

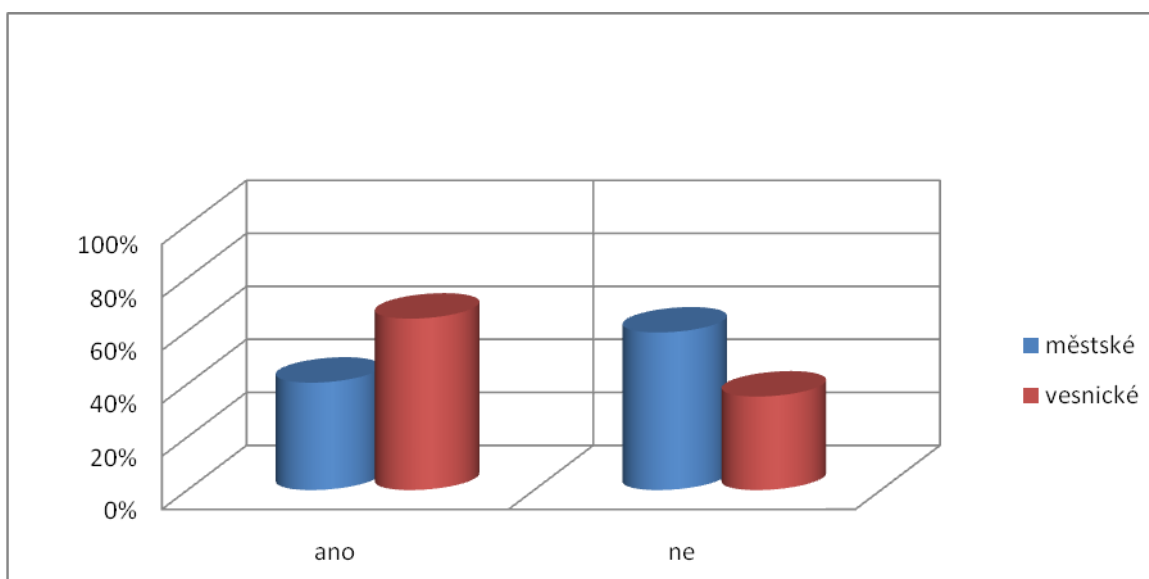
Z celkového počtu 49 (100%) respondentů - žen se vzdělávání k projektovému vyučování účastní 23 (46,93%) respondenti a 26 (53,06%) respondentů se vzdělávání k projektovému vyučování neúčastní.

5.4.11.2 ÚČAST VE VZDĚLÁVÁNÍ K PROJEKTOVÉMU VYUČOVÁNÍ PODLE UMÍSTĚNÍ ŠKOL

Tabulka č. 11.2: Vzdělávání k projektovému vyučování

Vzdělání k projektovému vyučování	ano	%	ne	%
městské školy	15	40,54%	22	59,45%
vesnické školy	11	64,70%	6	35,29%

Graf č. 11.2: Vzdělávání k projektovému vyučování

Ze skupiny tvořené respondenty působícími v městských školách se z celkového počtu 37 (100%) respondentů vzdělávání k projektovému vyučování účastní 15 (40,54%) respondentů a 22 (59,45%) respondentů se vzdělávání k projektovému vyučování neúčastní.

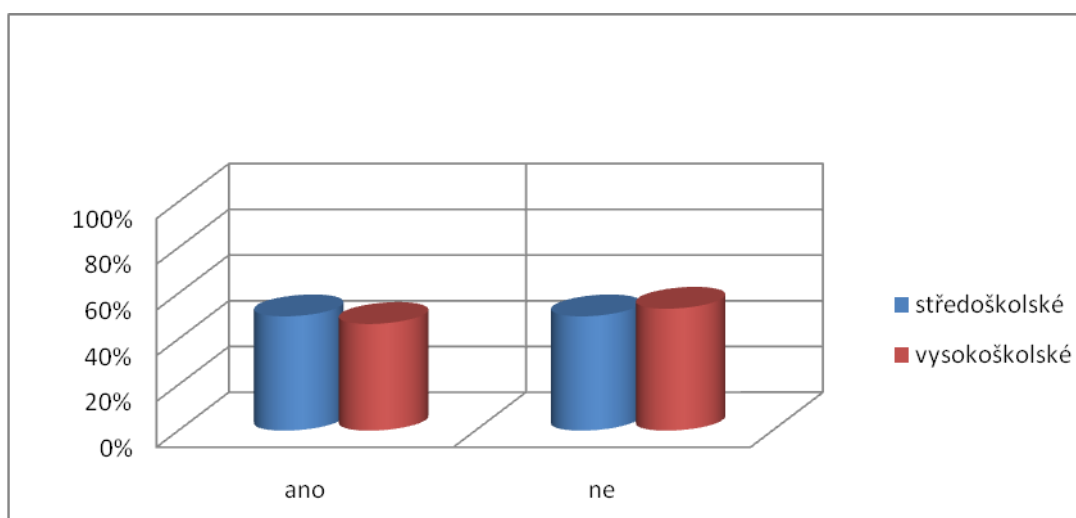
Z celkového počtu 17 (100%) respondentů vyučujících ve vesnických školách se 11 (64,70%) respondentů účastní vzdělávání k projektovému vyučování a 6 (35,29%) respondentů se vzdělávání k projektovému vyučování neúčastní.

5.4.11.3 ÚČAST VE VZDĚLÁVÁNÍ K PROJEKTOVÉMU VYUČOVÁNÍ PODLE DOSAŽENÉHO PODAGOGICKÉHO VZDĚLÁNÍ

Tabulka č. 11.3: Vzdělávání k projektovému vyučování

Vzdělání k projektovému vyučování	ano	%	ne	%
SŠ vzdělání	12	49,99%	12	49,99%
VŠ vzdělání	14	46,66%	16	53,33%

Graf č. 11.3: Vzdělávání k projektovému vyučování

Ze skupiny v celkovém počtu 24 (100%) respondentů, kteří dosáhli středoškolského pedagogického vzdělání, se vzdělávání k projektovému vyučování účastní 12 (49,99%) respondentů a stejný počet 12 (49,99%) respondentů se vzdělání k projektovému vyučování neúčastní .

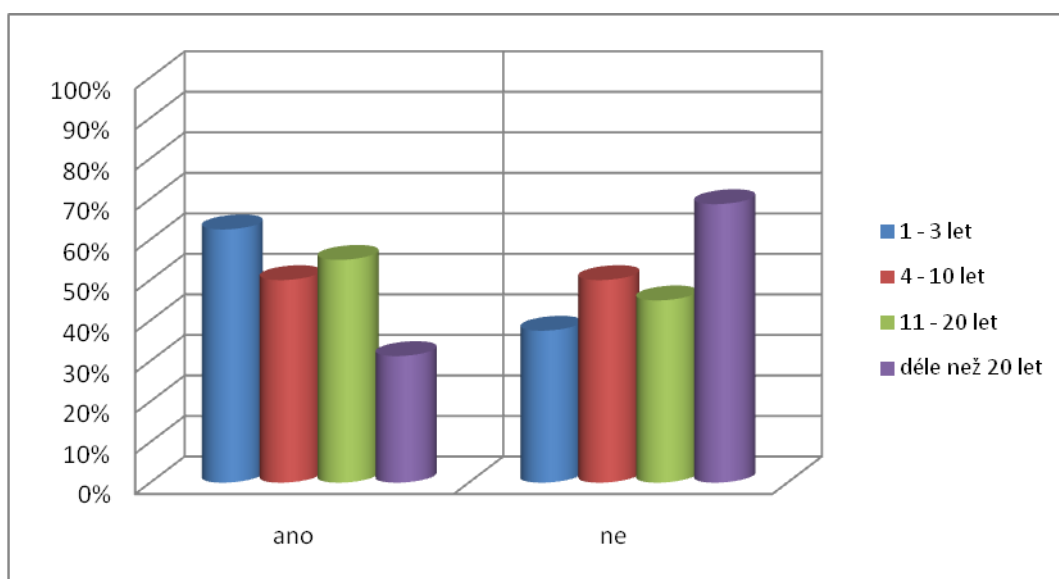
Z celkového počtu 30 (100%) respondentů s dosaženým vysokoškolským pedagogickým vzděláním se vzdělávání k projektovému vyučování účastní 14 (46,66%) respondentů a 16 (53,33%) respondentů se vzdělání k projektovému vyučování neúčastní.

5.4.11.4 ÚČAST VE VZDĚLÁVÁNÍ K PROJEKTOVÉMU VYUČOVÁNÍ PODLE DÉLKY PEDAGOGICKÉ PRAXE

Tabulka č. 11.4: Vzdělávání k projektovému vyučování

Vzdělání k projektovému vyučování	ano	%	ne	%
1 – 3 let	5	62,50%	3	37,50%
4 - 10 let	5	50,00%	5	50,00%
11 - 20 let	11	55,00%	9	45,00%
déle než 20 let	5	31,25%	11	68,75%

Graf č. 11.4: Vzdělávání k projektovému vyučování

Ze skupiny v celkovém počtu 8 (100%) respondentů, kteří uvedli délku svojí pedagogické praxe v rozmezí 1 – 3 roky se vzdělávání k projektovému vyučování účastní 5 (62,50%) respondentů a 3 (37,50%) respondenti se vzdělávání k projektovému vyučování neúčastní.

Z celkového počtu 10 (100%) respondentů, jejichž délka pedagogické praxe je v rozmezí 4 – 10 let se vzdělávání k projektovému vyučování účastní 5 (50,00%) respondentů, stejný počet 5 (50,00%) respondentů se vzdělávání k projektovému vyučování neúčastní.

Respondentů, kteří uvedli, že délka jejich pedagogické praxe je v rozmezí 11 – 20 let, odpovědělo na tuto otázku celkem 20 (100%). Z této nejpočetnější skupiny se 11 (55,00%) respondentů vzdělávání k projektovému vyučování účastní a 9 (100%) respondentů se vzdělávání k projektovému vyučování neúčastní.

Poslední skupina je tvořena 16 (100%) respondenty, kteří uvedli délku svojí pedagogické praxe delší než 20 let. Vzdělávání k projektovému vyučování se účastní 5 (31,25%) respondentů, 11 (68,75%) respondentů této skupiny se vzdělávání neúčastní.

5.5 DISKUSE

V empirické části diplomové práce bylo potvrzeno, že přetrvává problém našeho školství, feminizace. Z celkového počtu respondentů byly téměř všechny ženy (91,07%).

V umístění škol, ve kterých respondenti působí, převažují školy městské (69,64%). Při zjišťování organizovanosti škol, ve kterých respondenti pracují, se ukázalo, že v plně organizovaných školách působí většina (75%) respondentů, narozdíl od škol malotřídních, kde vyučuje menší počet (25%) respondentů.

Vyhodnocením otázky zjišťující dosažené pedagogické vzdělání se výsledky příliš nelišily. Středoškolského pedagogického vzdělání dosáhlo o něco méně respondentů (44,64%), respondentů s vysokoškolským pedagogickým vzděláním byla nadpoloviční většina (55,36%).

Otázka zjišťující délku pedagogické praxe ukázala, že největší počet respondentů (37,50%) uvedl délku svojí pedagogické praxe je v rozmezí 11 – 20 let. Další skupina respondentů (28,57%) uvedla delší pedagogickou praxi než 20 let, mezi respondenty uvádějící délku pedagogické praxe 1 – 3 roky a 4 – 10 let nebyl velký rozdíl.

Dotazníkovým šetřením se ukázalo, že 100% respondentů do svého vyučování zařazuje projektovou metodu. Je tedy zřejmé, že projektová metoda je mezi respondenty oblíbená. Stoprocentní kladnou odpověď jsem neočekávala.

Respondenti využívají převážně vlastní projekty (55,36%), dále pak školní (17,86%), z nabídek středisek ekologické výchovy minimálně (1,79%).

Přednost dávají respondenti projektům krátkodobým (75,00%). Malý zájem mají respondenti o projekty dlouhodobé (8,93%).

Dále bylo dotazníkovým šetřením zjištěno, že z celkového počtu 56 respondentů 2 (3,57%) respondenti nezařazují do výuky projekty k environmentální výchově vůbec, 2 (3,57%) respondenti na tuto i zbývající otázky neodpověděli, ostatní respondenti odpověděli na otázku, zda používají projekty k environmentální výchově, kladně.

Respondenti realizují projekty k environmentální výchově hlavně krátkodobé (71,43%). Respondenti využívají projekty převážně pro jednu třídu (38,89%) a první stupeň (33,33%).

Jako nejvíce využívané téma pro projektové vyučování k environmentální výchově označili respondenti Mezinárodní den Země (44,44%). Tento významný den uvedli všichni dotázaní jak samostatně, tak i v různých variantách s jinými významnými dny z nabídky vztahující se k environmentální výchově. Na téma Den bez aut, Světový den vody a Mezinárodní den ptactva nerealizuje projekty žádný z respondentů.

Proti očekávání výsledky dotazníku ukázaly, že nadpoloviční většina (51,85%) respondentů se neúčastní vzdělávání k projektovému vyučování. Tuto otázku jsem zpracovala z více pohledů. V nadpoloviční většině se vzdělávání k projektovému vyučování neúčastní respondenti - ženy (53,06%), respondenti působící v městských školách (59,45%), respondenti s dosaženým vysokoškolským vzděláním (53,33%) a respondenti s delší pedagogickou praxí než 20 let (68,75%).

Ověření hypotéz:

Hypotéza číslo 1: Učitelé používají vlastní projekty.

Dotazníkovým šetřením se ukázalo, že učitelé používají nejčastěji vlastní projekty. Z celkového počtu 56 respondentů na otázku zda respondenti realizují projekty vlastní, školní, z nabídky středisek ekologické výchovy nebo jiné, označilo 31(55,36%) respondentů vlastní projekty.

Další 4 (7,14%) učitelé odpověděli, že využívají projekty vlastní a současně školní.

Projekty vlastní, současně projekty školní a z nabídky středisek ekologické výchovy realizuje 5 (8,93%) respondentů. Vlastní projekty a zároveň projekty z nabídky středisek ekologické výchovy uvedli 2 (3,57%) respondenti.

Hypotéza číslo 1 je potvrzena.

Hypotéza číslo 2: Učitelé preferují krátkodobé projekty.

Vyhodnocením informací z dotazníku se potvrdilo, že převážná většina 42 (75,00%) respondentů používá krátkodobé projekty. Krátkodobé a současně dlouhodobé projekty zařazuje 9 (16,07%) respondentů.

Krátkodobé projekty také k environmentální výchově realizuje 40 (3,57%) respondentů.

Hypotéza číslo 2 je potvrzena.

Hypotéza číslo 3: Na základních školách pedagogové zařazují projekty k environmentální výchově.

Z odpovědí respondentů je patrné, že zařazují do výuky projekty k environmentální výchově. Kladně se vyjádřilo 52 (92,86%) respondentů. Záporně odpověděli 2 (3,57%) respondenti a 2 (3,57%) respondenti na tuto otázku neodpověděli vůbec.

Hypotéza číslo 3 je potvrzena.

Hypotéza číslo 4: Pedagogové mají zájem na vzdělávání se k projektové metodě.

Šetření k této otázce mě překvapilo. Předpokládala jsem, že se respondenti budou účastnit vzdělávání k projektovému vyučování ve větším počtu. Výzkum ukázal, že 28 (51,85%) respondentů se tohoto vzdělávání neúčastní.

Záporně odpovědělo 53,06% žen, 59,45% respondentů působících ve vesnických školách, 53,33% respondentů s dosaženým vysokoškolským pedagogickým vzděláním a 68,75% respondentů s delší pedagogickou praxí než 20 let.

Hypotéza číslo 4 je vyvrácena.

5.6 ZÁVĚR

Šetření dotazníkovou metodou dokázalo, že povědomí respondentů o projektové metodě a její realizaci k environmentální výchově je na dobré úrovni, i když se vzdělávání k projektovému vyučování neúčastní v takové míře, jak jsem předpokládala.

Všichni respondenti projektové vyučování do výuky zařazují, realizují projekty na téma významných dnů se zaměřením na environmentální výchovu, největší zájem mají o projekty k Mezinárodnímu dni Země. Využívají nejčastěji projekty pro jednu třídu.

K naplnění hypotéz došlo v prvních třech případech, čtvrtá hypotéza byla vyvrácena.

Respondenti zařazují do výuky převážně vlastní projekty, dále pak školní a vlastní současně se školními. Nejmenší zájem mají o projekty z nabídky středisek ekologické výchovy.

Největší zájem mají respondenti o projekty krátkodobé, dále také o krátkodobé a současně dlouhodobé.

Projekty k environmentální výchově realizují téměř všichni respondenti. Na tuto otázku i otázky zbývající dva respondenti neodpověděli.

Dotazníkovým šetřením se ukázalo, že se respondenti v nadpoloviční většině neúčastní vzdělávání k projektovému vyučování.

Byla jsem příjemně překvapena vstřícností, ochotou i rychlostí respondentů při vyplňování dotazníků k empirické části diplomové práce.

Výsledky empirické části diplomové práce ukázaly, že současný trend nejen naší společnosti, ale i celosvětové snahy na podporu environmentálního vzdělávání a projektového vyučování, mají své pevné místo i na prvním stupni našich základních škol.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 NÁVRH PROJEKTOVÝCH DNŮ K VÝZNAMNÝM DNŮM ROKU

Je celá řada významných dnů vztahujících se k environmentální výchově (viz. příloha č. 6), které se dají využít při projektovém vyučování. Záleží na volbě vyučujících. Pro návrh projektů v praktické části své diplomové práce jsem zvolila Mezinárodní den Země, Mezinárodní den ptactva a Světový den zvířat.

V návrzích projektových dnů jsem pro zvýraznění přímé řeči učitele použila kurzíva, modrou barvou jsou psána správná řešení.

MEZINÁRODNÍ DEN PTACTVA

První duben je vyhlášen Mezinárodním dnem ptactva jako „výroční den podepsání mezinárodní Konvence o ochraně užitečného ptactva v roce 1906, která spadá do začátků historie mezinárodní ochrany přírody.“ (<http://ekolist.cz/>)

MEZINÁRODNÍ DEN ZEMĚ

Den věnovaný Zemi se každoročně koná 22. dubna. „Tento svátek je ovlivněn původními dny Země, které se konaly při oslavách jarní rovnodennosti, 21. března, a oslavovaly příchod jara. V moderním pojetí jde o ekologicky motivovaný svátek, upozorňující lidi na dopady ničení životního prostředí, a rozvíjející diskuzi o možných cestách řešení.“

Historie vyhlášení tohoto dne sahá do roku 1969, kdy především John McConnell začal volat po vzniku mezinárodního dne Země a v rámci těchto snah vytvořil i vlajku Země. První Den Země byl slaven v San Francisku. Kampaň s tímto svátkem spojená si kladla za cíl přenést otázku ekologie do politických kruhů. Cílem bylo zvýšit energetickou účinnost, recyklovat odpady a hledat obnovitelné zdroje energie. Tato akce měla velký ohlas zejména mezi studenty. Pro první oslavu dne 22. dubna 1970 byl zvolen den 100. narozenin Vladimíra Iljiče Lenina.

Organizace spojených národů začala tento svátek slavit o rok později, v roce 1971. V roce 1990 se k Americe připojil i zbytek světa a 22. duben se stal Mezinárodním dnem Země.“ (<http://cs.wikipedia.org/>)

SVĚTOVÝ DEN ZVÍŘAT

Světový den zvířat se slaví 4. října. Poprvé byl tento den vyhlášen v roce 1931 ve Florencii na počest úmrtí Svatého Františka z Assisi v roce 1226, patrona zvířat. Má lidem především připomenout, že i zvířata jsou součástí naší planety a naše chování k nim by mělo být ohleduplné. „V tento den organizace, zabývající se ochranou zvířat a péčí o ně, pořádají různé akce, které mají upozornit na vztah člověka ke zvířatům a přírodě.“ (Bobrovová, K., 2008, <http://www.icm.cz/>)

6.1 DEN ZEMĚ PRO 4. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY

ÚVOD K PROJEKTU DEN ZEMĚ

Mezinárodní den Země se slaví 22. dubna již od roku 1970. V tento den nebo dnech kolem tohoto data probíhají po celém světě nejrůznější akce oslavující planetu Zemi. Lidé poukazují na:

- nutnost zdravějšího životního prostředí
- hledání obnovitelných zdrojů energie
- recyklování materiálů a odpadů
- vyloučení používání chemikálií a odpadů, které ničí vrstvu Země...

Žádný organizmus, ať rostlinný nebo živočišný, nežije v přírodě sám, nezávisle na svém okolí. Studium vzájemných vztahů mezi organizmy a prostředím, ve kterém žijí, se zabývá ekologie.

- 1) **Název projektu:** Svátek Země
- 2) **Ročník:** IV.
- 3) **Počet žáků:** 1 třída
- 4) **Cíle projektu:** Učivo: Žáci se dozvědí o odpovědnosti lidí za prospěšné a škodlivé zásahy člověka do přírody, zamýšlí se nad ochranou životního prostředí, likvidací odpadů, ochraně rostlin, živočichů
- 5) **Kompetence, jejichž dosahování by měl projekt napomoci:**
 - vyjádřit některá možná ohrožení přírody
 - chovat se ohleduplně k přírodě při různých činnostech

- třídit odpady (přispívat tím k jejich recyklaci)

6) **Organizační formy:** třída, 4 vyučovací hodiny

7) **Výukové metody:**

monologické – vysvětlování, popis

dialogické – diskuse

práce s textem – křížovky, úlohy

projektové – navozují cílenou učební, promyšlenou a organizovanou činnost, koncentrovanou kolem určité základní ideje, přinášející změny v celku osobnosti žáka, za kteroužto činnost žák přijímá odpovědnost

8) **Pomůcky:** obrázky Země, zdevastovaných krajín, skládek,

volné listy s křížovkou a úlohami, pera, tužky, čtvrtky, vodové barvy, nůžky, lepidla, na velkém formátu uprostřed vyobrazení Země a po obvodu možnosti pomoci dětí (šetření vodou, třídění odpadu...), kam žáci v závěru budou psát svá jména jako slib své pomoci, mapa světa

9) **Produkt projektu:** žáci procvičí a prohloubí znalosti z oblasti Člověk

a jeho svět, namalují obrázek, koláž podle své představy o ideální a zdevastované Zemi, na závěr každý žák ostatní seznámí se svým podílem při ochraně Země

10) **Způsob prezentace:** umístění vypracování úkolů a výkresů na školní

nástěnce – seznámení s výsledky ostatní žáky prvního stupně, každý žák se podepíše pod nabízenou pomoc Zemi, což bude představovat jeho slib.

11) **Popis projektu:**

Motivace: *Děti, jak to vypadá, když má někdo svátek? Dostane dort nebo nějaký dárek. Dnes má svátek naše Země, jaký dárek bychom jí mohli dát? Dnes oslavíme Den Země tím, že se v dnešních vyučovacích hodinách budeme věnovat otázkám, problémům a informacím o naší Zemi, dozvíme mnoho nového a užitečného a budeme přemýšlet, jaký dárek v podobě naší pomoci bychom Zemi mohli dát.*

6.1.1 CO VÍME O PŘÍRODĚ?

Co je přísloví? Co nám říká? Znáte některé?

Např. (vysvětlení): Kdo chce příliš mnoho, nemá nic.

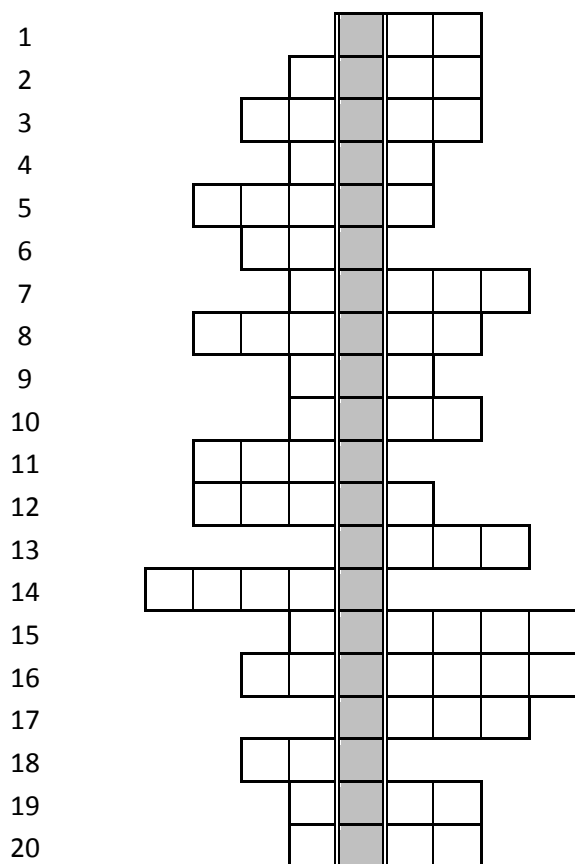
Kdo mnoho slibuje, málo splní.

Kdo se chváí, není chvály hoden.

Kdo stojí o cizí, přichází o své.– *určení slovních druhů*

A jedno pravdivé čínské přísloví máte ukryto v tajence, u legendy v závorkách najdete další náměty k zamyšlení

Křížovka

1. Nejlepší přítel člověka - (*nebo to může být... kniha*)
2. Plod ve skořápce – (*druhy ořechů*)
3. To, čím se píše na tabuli
4. Kus ledu – (*kde je největší množství*)
5. Listnatý strom – (*jaké znáte jiné?*)
6. Včelí výrobek – (*výrobek jinak... produkt*)
7. Měsíc, ve kterém si připomínáme Den Země – (*je také měsícem BEZPEČNOSTI*)
8. Nadzemní část květin – (*jaké známe byliny?*)

9. Souvislý porost dřevin – (druhy + kde – listnaté (nížiny), jehličnaté (vyšší oblasti), smíšené)
10. Zralá část obilí – (druhy obilí)
11. Komáři patří mezi – (základní znaky hmyzu)
12. Kořenová zelenina – (jiné druhy zeleniny)
13. Bodavý hmyz – (je bodnutí životu nebezpečné?)
14. Hřib a žampiony – (patří mezi rostliny? proč? základní rozdělení)
15. Znamý australský savec – (čím jsou charakterističtí savci?)
16. Jarní květinka – (jmenuj další jarní...)
17. Úrodná část země – (druhy půd – černozem, hnědozem, jílovité)
18. Oběť kočky – (do jaké skupiny živočichů patří – proč?)
19. Část rostliny – (další části...)
20. Orel je – (patří do skupiny živočichů, kterým říkáme... další...)

Všechna doplněná slova jsou jakým slovním druhem? – rod, číslo

Utvoříme z nich jiný slovní druh, např.: pes – psí (přídavné jméno), ořech – ořechový...

Správné řešení: PŘÍRODU NELZE VYLEPŠIT – vše, co vytvořila sama příroda – rostliny, živočichy, stromy – jak vypadají? (barvy, tvary...).

6.1.2 CHOVÁ SE ČLOVĚK V PŘÍRODĚ VŽDY SPRÁVNĚ?

DĚTI SAMY (plýtvání vodou, znečišťování vodních toků, odpadky, výfukové plyny z automobilů, znečištění ovzduší kouřem z továren, spraje – smog...)

NAOPAK—co je správně: šetřit vodou—kolik vody se dá ušetřit, když včas zavřeme kohoutek?

1. Až budeš čistit zuby, jen si namoč kartáček a vodu zavři – pusť ji znovu až na opláchnutí kartáčku a úst. Ušetříš tak 30 litrů vody!
2. Až budeš mýt nádobí – naplň dřez a vypni vodu. Ušetříš tak přes 90 litrů vody (to stačí na pětiminutovou sprchu!)
3. Když budeš napouštět vodu na koupel, dej si do vany uzávěr, než otočíš kohoutkem.
4. Pokud máš žízeň a chceš studenou vodu, dej si láhev vody do chladničky a nenech vodu odtékat z kohoutku.

Kde je doma největší spotřeba pitné vody?

- a) dřez v kuchyni
- b) hadice na zalévání
- c) WC

Je divné si povídat o WC, zvláště ve spojení se záchranou Země, ale je tu spojení: na WC spotřebujeme více vody než kdekoli jinde v našich domovech. Ale hodně jí vytéká nadarmo. Voda, kterou používáme na splachování je PITNÁ! – asi 10 litrů. Jak pomoci: nádobka do nádrže.

Jakou chceme pít vodu?

Motivace: *Více než polovina pitné vody pochází z podzemních zdrojů. Ve skutečnosti 90% pitné vody na světě je pod zemí. Znečišťovat podzemní vodu je jednoduché. Stačí na zem vylít nebo odhodit jakékoli odpady, protože půda je jako houba a vstřebá všechno.*

Např.: 1 litr motorového oleje může při vsáknutí do země znečistit až 1 milion litrů pitné vody! Vylití 4 litrů benzínu znečistí až 3 mil. litrů vody!

Co chceme vidět v potoce?

Barva potoka – zelená – přítomnost řas, ztěžují život vodním živočichům

blátivá – moc špíny, ryby špatně dýchají

lesklá – do potoka prosakuje nafta, olej

pěna – saponáty z domovů a továren

oranžová nebo červená – znečišťující látky z továren

Čistý potok – ryby, raci, vodní hmyz – dostatek kyslíku

6.1.3 POČÍTÁNÍ O ZEMI

Obvod Země na rovníku je 40 091 km:

- napiš alespoň 3 čísla větší
- napiš alespoň 3 čísla menší

- *napiš číslo 10 x větší*
- *napiš číslo 10 x menší*
- *napiš číslo, které bude menší (větší) o číslo, které uvádí počet ročních období*
- *napiš číslo, které bude menší (větší) o číslo, které uvádí počet měsíců v roce*

Ve středu Země dosahuje teplota 4 500°C:

- *kolikrát je toto číslo větší než výsledek násobení 4x9?*
- *jaké číslo dostaneš, pokud toto zmenšíš 10x (100x)*
- *jaké číslo dostaneš, pokud toto zmenšíš (zvětšíš) o 10, 100, 500, 1000, 1 500 ...*

Země má (přibližný) tvar koule, její průměr je 12 713 km (*co je průměr-poloměr*)
Rovnoběžníky (*běží rovně – rovnoběžky...*), poledníky – od S pólu (Arktida) k J pólu (Antarktida)

Nejdelší řeka světa – Nil v Africe (6 670 km)

Druhá nejdelší řeka – Amazonka v Jižní Americe (6 448 km)

- *o kolik km je Nil delší než Amazonka?*

- *kolik je to metrů?*

Nejhlubší jezero – Bajkal v Rusku (až 2 km – *kolik je to metrů?*)

6.1.4 JAKOU ZEMI CHCEME?

- *jak si představujeme ideální Zemi (barvy...)*
- *jak si představujeme zdevastovanou Zemi*

Na čtvrtku formátu nejlépe A3 děti libovolnou technikou (kresby, malba, koláž – stříhání a lepení obrázků) vyjadřují, co je pro Zemi správné, co ne.

(viz. příloha č. 7)

12) Závěr projektu:

Žáci si vzájemně porovnají výsledky úloh, tajenky, výtvarných prací, konzultují, diskutují, kladou otázky. Pokud je třeba, učitel do rozpravy vstoupí, reaguje na připomínky, zodpoví nejasné otázky.

Na jednu školní nástěnku žáci připevní výsledky svých prací. Na druhé nástěnce je učitelem připraven papír velkého formátu. Uprostřed je vyobrazena naše planeta Země, po obvodu na návrh žáků učitel zapisuje možnosti, jak i my můžeme Zemi pomoci:

- třídit odpad
- šetřit vodou
- šetřit energií-zbytečně nesvítit
- šetřit papírem-zasadit strom
- jezdit častěji na kole, ne autem
- používat znovu sáčky
- neodhazovat odpadky
- kupovat hračky, které vydrží, zacházet s nimi ohleduplně
- v zimě krmit ptáky a lesní zvěř
- osvojit si zvíře v ZOO
- udržovat v čistotě okolí bydliště

Každý žák si vybere alespoň jeden návrh, co pro Zemi může udělat, podepíše se pod něj, čímž složí jakýsi slib své aktivní pomoci.

Projekt žáky obohatí o nové informace, podnítí v nich zájem o aktivní ohleduplné chování vůči životnímu prostředí.

13) **Hodnocení projektu:**

Žáci shrnou, co se jim podařilo, líbilo, co je bavilo a co ne. Pod vedením učitele všichni společně zhodnotí celý projekt.

6.2 DEN ZEMĚ PRO 5. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY

- 1) **Název projektu:** Svátek Země
- 2) **Ročník:** V.
- 3) **Počet žáků:** 1 třída
- 4) **Cíle projektu:** Učivo: žáci se dozvědí o historii Země, zajímavosti o Indiánech, zamýšlí se nad ochranou životního prostředí, ujasní si, jak správně třídít odpad, získají informace spotřebě vody
- 5) **Kompetence, jejichž dosahování by měl projekt napomoci:**
 - prohloubit kladný vztah k Zemi
 - třídít odpady (přispívat tím k jejich recyklaci)
 - šetřit vodou
- 6) **Organizační formy:** třída, 4 vyučovací hodiny
- 7) **Výukové metody:**
 - monologické – vysvětlování, popis
 - dialogické – diskuse
 - práce s textem – křížovky, úlohy, kvízy, skrývačky, přesmyčky, spojovačky
 - projektové – navozují cílenou učební, promyšlenou a organizovanou činnost, koncentrovanou kolem určité základní ideje, přinášející změny v celku osobnosti žáka, za kteroužto činnost žák přijímá odpovědnost
- 8) **Předpokládané pomůcky:** listy s kvízy a křížovkami a dalšími úkoly, pera, nůžky, lepidlo
- 9) **Produkt projektu:** žáci procvičí a prohloubí znalosti z oblasti Člověk a jeho svět, za každý správně splněný úkol získají body, za které budou v závěru odměněni diplomem
- 10) **Způsob prezentace:** umístění vypracování úkolů a diplomů na školní nástěnce – seznámení s výsledky ostatní žáky prvního stupně
- 11) **Popis projektu:**

Motivace: *V dnešním projektovém dnu zjistíme, jak dobře znáte naši Zemi i její historii, ale i život Indiánů . Co víte o třídění odpadu, recyklaci. Dozvíte se důležité údaje vztahující se k ochraně přírody. Za všechny správně vyřešené úkoly můžete*

získat body, které na konci projektu sečteme a podle vaší úspěšnosti budete odměněni diplomem.

6.2.1 ZNÁTE DOBŘE NAŠI ZEMI?

Motivace: *Víte, jak stará je naše planeta? Je tu velmi, velmi dlouho. Země slaví velké jubileum - je jí 4 500 000 000 let. Ale nezapomeňte, že její vývoj také nějakou dobu trval.*

Začneme malou rozcvičkou. Kvíz obsahuje 10 otázek, můžete tedy získat až 10 bodů.

1. Jak stará je planeta Země?
 - a) 4 500 let
 - b) 4 500 000 let
 - c) 4 500 000 000 let

2. Kolikátá planeta od Slunce je Země?
 - a) druhá
 - b) třetí
 - c) čtvrtá

3. Jaký je poloměr planety Země?
 - a) 6378 km
 - b) 3678 km
 - c) 7638 km

4. Ve které soustavě se nachází Země?
 - a) ve Vesmírné soustavě
 - b) ve Sluneční soustavě
 - c) ve Měsíční soustavě

5. Jak se jmenuje přirozená družice, která obíhá kolem Země?
 - a) Slunce
 - b) Mars
 - c) Měsíc

6. Lidé, kteří hledají pod zemí kostry dinosaurů i jiné památky na pravěk, se jmenují:
 - a) dinosaurologové
 - b) paleontologové
 - c) historici

7. Jaký přístroj měří sílu zemětřesení?
 - a) seismograf
 - b) siloměr
 - c) třesometr

8. Jak se říká roztavené hornině vytékající ze sopky při výbuchu?
- a) láva
 - b) železná ruda
 - c) struska
9. Co je to fosílie?
- a) pravěké zvíře
 - b) druh květiny
 - c) zkamenělina
10. Jak se nazývá vědec, který se zabývá podnebím?
- a) mykolog
 - b) klimatolog
 - c) botanik

Správná řešení: 1c, 2b, 3a, 4b, 5c, 6b, 7a, 8a, 9c, 10b.

6.2.2 CO VÍTE O INDIÁNECH?

Motivace: Jsme součástí naší Země, ale zdaleka nežijeme tak spjatí s přírodou, jako například Indiáni. Z nich bychom si měli v mnoha ohledech vzít příklad. O Indiánech je známo, že milovali svou zem, jejich děti se učily, že jsou součástí země, která je také jejich součástí. Měli úctu ke všemu živému, spali ve velkém obydlí se svými zvířaty.

Ve druhém kvízu si ověřte, jaké máte znalosti o těchto statečných lidech a jejich zemi. Opět se snažte získat co nejvíce bodů.

1. V roce 1492 se jeden mořeplavec italského původu plavil po Atlantském oceánu a hledal novou námořní cestu do Indie. Jak se jmenoval?
- a) Kryštof Koloděj
 - b) Kryštof Kolumbus
 - c) Kryštof Kolombas
2. Tento mořeplavec však doplul do Ameriky, ale myslel si, že je v Indii. Jak proto pojmenoval její obyvatele?
- a) Indové
 - b) Indiáni
 - c) Kolumbáni

3. Uprostřed Severní Ameriky se nachází velká planina. Rostou na ní traviny a byliny. Žilo zde mnoho indiánských kmenů. Jak se jim říká?
 - a) pole
 - b) louky
 - c) prairie

4. Ještě dnes žijí někteří Indiáni ve stanech z pomalovaných bizoních kůží. Jak se těmto obydlím říká?
 - a) týpí
 - b) býzí
 - c) iglů

5. Apačové putovali krajinou jako lovci. Znáš jméno náčelníka kamene Apačů, o kterém napsal příběhy Karel May? (Tento spisovatel nikdy Apače nenavštívil)
 - a) Vinnetou
 - b) Irokéz
 - c) Benny

6. Indiáni bojovali a lovíli různými zbraněmi. Jedna z nich se podobá naší sekyrce. O jakou zbraň se jedná?
 - a) kopí
 - b) tomahavk
 - c) bojový nůž

7. Každý indiánský kmen mluvil vlastním jazykem. Indiáni různých kmenů se přesto uměli dorozumět díky posunkové řeči, malování na obličej a pomocí signálů, které byly viděny i z velké dálky. Jaké to byly signály?
 - a) barevné ohňostroje
 - b) kouřové signály
 - c) mávající prapory

8. Indiáni žijící na severu Ameriky bydleli ve zvláštních domech. Kostru z větví pokryli zvířecími kůžemi. Jak se takovému obydlí říká?

- a) vigvam
- b) kůženín
- c) stan

9. Díky Indiánům je velmi známý dřevěný kůl, na kterém se zobrazoval zvířecí znak celé rodiny. Byl to symbol celku a totožnosti každé kmenové skupiny.

Jak se takovému znaku říká?

- a) totem
- b) totom
- c) tatam

10. Velmi statečný náčelník v roce 1876 porazil v bitvě u Little Big Horn americké vojáky. Přesto ale byli nakonec Indiáni ze svých území vyhnáni.

Jak se jmenoval onen statečný náčelník?

- a) Hnědý býk
- b) Zuřící býk
- c) Sedící býk

Správná řešení: 1b, 2b, 3c, 4a, 5a, 6b, 7b, 8a, 9a, 10c.

To byla poslední otázka testu, zkontrolujeme si odpovědi, sečteme body a na závěr mám pro vás něco k zamyšlení:

Indiánská moudrost: Dva vlci

Jeden večer vzal starý Indián svého vnuka a vyprávěl mu o bitvě, která probíhá v nitru každého člověka. Řekl mu, "Synku, ta bitva v každém z nás je bitva mezi dvěma vlky. Jeden je zlý. Je to vztek, závist, žárlivost, smutek, sobeckost, hrubost, nenávisť, sebelítost, falešnost, namyšlenost a ego. Ten druhý je hodný. Je to radost, pokoj, láska, naděje, vyrovnanost, skromnost, laskavost, empatie, štědrost, věrnost, soucit a důvěra". Vnuk o tom všem přemýšlel a po minutě se zeptal, "A který vlk vyhraje?" Starý Indián odpověděl, "Ten kterého krmíš."
(<http://alik.idnes.cz/>)

6.2.3 UMÍME SPRÁVNĚ TŘÍDIT ODPAD?

Motivace: *Dnešní společnost vyprodukuje spoustu odpadu. Každý z nás jistě ví, proč je důležité odpad třídit. Také určitě víte, že na různé odpadové materiály máme odlišně barevné kontejnery, do kterých však nemůžeme vyhodit úplně vše, jak nás napadne.*

Nejdříve si ujasníme, jak jednotlivé kontejnery rozlišíme a co do těch nejvíce používaných patří nebo ne.

Kam co patří, poznáte podle barvy kontejneru:

Žlutá - plasty

Modrá - papír

Zelená – barevné sklo

Bílá – čiré sklo

Červená – nápojové kartony

Černá – smíšený komunální odpad

Do kontejneru na plasty PATŘÍ:

- PET lahve
- kelímky od jogurtů
- misky a fólie z baleného ovoce
- obaly chipsů, sušenek, bonbonů
- sáčky, do nichž si v obchodě nabíráme ovoce, zeleninu a pečivo
- plastové tašky
- obaly a balicí fólie od spotřebního zboží
- obaly od polévek a dalších potravin v prášku

Do kontejneru na plasty NEPATŘÍ:

- podlahové krytiny, trubky
- koberce
- obaly od olejů, silně znečištěné zbytky jídla
- obaly od nebezpečných látek, barev, chemikálií

Do kontejneru na sklo NEPATŘÍ:

- porcelán
- drátosklo
- varné sklo
- monitory televizí a počítačů
- zrcadla
- automobilová skla
- lahvičky od léčiv
- zářivky a výbojky

Do kontejneru na papír NEPATŘÍ:

- karbonový papír (kopíráky)
- silně znečištěný papír (od potravin, po malování, mastné)
- časopisy s obálkou z plastu

Dokážete na připraveném listu správně spojit čarou odpad, který do příslušného kontejneru patří? Pokud objevíte odpad, který nepatří do žádného z nabízených kontejnerů, slovo nepřirazujte. (viz. příloha č. 8)

Opět za každé správně přiřazené slovo získáte bod. (maximálně 16 bodů)

6.2.4 SLABIKOVÉ PŘESMYČKY, SPOJOVAČKY, SKRÝVAČKY

Rostliny:

VOKAPRSEN

ŠENÍKLIRA

PEKAPAMLIŠ

KADOUŠTEŘÍMA

KAVKATÝNE

LEDUBLE

KASANSA

VÍČSTŘENÍK

NEČCESLUNI

LINVAKONKA

TIPREKONA

KAZALTŘE

Správná řešení: prvosenka, rašeliník, pampeliška, mateřídouška, netýkavka, bledule, sasanka, stěvíčnick, slunečnice, konvalinka, kopretina, třezalka

Za každé správně vyřešené slovo si přiřpiš jeden bod.

SLABIKOVÉ SPOJOVAČKY

Spojte vždy slabiky prvního řádku se slabikami na druhém řádku.

Názvy dravců a sov:

O SO RA PUŠ SO OS KA SÝ DŘEM KÁ JES LU
ROH ŃÁK ČEK REL LOUS ŃĚ KOL TŘÁB VA TÍK TŘÍŽ LÍK

Názvy stromů a jednoho keře:

JA LÍS HA OL TO JA LÍ BŘÍ VR MOD A JE
SAN PA ŘÍN KÁT KA POL ŘÁB BA BR ZA ŠE VOR

Třísylabičné názvy léčivých rostlin:

BO DI TŘE MA JA
HOD ZAL LI RŮV VIZ
NÍK KA NA NÍK KA

SKRÝVAČKY

Názvy stromů a keřů:

Ještě zbývá upečené těsto polít čokoládou a posypat oříšky.

Ochotný sluha bral obrázky opatrně do rukou a kladl je na stůl.

Ve vedleším domě bydlí paní, co má deset koček.

V zobáku držel sokol šedou myš a nesl ji mláďatům do hnízda.

Přečetla jsem si na plakátu, že koncert začíná ve 20 hodin.

Dan řekl Petrovi o knížce od babičky, zatajil mu však, že dostal i peníze.

Vašek na lyžařském výcviku bydlí s kamarády na pokoji číslo 9.

Zvítězí v tomto zápase modří nebo zelení hráči?

Odměnu dostali všichni dobří zaměstnanci firmy.

Chodili hnízdo sledovat tak dlouho, až našel Kája v orlech zalíbení.

Kačenka příběhla celá nadšená, že na ni pštros mrknul.

Nenechávejte žádný jed ležet v dosahu dětí.

Správná řešení: topol, habr, lípa, olše, akát, jilm, líska, modřín, bříza, javor, smrk,
jedle

Za každý nalezený název získáváš jeden bod.

6.2.5 JAK DLOUHO SE ROZKLÁDAJÍ ODPADOVÉ SUROVINY?

Motivace: *Velkým problémem naší doby je odpad, který nezrecyklujeme a proto zamořuje naši planetu. Víte, že každý odpad se rozkládá různě dlouhou dobu, některý se nerozloží nikdy nebo za spoustu let a my tedy délku jeho rozpadu můžeme pouze odhadovat.*

Teď si o jednotlivých odpadech a délce jejich rozkladu povíme. Na dalším pracovním listě máte vyobrazených 10 předmětů a v tabulce 10 údajů o délce rozpadu. Tabulku podle čar nastříhejte na jednotlivé lístky s údaji a nalepte je k obrázkům podle toho, jak se domníváte, že se odpad bude dlouho rozkládat.

(viz. příloha č. 9)

Celkem za tento úkol můžete získat 10 bodů.

Doba rozkladu odpadu:

Sklo	3000 let (odhad)
Igelit	20-30 let
Cigaretový nedopalek	10-20 let
Jablko	7-20 dní
Plechovka	5-15 let
Papír	2-5 měsíců
Krabice od mléka	6-10 let
Pomeranč	6-18 měsíců
Plastový kelímek	50-80 let
Polystyren	nikdy

6.2.6 ŠETŘÍME VODOU

Motivace: Nejen s tříděním odpadu, ale i s úsporou pitné vody může každý Zemi pomoci. V připravené tabulce si pečlivě prohlédněte první a druhý sloupek, zbývající tři sloupky vyplňte podle předepsaných údajů. Uvidíte, kolik vody denně spotřebují rodiny s různým počtem členů. Do kterého sloupku by patřila vaše rodina?

Kolik vody spotřebujeme na naše každodenní činnosti	Údaje v litrech	Rodina se 3 členy	Rodina se 4 členy	Rodina s 5 členy
spláchnutí toalety	10-12			
koupele ve vaně	100-150			
sprchování	60-80			
mytí nádobí v myčce	15-30			
praní v pračce	40-80			
mytí rukou	3			
mytí automobilu	200			
pití každý den	1,5			
denně v kuchyni	5-7			

Za tento poslední úkol můžeš získat až 9 bodů.

12) Závěr projektu:

Žáci s pomocí učitele zkontrolují svoje odpovědi, sečtou body za správně vyřešené a podle počtu získaných bodů obdrží diplom. S učitelem diskutují o nejasnostech, na které žáci přišli během řešení úkolů.

Hodnocení: 118 – 90 bodů 1. místo diplom (viz. příloha č. 10)
89 – 40 bodů 2. místo diplom (viz. příloha č. 11)
39 a méně bodů 3. místo diplom (viz. příloha č. 12)

Na školní nástěnku žáci vystaví svoje vypracované pracovní listy a diplomy, aby se s jejich prací seznámili také žáci z ostatních tříd.

13) Hodnocení projektu:

Žáci zhodnotí svoje úspěchy při plnění úkolů, vypracovávání pracovních listů. Sami žáci určí, co pro ně bylo obtížné, nové, v čem nejvíce chybovali. Vyzdvihnou zadání, se kterými neměli problémy.

6.3 DEN PTACTVA PRO 4. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY

ÚVOD K PROJEKTU DEN PTACTVA

Mezinárodní den ptactva se slaví 1. dubna již od roku 1906, kdy byla podepsána mezinárodní Konvence o ochraně užitečného ptactva.

- 1) **Název projektu:** Mezinárodní den ptactva
- 2) **Ročník:** IV.
- 3) **Počet žáků:** 1 třída
- 4) **Cíle projektu:** Žáci získají nové informace o našich ptácích, o jejich potravě a způsobu přikrmování, vyrobí krmítko
- 5) **Kompetence, jejichž dosahování by měl projekt napomoci:**
 - k učení - vyjádřit některá možná ohrožení našich ptáků chovat se ohleduplně k přírodě při různých činnostech, o možnosti dětí pomoci při krmení ptáků
 - komunikativní – spolupráce ve dvojicích, respektování názorů, ohleduplnost
 - pracovní – výroba krmítka
- 6) **Organizační formy:** třída, 4 vyučovací hodiny
- 7) **Výukové metody:** monologické – vysvětlování, popis
dialogické – diskuse
práce s textem - kvízy
projektové – navozují cílenou učební, promyšlenou a organizovanou činnost, koncentrovanou kolem určité základní ideje, přinášející změny v celku osobnosti žáka, za činnost žák přijímá odpovědnost
- 8) **Předpokládané pomůcky:** připravené kvízy, tužky, pera, plastový květináč, provázek, šiška, tuk, semínka vhodná pro krmení pro ptáky ovesné vločky, slunečnice, dřívko, miska, lžíce, nůžky
- 9) **Produkt projektu:** žáci procvičí a prohloubí znalosti z oblasti Člověk a jeho svět, vyrobí krmítko
- 10) **Způsob prezentace:** umístění krmítka na školní zahradě, seznámení s výsledky své práce ostatní žáky prvního stupně

11) Popis projektu:

Motivace: *Děti, dnes je Mezinárodní den ptactva, byl vyhlášen již na začátku minulého století a to hlavně na ochranu užitečného ptactva. Máte nějaký nápad, jak můžeme pomoci my všichni? Abychom mohli pro ptactvo něco prospěšného udělat, je důležité také co nejvíce vědět.*

Jak můžeme v zimě ptáčkům pomoci, když mají málo potravy? Co do krmítka nasypat můžeme a co ne? Věděli byste, z čeho vyrobit krmítko? I když je už jaro a ptáčci si najdou potravu sami, jistě se vám na podzim bude hodit, když se dnes naučím krmítko vyrobit. .

6.3.1 CO VÍTE O NAŠEM PTACTVU?

1. Čím se živí sovy?
 - a) ovocem
 - b) drobnými zvířaty
 - c) rohlíky

2. Který pták k nám přilétá na zimu?
 - a) čáp
 - b) datel
 - c) havran

3. Který pták od nás odlétá na zimu?
 - a) husa divoká
 - b) vrabec
 - c) bažant

4. Který z následujících ptáků se nestará o svá mláďata?
 - a) káně
 - b) straka
 - c) kukačka

5. Jaký je náš nejhojnější dravec?
 - a) dřemlík
 - b) sokol
 - c) poštolka

6. Které sovy mají na hlavě pérová „ouška“?
- a) kalous a výr
 - b) sova pálená a sýček
 - c) puštík a sovice sněžní
7. Který ze smyslů používají sovy při lovu jako hlavní?
- a) zrak
 - b) čich
 - c) sluch

Správná řešení: 1a, 2c, 3a, 4c, 5c, 6a, 7

6.3.2 PTAČÍ REKORDY Z CELÉHO SVĚTA

Největší

- běžec – severoafrický pštros, samci jsou v průměru 2,74 m vysokí a váží 156,5 kg

O kolik kilogramů vážíš méně než severoafrický pštros? Váhu pštroso nejprve zaokrouhli na celá čísla.

- letci – drop kori – 19 kg, rekord – 21 kg - drop velký zastřelený v Mandžusku
- dravci – kondor velký – samci průměrně 9,09 – 11,3 kg, rekord – kondor kalifornský, chovaný v Kalifornské akademii věd v Los Angeles – 14,1 kg

Největší rozpětí křídel

- albatros stěhovavý – samci průměrně 3,15 m, rekord – samec ulovený 18.9.1965 v Tasmanově moři posádkou lodě pro výzkum Antarktidy

Převeď 3 m a 15 cm na centimetry.

Nejmenší

- kolibřík *Mellisuga helenae* žijící na Kubě, samečci měří okolo 57 mm a váží 1,6g
- dravec – poštolka žijící na Borneu váží 35g,
- v ČR – králíček obecný = nejmenší zpěvný pták na světě, váží 5-6g

Nejhojnější

- ptáci rodu *quelea* žijící na jih od Sahary, je jich okolo 1,5 miliardy – z toho 32

milionů žije v Súdánu

Nejrychlejší

- sokol stěhovavý – rekord: při pokusech v Německu bylo prokázáno, že střemhlav při úhlu 30° letí rychlostí 270 km/h a při úhlu 45° dokonce 350 km/h
- kachny a husy – 104 km/h

Nejrychlejší mávání křídly

- kolibřík *Heliactin cornuta* mávne 90x za sekundu

Nejpomalejší let

- 50% ptáků-letců nemůže vodorovně letět více než 64 km/h; americká sluka při námluvách létá rychlostí 8 km/h

Nejstarší

- kakadu žijící od r.1902 u majitelky již jako dospělý zemřel v ZOO v Londýně v r.1982
- domácí – kromě pštrosů (68 let) husa domácí se dožívá i 25 let, rekord: kačer George = 49 let a 8 měsíců

[O kolik let je kačer Georg starší než ty? Měsíce počítat nemusíš.](#)

Nejdelší lety

- rybák dlouhoocasý byl okroužkován 5.7.1955 u Bílého moře a uloven 16.5.1956 V Austrálii. Letěl přes Atlantik, podél Afriky a přes Indický oceán - 22530 km

Nejvyšší let

- většina ptáků létá do výšky 91 m, jen deset druhů překoná výšku 914 m rekord: sup Ruppelův se 29.11.1973 srazil ve výšce 11277 m s dopravním letadlem nad Abidžanem

[Kolik je 11 277m kilometrů a metrů?](#)

Nejvytrvalejší

- buňák černohřbetý – opustí hnízdiště a pak je 3 -10 let ve vzduchu
 - z vnitrozemských – rorýs obecný 2-3 roky, odpočívá ve vzdušných proudech
- [Kolik dní má 1 rok? Sečti, kolik dní rorýs odpočívá ve vzdušných proudech, když budeme počítat 2 \(3\) roky?](#)

Nejrychlejší plavec

- tučňák *Pygoscelic* Papua, 27 km/h

Nejhlubší ponor

- tučňák císařský – potápí se do hloubky 265 m a vydrží v ní 18 minut
- ČR - potápky do hloubky 24 metrů, např. roháč - vydrží 1 min. v hloubce 50 m

Nejlepší zrak

- dravec vidí kořist na 3 – 8 krát větší vzdálenost než člověk, např. sokol stěhovavý vidí za příznivých podmínek holuba ze vzdálenosti 8 km

Nejdelší zobák

- australský pelikán – 34-47 cm

Nejkratší zobák

- rorýsi – téměř žádný

Největší vejce

- průměrné vejce pštrosa dvouprstého je 15 – 20 cm dlouhé, má průměr 10 -15 cm a váží 1,65 – 1,78 kg. To je přibližně 20 slepičích vajec a vaří se 40 minut

Skořápka je tlustá 1,5 mm a unese 127 kg muže

Když zaokrouhlíme váhu pštrosího vejce (2 kg), kolik těchto vajec by muselo být, aby vážila stejně jako ty?

Nejmenší vajíčko

- rekord: kolibřík Mellisuga minima z Jamajky: 2 změřené exempláře měly méně než 10 mm a vážily 0,365 g a 0,375 g

Největší hnízdo

- rekord: orel Halliaeetus leucocephalus - roku 1963 na Floridě bylo objeveno hnízdo široké 2,9 m, hluboké 6m a vážilo 2 tuny

Kolik je 2 tuny kilogramů?

Nejmenší hnízdečko

- kolibříci Mellisuga minima staví hnízda o velikosti poloviny vlašského ořechu
A hluboké jsou asi jako náprstek

Nejhovornější

- samice papouška šedého jménem „Prudle“, jejíž majitelkou byla Lyn Loguerová ze Seafrodu. Papoušek zvítězil v soutěži mluvení každý prosinec po 12 let a znal 800 slov. Byla vzata z hnízda jako mládě v roce 1958 v Ugandě.

6.3.3 KRMENÍ PTÁČKŮ V ZIMĚ

Motivace: *Mnoho ptáků, kteří se u nás vyskytují, během podzimu odlétá do oblastí s teplejším podnebím a s dostatkem potravy. V zimě u nás zůstávají kosi, vrabci, sýkorky a potřebují naši pomoc. Především za tuhých zim se silnými mrazy a vysokou sněhovou pokrývkou pomoci můžete i vy, děti, když budete ptáčky přikrmovat. Některým ptákům to může zachránit i život.*

Důležité je bezpečné umístění krmítka, aby se na něm nenakrmila i kočka. Zároveň můžete vybrat takové místo, abyste na opeřence dobře viděli a krmítko umístíte na zahradu již v listopadu, aby si na něj ptáčci zvykli.

Ptáčkům nejvíce chutnají semínka slunečnice, prosa, konopí, máku, lnu či řepky, lněné semínko. Z kuchyně to mohou být ovesné vločky, strouhaná houska zbavená soli, maso nakrájené na kousíčky, strouhaná mrkev, tvaroh, vnitřní sádlo nebo lůj, přidat můžete i drcená jádra lískových či vlašských ořechů, můžete přidat i kousek jablka.

Pokud vyrazíte na vycházku do přírody, můžete ptáčkům nasbírat i plody jeřabin, rakytníku, černého bezu, břečťanu nebo semínka bodláků. Ne nadarmo jim nejvíce vyhovuje tzv. zadina, což je odpad od mlátiček a čističek obilí, tedy hlavně semena plevelů. Nejjednodušší je ovšem zaběhnout do zverimexu a koupit speciálně namíchanou směs pro krmení ptáků.

Ptáky nikdy nekrmíme těstovinami, slanými, kořeněnými a uzenými výrobky ani přepáleným lojem! Taková potrava totiž ptákům způsobuje velké zažívací potíže a může vést až k jejich smrti.

Co jste si z našeho povídání zapamatovali, teď využijete v pracovním listu. (viz. příloha č. 13)

6.3.4 TUKOVÉ KRMÍTKO

Krmítko zhotovíme z převráceného květináče, můžeme použít i poloviny skořápky kokosového ořechu a borové nebo smrkové šišky.

Aby květináč nepropadl, uvážeme nejprve na provázek kousek dřívka a protáhneme jej otvorem v květináči.

Protože se ptáčci při zobání potřebují něčeho drčet, navážeme na dřívko ještě tři provázky a spleteme jej do copánku.

Do změkklého tuku zamícháme semínka nebo drcené ořechy.

Směsí naplníme květináč.

Krmítko zavěsíme na místo, kde nesvítí slunce, aby se tuk nerozpustil.

12) **Závěr projektu:**

Učitel řídí diskusi nad výsledky projektu s důrazem na úroveň osvojených vědomostí a dovedností, které měl projekt rozvíjet.

Jednotlivé dvojice mezi sebou vymění pracovní listy, porovnávají je, diskutují o tom, doplnění kterého údaje jim činil největší problém. Sdělují si zkušenosti, jaká fáze při výrobě krmítka byla nejobtížnější. Všechny práce pak vystaví na vhodném místě na školní chodbě, krmítka na školní zahradě.

13) **Hodnocení projektu:**

Žáci shrnou, jak zvládli práci ve dvojicích, zda dokázali případné rozdíly v názorech v klidu vyřešit. Vyhodnotí vypracování svých pracovních listů. Zhodnotí, jak se jim jejich krmítko podařilo, jsou-li spokojeni, co by udělali jinak.

Všichni společně ocení přínos produktu projektu.

6.4 DEN PTACTVA PRO 5. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY

- 1) **Název projektu:** Mezinárodní den ptactva
- 2) **Ročník:** V.
- 3) **Počet žáků:** 1 třída
- 4) **Cíle projektu:** Žáci získají nové poznatky o našich ptácích (znaky, způsob života, rozšíření, potravu, počet mláďat, ochranu). Obohatí vědomosti a dovednosti při vyhledávání informací na internetu, procvičí práci s atlasem
- 5) **Kompetence, jejichž dosahování by měl projekt napomoci:**
 - k učení - vyjádřit některá možná ohrožení našich ptáků chovat se ohleduplně k přírodě při různých činnostech, vyhledávání informací
 - komunikativní – spolupráce ve dvojicích, respektování názorů, ohleduplnost
 - pracovní – výroba atlasu, práce s knihou, na počítači
 - sociální a osobnostní
- 6) **Organizační formy:** Třída, 4 vyučovací hodiny
- 7) **Výukové metody:**
 - monologické – vysvětlování, popis
 - dialogické – diskuse
 - práce ve skupinách (4-5 žáků) - účinná spolupráce, respektování názorů
 - projektové – navozují cílenou učební, promyšlenou a organizovanou činnost, koncentrovanou kolem určité základní ideje, přinášející změny v celku osobnosti žáka, za kterou činnost žák přijímá odpovědnost
- 8) **Předpokládané pomůcky:** předtištěné karty pro zapisování zjištěných informací o ptácích, atlasy ptáků, počítače s přístupem k internetu, tužky, pera, pastelky, fixy, čtvrtka, obrázky pro výrobu titulní strany, děrovačka, stuhy, nůžky, lepidlo
- 9) **Produkt projektu:** žáci procvičí a prohloubí znalosti z oblasti Člověk a jeho svět, z vypracovaných karet s informacemi o ptácích a titulní strany sváže každá dvojice vlastní atlas ptáků
- 10) **Způsob prezentace:** umístění vlastních atlasů ptáků na školní nástěnce,

seznámení s výsledky své práce ostatní žáci prvního stupně

11) Popis projektu:

Motivace: *Dnes je Mezinárodní den ptactva, byl vyhlášen již na začátku minulého století a to hlavně na ochranu užitečného ptactva.*

Víte, že v přírodě nalezneme velké množství různých druhů zvířat, rostlin, stejně je tomu tak i u ptactva. Mnoho odborníků se věnovalo a věnuje zkoumání života ptáků a svoje poznatky předávají dále. Víte, jak se odborníci zabývající se životem ptáků nazývají? Díky nim si můžeme spoustu zajímavého přečíst v různých atlasech.

6.4.1 ATLAS PTÁKŮ

Dnes si vyzkoušíme, že není jednoduché takový atlas sestavit. Ve skupinách budete vyhledávat potřebné informace v atlasech a na internetu, poznatky budete zapisovat do předtištěných listů (viz. příloha č. 14 - 30) , připravíte si titulní stránku nakreslením a nalepením obrázků a nakonec vše svážete. Každá skupina bude mít svůj vlastní atlas.

Žáci se rozdělí nejlépe do čtyřčlenných nebo pětičlenných skupin. Každá skupina obdrží 34 předtištěných karet (z úsporných důvodů každý pracovní list obsahuje 2 karty, je třeba jej přepůlit, první karta je vzorová).

Na každé kartě je fotografie jednoho z našich ptáků a jeho název. Úkolem žáků bude vyhledat a doplnit chybějící informace: latinský název, hlavní znaky, způsob života, rozšíření v ČR, rozšíření ve světě, potrava, počet mláďat, ochrana.

Někteří budou pracovat u stolu s atlasy, jiní u počítače na internetu, kde budou vyhledávat a do připravených listů doplňovat informace o jednotlivých ptácích. Pro usnadnění vyhledávání může učitel nabídnout některé internetové adresy:

www.nasiptaci.cz/dat/oindex.htm

www.ceskapriroda.estranky.cz

www.vimevic.cz/zajimavosti/zvirata/atlas-ptaci.php

12) **Závěr projektu:**

Jednotlivé skupiny si mezi sebou vymění své atlasy, prohlížejí je, porovnávají, diskutují o tom, doplnění kterého údaje jim činil největší problém, sdělují si zkušenosti, který zdroj byl nejlepší. Atlasy ostatních skupin zhodnotí. Všechny práce pak vystaví na vhodném místě na školní chodbě.

13) **Hodnocení projektu:**

Žáci shrnou, jak zvládli spolupráci ve skupině, zda dokázali případné rozdíly v názorech v klidu vyřešit. Vyhodnotí, jaké klady a zápory má práce při vyhledávání informací s knihou-atlasem a s internetem. Zhodnotí, jak se jim jejich atlas podařil, jsou-li spokojeni, co by udělali jinak.

Žáci vyhodnotí, zda jsou schopni samostatně se vypořádat s řešením zadaného problému včetně kultivovaného vystupování při shromažďování informací.

6.5 DEN ZVÍŘAT PRO 4. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY

ÚVOD K PROJEKTU DEN ZVÍŘAT

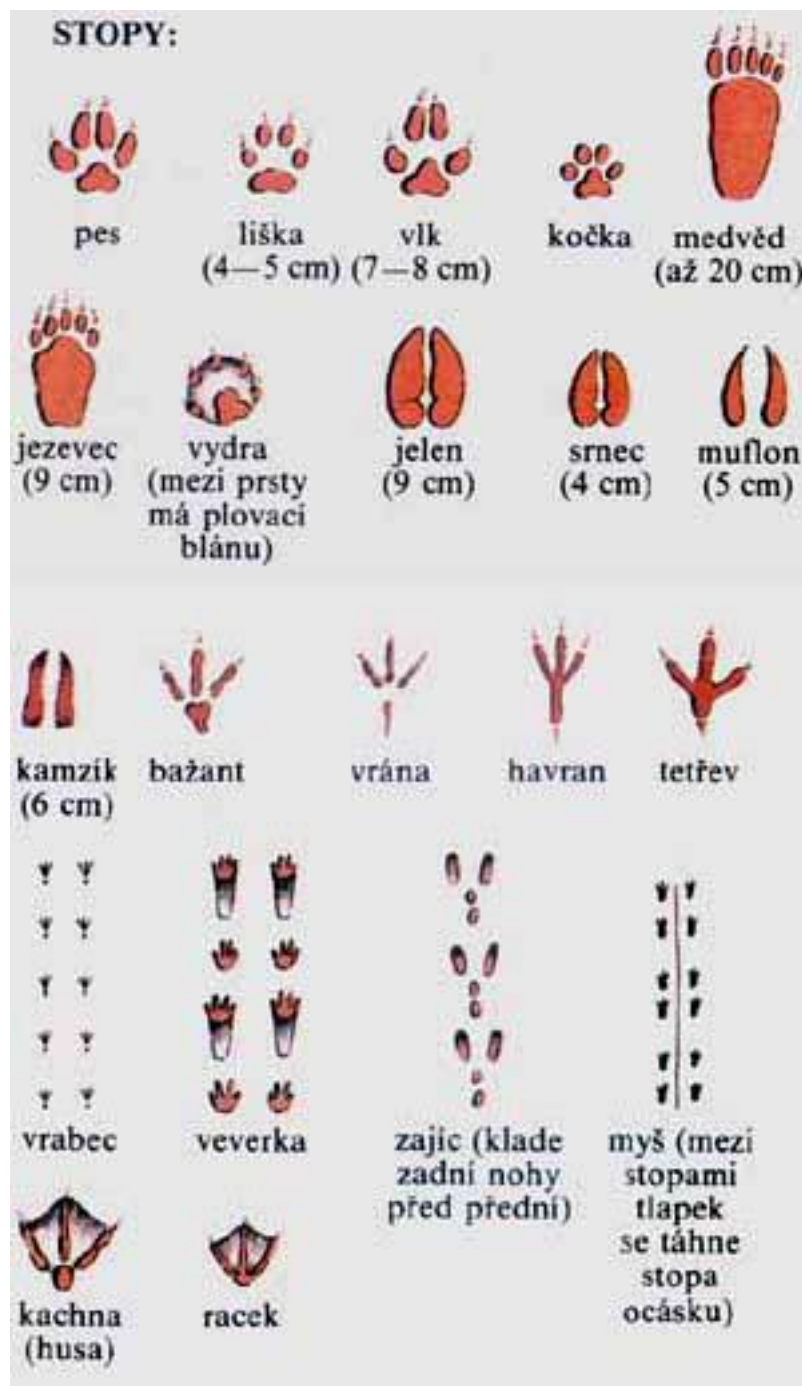
Světový den zvířat se slaví 4. října, což je den úmrtí Svatého Františka z Assisi v roce 1226, patrona všech zvířat.

- 1) **Název projektu:** Světový den zvířat
- 2) **Ročník:** IV.
- 3) **Počet žáků:** 1 třída
- 4) **Cíle projektu:** Žáci získají nové poznatky o zvířatech, zejména o způsobu jejich života, stavbě těla.
- 5) **Kompetence, jejichž dosahování by měl projekt napomoci:**
 - k učení – rozeznají druhy stop, kostry těl
 - pracovní – sestaví kostru živočicha podle předlohy
 - sociální a osobnostní
- 6) **Organizační formy:** Třída, 4 vyučovací hodiny
- 7) **Výukové metody:**
 - monologické – vysvětlování, popis
 - dialogické – diskuse
 - práce s textem (se šifrou) – plnění úkolů
 - projektové – navozují cílenou učební, promyšlenou a organizovanou činnost, koncentrovanou kolem určité základní ideje, přinášející změny v celku osobnosti žáka, za kterou činnost žák přijímá odpovědnost
- 8) **Předpokládané pomůcky:** předtištěné pracovní listy s úkoly, pera, obrázky koster zvířat, barevné papíry, špejle, nůžky, lepidlo
- 9) **Produkt projektu:** žáci procvičí a prohloubí znalosti z oblasti Člověk a jeho svět, ze špejlí sestaví kostru zvířete
- 10) **Způsob prezentace:** umístění koster zvířat na školní nástěnce, seznámení s výsledky své práce ostatní žáky prvního stupně
- 11) **Popis projektu:**

Motivace: *Dnes, když všechna zvířata mají svátek, budeme se snažit se o nich co nejvíce dozvědět. Zaměříme se na stavbu jejich těl, naučíme se rozeznávat stopy zvířat, rozdělíme zvířata podle toho, čím se živí. Na závěr sestavíme kostru zvířete.*

6.5.1 STOPOVÁNÍ

Stopy ve sněhu nebo hlíně prozradí, kdo tu běžel před námi. Stopy jsou vlastně takový podpis nebo vzkaz. Na obrázku se můžete přesvědčit, že každé zvíře se podepisuje jinak.

Základní znalosti Pionýra [online html dokument]. Pionýrská skupina Směr, [cit. 22. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.pssmer.pionyr.cz/?id=5>>.

Zvířátka tu pro vás nechala tři vzkazy. Pomocí tabulky slova rozšifrujte a skupiny živočichů, které názvy představují, charakterizujte.

TABULKA ZAŠIFROVANÝCH PÍSMEN

A	B	C	D	E	F	G	H	I
								
J	K	L	M	N	O	P	Q	R
								
S	T	U	V	W	X	Y	Z	
								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
								
j	k	l	m	n	o	p	q	r
								
s	t	u	v	w	x	y	z	
								

Zvířecí stopy [online fotografie]. Databáze textových fontů *Font River*, [cit. 15. 1. 2011]. Dostupné na internetu <http://www.fontriver.com/i/maps/animal_tracks_map.png>.

VZKAZY:

Správná řešení: masožravci, býložravci, všežravci

6.5.2 KOSTRY ZVÍŘAT

Motivace: *Abychom zvířatům co nejlépe porozuměli, musíme je co nejlépe poznat. Když budeme znát stavbu jejich těl, snáze pochopíme, proč například mohou létat, rychle se pohybovat, protáhnout se i malým otvorem.*

Podle připravených obrázků (viz. přílohy č. 31 -33) nebo obrázků z učebnic či různých atlasů si žáci prostudují kostry zvířat a pokusí se je napodobit. Ulamují ze špejlí části potřebných velikostí, sestavují je na barevný papír a nakonec je nalepí. (viz. příloha č. 34)

Když mají všichni práci hotovu, snaží se navzájem rozpoznat, jakým zvířatům kostry patří.

12) Závěr projektu:

Žáci si sdělují zkušenosti, co jim činilo největší problémy, konzultují, diskutují, kladou otázky. Pokud je třeba, učitel do rozpravy vstoupí, reaguje na připomínky, zodpoví nejasné otázky. Učitel ocení podíl jednotlivých žáků na realizaci projektu.

Všechny práce pak vystaví na vhodném místě na školní chodbě.

13) Hodnocení projektu:

Žáci shrnou, co se jim podařilo, co se jim líbilo, co ne. Po vedením učitele společně zhodnotí celý projekt, ocení jeho přínos.

Zhodnotí se úroveň osvojených vědomostí, které měl projekt rozvíjet.

6.6 DEN ZVÍŘAT PRO 5. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY

- 1) **Název projektu:** Světový den zvířat
- 2) **Ročník:** V.
- 3) **Počet žáků:** 1 třída
- 4) **Cíle projektu:** Žáci získají nové poznatky o zvířatech, sami se pokusí sestavit křížovky
- 5) **Kompetence, jejichž dosahování by měl projekt napomoci:**
 - k učení – získají nové informace o zvířatech
 - komunikativní – spolupráce ve dvojicích, respektování názorů, ohleduplnost, představení zvířete z tajenky pantomimou
 - pracovní – sestaví vlastní křížovky, řešení křížovek, osmisměrek, sudoku
 - sociální a osobnostní
- 6) **Organizační formy:** Třída, 4 vyučovací hodiny
- 7) **Výukové metody:**
 - monologické – vysvětlování, popis
 - dialogické – diskuse
 - práce s textem – křížovky, osmisměrky
 - práce ve dvojicích - účinná spolupráce, respektování názorů druhých
 - projektové – navozují cílenou učební, promyšlenou a organizovanou činnost, koncentrovanou kolem určité základní ideje, přinášející změny v celku osobnosti žáka, za kterou činnost žák přijímá odpovědnost
- 8) **Předpokládané pomůcky:** připravené listy s křížovkami, osmisměrkami, sudoku k vyplnění, list k vybarvení zvířat, k sestavení vlastních křížovek, hrací karta, kam nalepí obrázek sestavený z dílů, které získají za splnění úkolů, tužky, pera, lepidlo, nůžky, pastelky
- 9) **Produkt projektu:** žáci procvičí a prohloubí znalosti z oblasti Člověk a jeho svět, sestaví vlastní křížovky, za každý splněný úkol obdrží 1 díl z celkového počtu 6 dílů, ze kterých na závěr sestaví obrázek a nalepí na kartu

10) **Způsob prezentace:** umístění vlastních křížovek a vypracovaných úkolů na školní nástěnce, seznámení s výsledky své práce ostatní žáky prvního stupně

11) **Popis projektu:**

Motivace: *Dnešní den je zajímavý tím, že si připomínáme výročí úmrtí Svatého Františka z Assisi. Byl to nejen velmi zbožný muž, významný pro církev, ale i pro zvířata. Historické prameny uvádějí, že kázal lidem i v lese zvířátkům. Proto byl jmenován patronem všech zvířat a den jeho úmrtí byl vyhlášen jako Světový den zvířat.*

Mám pro vás připraveno 6 úkolů. Za každý správně splněný dostanete 1 díl obrázku. Až je získáte všechny, sestavíte z nich celý obrázek a nalepíte na kartu. Věřím, že se to podaří všem dvojicím.

Učitel má u sebe podle počtu dvojic připravené na 6 dílů rozstříhané obrázky. Za každý správně vyřešený úkol každá dvojice vždy obdrží 1 díl obrázku (viz. příloha č. 37). Až získá všechny díly, sestaví z nich celý obrázek a nalepí na kartu.

6.6.1 KŘÍŽOVKY S TAJENKOU

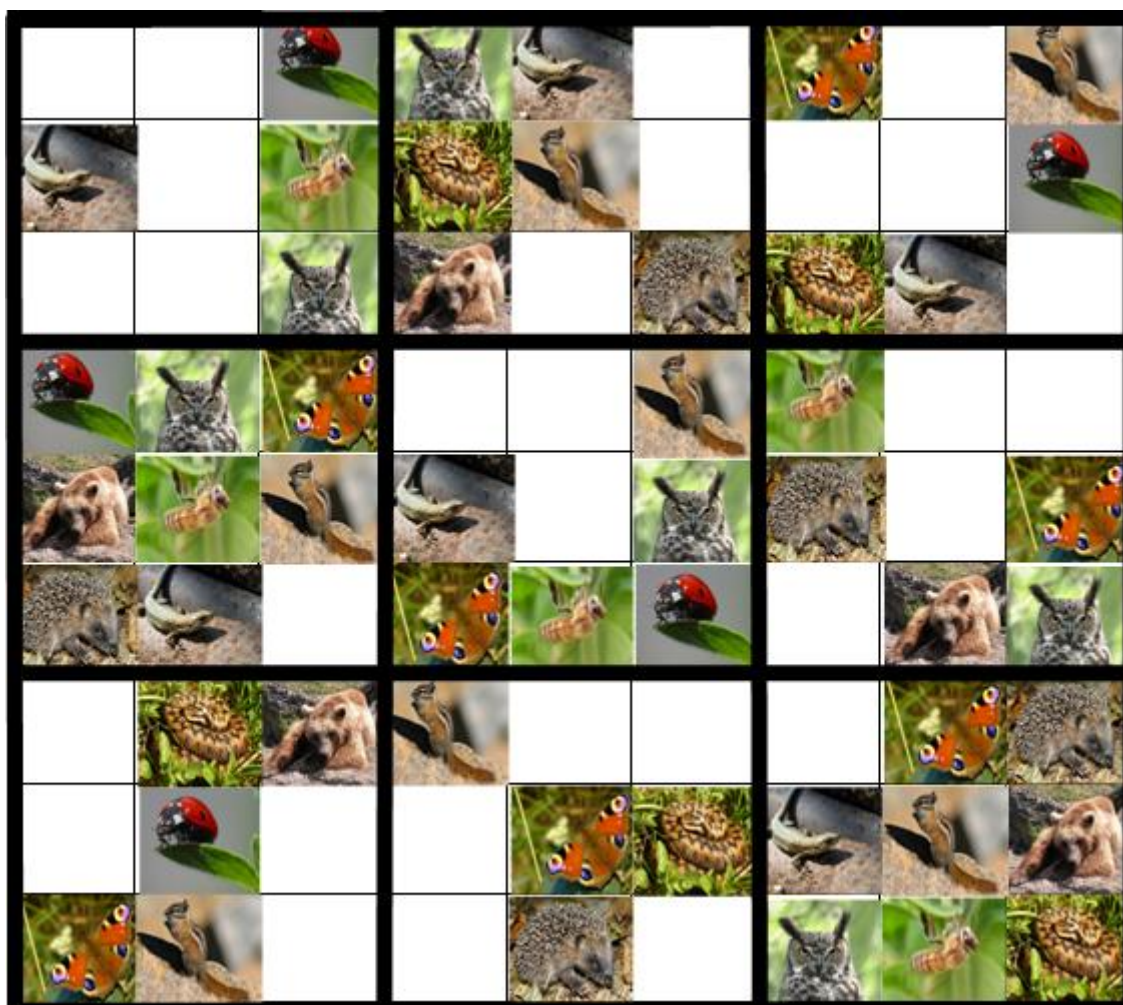
Motivace: *V první křížovce vám v tajence vyjde název užitečného chráněného hmyzu. (viz. příloha č. 35) Za správně vyřešenou tajenku dostane každá dvojice 1. díl obrázku.*

Ve druhé křížovce vyluštíte jméno také chráněného živočicha, ale tentokrát to bude plaz. (viz. příloha č.36) Získáte 2. díl obrázku.

6.6.2 SUDOKU LESNÍCH ŽIVOČICHŮ

Motivace: *Sudoku s čísly jistě všichni znáte. Raději si připomeneme, jak na to. V každém čtverci je dalších 9 polí, kde jsou umístěny obrázky podle určitých pravidel. Některá pole jsou prázdná, do nich máte umístit správný obrázek, z obrázků, které jsou navíc pod kartou. Musíte si je nejprve rozstříhat.*

Abyste dobře určili, který živočich kam patří, musíte nejprve odhalit systém, kterým jsou obrázky v poli rozmístěny. Obrázky se nesmí opakovat. Za správně vyřešený úkol obdržíte 3. díl obrázku.

Obrázky na sudoku [online fotogalerie]. Tapety na plochu, [staženo 22. 1. 2011].
 Dostupné na internetu <<http://www.pisne.cz/animals.php>>.

6.6.3 OSMISMĚRKA

Motivace: Osmisměrka má svůj název proto, že hledaná slova mohou být v tabulce zapsaná osmi směry. Pod tabulkou s písmeny jsou napsaná slova, která v ní máte vyhledat. Když nějaké objevíte, vyškrtněte jej a ze zbylých písmen sestavíte tajenku. Dozvíte se názvy tří obojživelníků.

Za vyluštěnou tajenku žáci obdrží 4. díl obrázku.

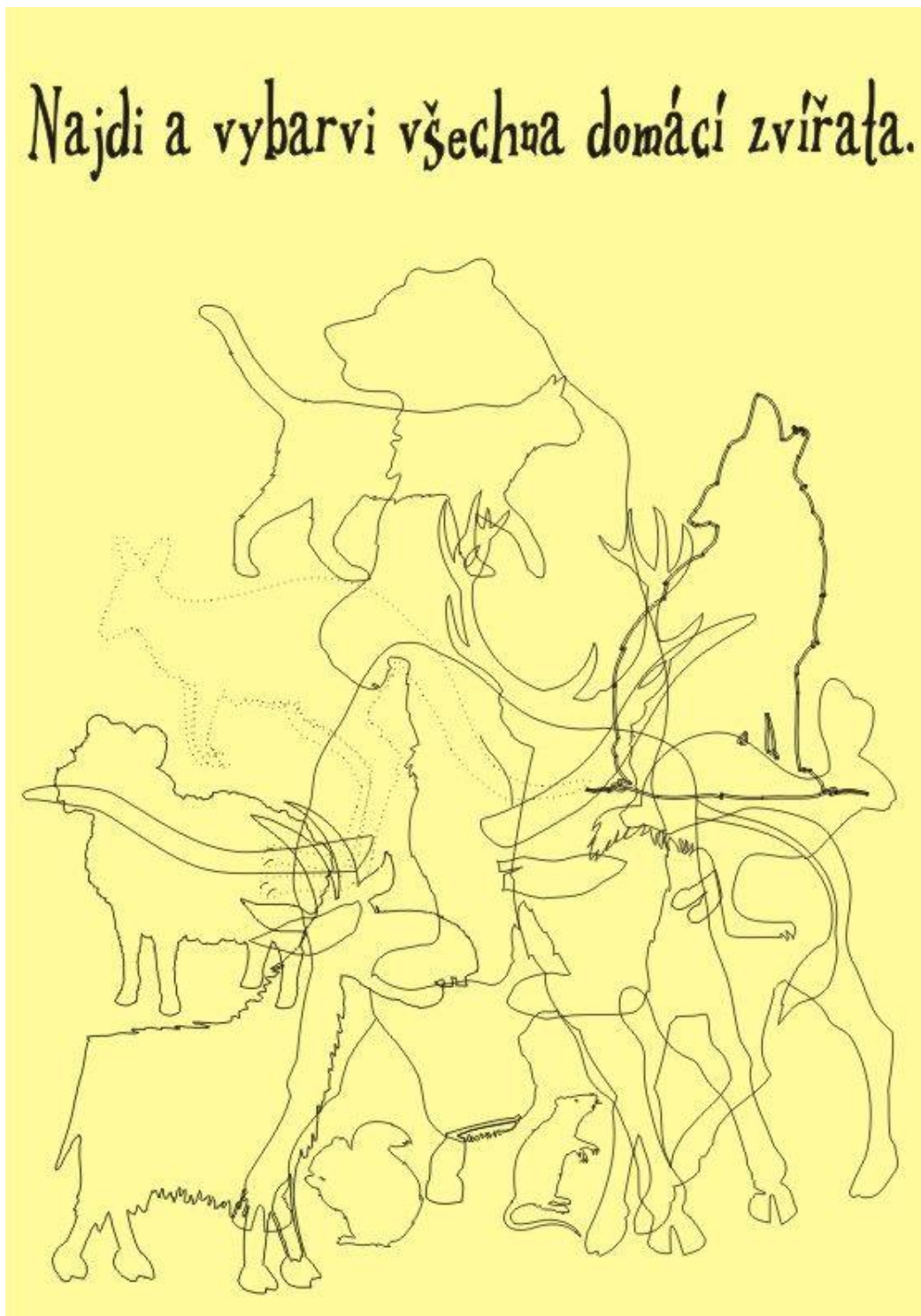
K	L	A	Ň	K	A	K	E	Č	V
R	Ý	A	N	Á	R	V	N	J	O
O	T	U	L	E	Ň	Á	E	Ž	V
K	O	E	M	Á	I	Ž	L	B	C
O	M	C	K	V	E	Y	E	Í	E
D	Ř	I	A	L	K	D	J	M	K
Ý	L	P	N	S	O	A	O	M	O
L	C	E	E	O	Z	Ň	I	R	Č
Č	O	L	C	V	A	E	A	O	K
P	E	S	L	A	C	K	I	Ž	A

DANĚK, JELEN, JEŽEK, LAŇ, KANEC, KOČKA, KOZA, KRÁLÍK,
KROKODÝL, MOTÝL, MROŽ, OVCE, PAVIÁN, PES, RAK, SELE,
SLEPICE, TULEŇ, VČELA, VEPŘ, VRÁNA, ZAJÍC

Správná řešení: ŽÁBY, MLOCI, ČOLCI

6.6.4 NAJDI A VYBARVI VŠECHNA DOMÁCÍ ZVÍŘATA

Po splnění tohoto úkolu, získáte 5. díl výsledného obrázku.

Rébusy, hádanky [online obrázková galerie]. Jihočeský kraj, [staženo 22. 1. 2011]. Dostupné na internetu <http://www.zoo-ohrada.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=214&Itemid=611>.

Správné řešení: kočka, koza, králík, kráva, kůň, ovce

6.6.5 VLASTNÍ KŘÍŽOVKA

Žáci ve dvojicích sami sestaví legendu ke křížovce, jako tajenku zvolí jméno živočicha žijícího u nás. Mohou použít učebnici přírodovědy. Je to poslední úkol, za jeho splnění dvojice dostane poslední, 6. díl.

Sestaví celý obrázek a nalepí jej na kartu.

Žáci si mezi sebou samostatně sestavené křížovky vymění, vyluštěné tajenky prezentují pantomimou, ostatní žáci se snaží živočicha uhodnout.

12) Závěr projektu:

Žáci vyhodnotí, zda jsou schopni při práci ve dvojicích se vypořádat s řešením zadaného problému včetně kultivovaného vystupování při shromažďování informací.

Žáci zhodnotí svoje úspěchy při plnění úkolů, vypracování křížovek, osmismerek, sudoku. Sami žáci určí, co pro ně bylo obtížné, nové, v čem nejvíce chybovali. Vyzdvihnou zadání, se kterými neměli problémy.

S učitelem diskutují o nejasnostech, na které žáci přišli během řešení úkolů.

13) Hodnocení projektu:

Žáci shrnou, jak zvládli spolupráci ve dvojicích, zda dokázali případné rozdíly v názorech v klidu vyřešit. Zhodnotí, jak se jim podařilo sestavení křížovek, jsou-li spokojeni, co by udělali jinak. Jak jsou spokojeni s výkony při pantomimě.

Na školní nástěnku žáci vystaví svoje křížovky, obrázky složené z dílů, jako důkaz správného a úplného řešení všech zadání, aby se s jejich prací seznámili také žáci z ostatních tříd.

ZÁVĚR

Životní prostředí a jeho ochrana by měl mít na mysli každý člověk. Ale v současné uspěchané, materiálně zaměřené době, se lidé soustředí hlavně na problémy bezprostředně se týkající jich samotných nebo jejich nejbližší rodiny. Mají málo času na svoje děti, těžko pak naleznou volné chvíle na toulky přírodou, obdivování jejich krás nebo třeba zachraňování zvířat, které se bez pomoci lidí neobejdou. Je nezbytně nutné, aby se náš vztah k přírodnímu prostředí změnil a trvale udržitelný rozvoj se stal naší samozřejmostí.

Protože učitelé mají svým působením na děti v ruce silný nástroj, musí jej využít. Ve své diplomové práci jsem se zabývala výchovou k ochraně přírody a projektovým vyučováním. V jejich spojení je velká naděje, že se učitelům podaří žáky zaujmout, nasměrovat je správnou cestou.

Při realizaci projektů bylo zřejmé, že projektová metoda je mezi žáky velmi oblíbená a i když byla učiteli dosud ne příliš využívanou, nadšenců z řad pedagogů přibývá. Byla bych ráda, kdyby návrhy projektů k environmentální výchově v mojí diplomové práci byly alespoň částečnou pomocí.

Svým dílem k ochraně přírody může přispět jednoduše a nenásilně každý z nás, svým příkladem. Proto se snažím ve škole vést děti k třídění odpadu, používání recyklovaného papíru, sběru druhotných surovin, neplýtvat čímkoli.

Při psaní diplomové práce jsem se setkala s nad očekávání velkou ochotou všech, které jsem oslovila. Ať už to bylo v souvislosti se shromažďováním informací pro teoretickou část, kde byli velmi ochotni zaměstnanci Městské knihovny v Náchodě a Hradci Králové nebo pracovnice z Kongregaci Šedých sester III. řádu sv. Františka, které jsem oslovila v souvislosti se sběrem informací o Svatém Františku z Assisi.

Také při rozesílání dotazníků pro empirickou část jsem se nesečkala s žádnými problémy. Rychle, bez upomínání se mi vrátily téměř všechny dotazníky řádně vyplněné.

Na překážky jsem nenarazila ani při realizaci svých projektů, žáci byli velmi vstřícní, nadšení do práce. Podporu jsem měla i u vedení školy.

O globálních problémech současného stavu životního prostředí slyšíme v médiích denně. Proto jen znalosti, vědomosti i dovednosti související s touto tematikou poskytované dětem od útlého věku a změnou přístupu dospělých mohou naši Zemi zachránit.

POUŽITÁ LITERATURA A POUŽITÉ PRAMENY

- BEGON, M., HARPER, J. L., TOWNSEND, C. R. *Ekologie: jedinci, populace a společnost*. Přel. B. Grygová, B. Köberová, 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 1997. 952 s. ISBN 80-7067-695-7.
- BLACK, J. *Evropa osmnáctého století*. Přel. L. Dlabal, M. Hořák, M. Ponocná, M. Vosková, 1. vyd. Praha: Vyšehrad, spol. s r.o., 2003. 544 s. ISBN 80-7021-376-0.
- DIDEROT. *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích*. 1. vyd. Praha: Diderot, 1999. ISBN 80-902555-2-3.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido • edice pedagogické Literatury, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6
- GOFFA, J. L. *Středověký člověk a jeho svět*. Přel. O. Bastl, Z. Frýbort, M. Hájková aj., 1. vyd. Praha: Vyšehrad, spol. s r.o., 1999. 319 s. ISBN 80-7021-274-8
- JURČÁK, J. A KOL. *Přírodověda 4. ročník*. Olomouc: Prodos, 1996. 70 s. ISBN 80-858006-32-0
- MÁCHAL, A. *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Brno: Rezekvítek Brno ve spolupráci s Lipkou – Domem ekologické výchovy Brno, 2000. 205 s. ISBN 80-902954-0-1.
- MĚŘÍNSKÝ, V. Žeň veřejné diskuse k listu „Pokoj a dobro“. In. *List farnosti újezdské*, říjen 2006, roč. XV. Č. 10, s. 4 – 5.
- MEZŘICKÝ, V. (ed.) *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2005. 207 s. ISBN 80-7367-003-8.
- NOVÁČEK, P., HUBA, M., MEDERLY, P. *Ohrožená planeta na prahu 21. století*. 2. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. 217 s. ISBN 80-7067-859-3.
- PELIKÁN, J., *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. 270 s. ISBN 978-80-7184-569-0.
- STREJČEK, J., KUBÍKOVÁ, J., KŘÍŽ, J. *Chráníme naši přírodu*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1983. 428 s.
- ŠŤASTNÁ, J., *Kam s nimi*. 1. vyd., Praha: Česká televize, Edice ČT, 2007. 117 s. ISBN 80-85005-72-7.
- VALENTA, J., KASÍKOVÁ, H., SVOBODOVÁ, E., aj. *Pohledy Projektová metoda ve škole a za školou*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. 60 s.

ISBN 80-7068-066-0.

VRŠKA, T., HORT, L. Historie vzniku lesních rezervací v ČR do roku 1945.

In. *Ochrana přírody*, 1/ 2008

Metodický pokyn MŠMT k zajištění EVVO, RNDr. Jindřich Kitzberger, náměstek ministra, Praha 27. října 2008

Metodický pokyn MŠMT k zajištění EVVO, RNDr. Jindřich Kitzberger, náměstek ministra, Praha 20. ledna 2009

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice Bílá kniha. Brno: Tauris, 2001, s. 7. ISBN 80-211-0372-8

Animal Tracks Font [online html dokument]. Databáze textových fontů *Font River*, [cit. 28. 2. 2011]. Dostupné na internetu

<http://www.fontriver.com/font/animal_tracks/>.

Antropogenní faktory[online PDF dokument]. Suchomel, J., 2007, Ústav ekologie lesa, [cit. 23. 9. 2010]. Dostupné na internetu

<http://www.uel.cz/download/zaklady_ekologie_antropogenni_faktory.pdf>

Celoživotní vzdělávání ve vztahu k životnímu prostředí [online PDF dokument].

Kulich, J., 2009, Cenia, česká informační agentura životního prostředí, [cit. 10. 10. 2010]. Dostupné na internetu

<[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFGSJ1VT/\\$FILE/V%C3%BDvoj%20EVVO%20pro%20roce%201989.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFGSJ1VT/$FILE/V%C3%BDvoj%20EVVO%20pro%20roce%201989.pdf)>.

Den Země [online html dokument]. Wikipedie, otevřená encyklopedie,[cit. 12. 1.

2011]. Dostupné na internetu. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Den_Zem%C4%9B>.

1. duben - Mezinárodní den ptactva [online html dokument]. Ekolist.cz, [cit. 12. 1.

2011]. Dostupné na internetu. <<http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/tiskove-zpravy/1-duben-mezinarodni-den-ptactva>>.

Historie ochrany šumavské přírody [online html dokument]. Národní park Šumava, Simona Strojilová [cit. 15. 2. 2011]. Dostupné na internetu <<http://lide.gymcheb.cz/~sistroj/sumava/historie.html>>

Hnutí Brontosaurus [online html dokument]. Wikipedie, [cit. 2. 2. 2011]. Dostupné na internetu <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hnut%C3%AD_Brontosaurus>.

Indiánský kvíz [online kvíz]. Internetový portál www.alik.cz, [cit. 5. 12. 2010]. Dostupné na internetu <http://alik.idnes.cz/indiansky-kviz-0gc-/soutez_kviz.asp?id=161>.

Kostra psa [online fotografie]. Michaela Valková, [cit. 20. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://stystko.blog.cz/0909/kostra-psa>>.

Kostra žáby [online fotografie]. O. Pěnkava, [cit. 20. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://openkava.sweb.cz/schema/kostrasch.htm>>.

Kvíz planety Země! [online kvíz]. Internetový portál www.alik.cz, [cit. 5. 12. 2010]. Dostupné na internetu <http://alik.idnes.cz/kviz-planety-zeme-0mr-/soutez_kviz.asp?id=150>.

Lev [online obrázek]. Veselé dekorace www.webareal.cz, [staženo 22. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.veseledekorace.eu/veseledekorace/eshop/1-Katalog-vyroby/10-2-ODPADKOVE-KOSE/5/223-Lev/related>>.

Nástin vývoje EVVO v letech 1918 až 1989 [PDF dokument]. Cenia, česká informační agentura životního prostředí, [cit. 8. 10. 2010]. Dostupné na internetu <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFGSJ1VT/\\$FILE/vyvoj_evvo_1918_89.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFGSJ1VT/$FILE/vyvoj_evvo_1918_89.pdf)>.

Necyklopedie [online html dokument]. Hypermoderní digitální encyklopedie. [cit. 28. 2. 2011]. Dostupné na internetu <http://necyklopedie.wikia.com/wiki/Soubor:Plechovka_stesti.jpg>

Nej mezi ptáky [online html dokument]. Internetová databáze referátů, [cit. 28. 2. 2011]. Dostupné na internetu <<http://ireferaty.lidovky.cz/319/2750/Nej-mezi-ptaky>>.

Obrázky na sudoku [online fotogalerie]. Tapety na plochu, [staženo 22. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.pisne.cz/animals.php>>.

Osobnosti a historie projektové výuky [online html dokument]. Zdeňka Kamarádová, [cit.13. 1. 2011]. Dostupné na internetu <http://zdenka-projekty.sweb.cz/osobnosti_vyuky.html>.

Plastové kontejnery [online fotografie]. Obal Centrum s.r.o., [staženo 22. 1. 2011]. Dostupné na internetu <http://www.obal-centrum.cz/nadoby_odpad/plastove_kontejnery_trideny_odpad.php>.

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>

Ptáci [online html dokument]. Základní a mateřská škola Hranice, [cit. 20. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.srom.hranet.cz/projekty/2005/WWW/kyvala/ptaci.htm>>.

Proč ekologická výchova?[online dokument]. Jongepier, J., 2009, Ekovýchova, [cit. 3. 2. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.ekovychova.cz/eko/includes/priloha517.doc>>.

Rébusy, hádanky [online obrázková galerie]. Jihočeský kraj, [staženo 22. 1. 2011]. Dostupné na internetu <http://www.zoo-ohrada.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=214&Itemid=611>.

Spotřeba vody [online html dokument]. Odeo česká republika, [cit. 10. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.ondeo.cz/spotreba-vody>>.

Světový den zvířat [online html dokument]. Boborovová, K., 2008, Národní informační centrum pro mládež, [cit. 12. 1. 2011]. Dostupné na internetu.

<<http://www.icm.cz/svetovy-den-zvirat>>.

Šnek [online obrázek]. Davona – internetové nákupní centrum, [staženo 22. 1. 2011]. Dostupné na internetu

<<http://www.davona.cz/userdata/shopping/davona/image/detske/hlemyzd.JPG>>.

Události prosince 2007 [online html dokument]. SOS pro zvířata, [cit. 22. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://sos-pro-zvirata.blog.cz/0712> >

WHITE, Lynn. *Historické kořeny naší ekologické krize* [online]. Projekt webové encyklopedie Global 21, nakladatelství DharmaGaia, [cit. 10. 9. 2010]. Dostupné na internetu <http://global21.cz/vyhybka.php?str=white_koreny&obor=spol>

Základní znalosti Pionýra [online html dokument]. Pionýrská skupina Směr, [cit. 22. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.pssmer.pionyr.cz/?id=5>>.

Zvířata v lese [online fotografie]. Karel Kajínek, [staženo]. Dostupné na internetu <<http://lesuzdar.lesy.cz/cs/images/content/zpravy/zl-1-karel-kajinek-565.jpg>>.

Zvířecí stopy [online fotografie]. Databáze textových fontů *Font River*, [cit. 15. 1. 2011]. Dostupné na internetu

<http://www.fonriver.com/i/maps/animal_tracks_map.png>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Píseň bratra Slunce

Příloha č. 2 Desatero pro uchování zdravého životního prostředí pro nás i pro budoucí generace

Příloha č. 3 Mému inspektoru Františku Železnému!

Příloha č. 4 Desatero ochranářských zásad Svazu pro ochranu přírody

Příloha č. 5 Vyhlášení rozvojového programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 20. ledna 2009

Příloha č. 6 Kalendář významných dnů týkajících se životního prostředí

Příloha č. 7 Den Země – koláž

Příloha č. 8 Den Země – třídění odpadu (pracovní list)

Příloha č. 9 Den Země – doba rozpadu odpadu (pracovní list)

Příloha č. 10 Den Země – diplom za 1. místo

Příloha č. 11 Den Země – diplom za 2. místo

Příloha č. 12 Den Země – diplom za 3. místo

Příloha č. 13 Den ptactva – krmení ptáků v zimě (pracovní list)

Příloha č. 14 - 30 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Příloha č. 31 – 33 Den zvířat – kostry živočichů

Příloha č. 34 Den zvířat – vyrobené kostry živočichů

Příloha č. 35 Den zvířat – křížovka

Příloha č. 36 Den zvířat – křížovka

Příloha č. 37 Den zvířat – výsledný obrázek

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1 Píseň bratra Slunce

WHITE, Lynn. *Historické kořeny naší ekologické krize* [online]. Projekt webové encyklopedie Global 21, nakladatelství DharmaGaia, [cit. 10. 9. 2010]. Dostupné na internetu <http://global21.cz/vyhybka.php?str=white_koreny&obor=spol>

Nejvyšší, všemohoucí, dobrý Pane,
tobě patří chvála, sláva, čest a každé dobrořečení.

Náleží jen tobě, Nejvyšší,
a žádný člověk není hoden vyslovit tvé jméno.

Buď pochválen, můj Pane,
spolu se vším svým stvořením,
především s panem bratrem Sluncem,
jenž je dnem a skrze něhož nám dáváš světlo.

A on je krásný a září velikým jasem;
tvým, Nejvyšší, je obrazem.

Buď pochválen, můj Pane, za sestru Lunu a za hvězdy,
na nebi jsi je stvořil jasné, vzácné a krásné.

Buď pochválen, můj Pane, za bratra vítr,
za vzduch a oblaka, za jasnou oblohu a každé počasí,
jímž dáváš svým tvorům obživu.

Buď pochválen, můj Pane, za sestru vodu,
která je moc užitečná, pokorná, vzácná a čistá.

Buď pochválen, můj Pane, za bratra oheň,

kterým osvětluješ noc,
a on je krásný, veselý, silný a mocný.

Buď pochválen, můj Pane, za naši sestru, matku Zemi,
která nás živí a stará se o nás
a vydává rozličné plody s pestřými květy a bylinami.

Buď pochválen, můj Pane, za ty,
kdo odpouští pro tvou lásku a snáší křehkost a trápení.
Blaze těm, kdo to snáší pokojně,
neboť tebou, Nejvyšší, budou korunováni.

Buď pochválen, můj Pane, za sestru smrt těla,
které žádný živý člověk nemůže uniknout.

Běda těm, kdo zemřou ve smrtelných hříších;
blaze těm, které nalezne ve shodě s tvou nejsvětější vůlí,
protože druhá smrt jim neublíží.

Chvalte mého Pána a dobrořečte mu,
děkujte mu a služte mu s velkou pokorou.

PŘÍLOHA Č. 2 Desatero pro uchování zdravého životního prostředí pro nás i pro budoucí generace

MĚŘÍNSKÝ, V. Žeň veřejné diskuse k listu „Pokoj a dobro“. In. *List farnosti újezdské*, říjen 2006, roč. XV. Č. 10, s. 5.

1. Objevuj a respektuj celé stvoření: buď spravedlivý vůči bližním i vůči přírodě!
2. Sociální spravedlnost není přelud - jen zkus bratrsky se dělit o všechno a se všemi lidmi!
3. Usiluj o jednotu všech lidí dobré vůle, kterým jde o trvalý mír mezi lidmi a všemi tvory!
4. Přírodu přetvářej - ale jen zdravými a civilizovanými technickými prostředky!
5. Varuj se ničení jednotlivých oblastí naší matky Země a hubení její fauny a flory!
6. Pečuj o rozmanitost stvoření, střež jako oko v hlavě zejména centra biologické diverzity! (rozmanitosti)
7. Uzdravuj to, co je již choré - napravuj znečištěné životní prostředí a zdevastované regiony!
8. Ved' své děti a vnoučata, doma i ve škole, k ekologické výchově a k lásce ke stvoření!
9. Poživačné pojetí života nevede ke štěstí - skromnější životní styl je radostnější!
10. Svět nám nebyl dán ke kořistění, ale k oslavě Božího stvoření!

PŘÍLOHA Č. 3 Mému inspektoru Františku Železnému!

VRŠKA, T., HORT, L. Historie vzniku lesních rezervací v ČR do roku 1945.

In. *Ochrana přírody*, 1/ 2008

„Při dnešní pochůzce v polesí lužickém našel jsem trať II. hlavního dílu mezi pasekami č. 10 a 20, mezi potokem Almbach a dělicí čarou jako prales, vzbuzující obdiv a úctu svým stavem. Vzhledem k tomu, že lesy těchto vlastností budou známy brzy jen z historického líčení, rozhodl jsem se zachovat zmíněnou lesní část jako památník dob dávno minulých názornému požitku pravých přátel přírody, vzdáti se v ní veškerého lesohospodářského těžení a přikazuji Vám, abyste dalšími rozkazy uvedl tuto moji vůli v skutek, aby v této části žádné dříví se nekácelo, stelivo nehrabalo a drobné dříví nesbíralo, zkrátka, aby vše bylo ponecháno v dnešním stavu.“

PŘÍLOHA Č. 4 Desatero ochranářských zásad Svazu pro ochranu Přírody

MÁCHAL, A. *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Brno: Rezekvítek Brno ve spolupráci s Lipkou – Domem ekologické výchovy Brno, 2000. s. 4. ISBN 80-902954-O-1.

1. Uč se přírodu znát a rozumět jejím zákonům.
2. Chovej se v přírodě tiše a nenápadně.
3. Chod' co nejvíc pěšky.
4. Raduj se z přírodních krás, ale nenič je.
5. Buď přítelem všech živočichů.
6. Střež čistotu vody, pečuj o prameny a studánky.
7. S ohněm zacházej opatrně, aby se Ti nevymkl z ruky.
8. Pečuj o čistotu přírodního prostředí kolem sebe.
9. Táboř jen tam, kde to není zakázáno.
10. Využij každé příležitosti, abys pro přírodu vykonal něco prospěšného.

PŘÍLOHA Č. 5 Vyhlášení rozvojového programu Ministerstva školství,
mládeže a tělovýchovy ze dne 20. ledna 2009

**Podpora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO)
ve školách v roce 2009**

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) vyhláší v souladu s § 171 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a usnesením vlády č. 1048/2000 ze dne 23. 10. 2000, ke Státnímu programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) tento rozvojový program ve vzdělávání (dále jen „program“):

Čl. 1

Cíl Programu a forma podpory

- (1) Cílem programu je podpořit projekty environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty realizované v souladu se školními vzdělávacími programy, školními programy EVVO nebo dosavadními vzdělávacími programy a v souladu se státní vzdělávací politikou a státním programem EVVO.
- (2) Podpora podle odstavce 1 se podle tohoto programu uskutečňuje formou poskytování finančních prostředků státního rozpočtu podle § 163 odst. 1 školského zákona účelově určených na úhradu nákladů uvedených v čl. 3 odst. 1 a 2, které právnické osobě vykonávající činnost mateřské školy, základní školy, střední školy, nebo základní umělecké školy zapsané ve školském rejstříku (dále jen „právnická osoba“) vznikly při vzdělávání v souladu s projektem podaným v tomto programu.

Čl. 2

Základní parametry projektu

- (1) O poskytnutí finančních prostředků podle čl. 1 odst. 2 mohou žádat právnické osoby všech zřizovatelů. Součástí žádosti je projekt podpory environmentálního vzdělávání výchovy a osvěty ve škole.
- (2) Právnická osoba může předložit **pouze 1 projekt a to na formuláři příloh programu č. 1 a č. 2**
- (3) Projekt bude posuzován jako celek ve vzájemné souvislosti s činností školy. **Realizace projektu musí být součástí vzdělávání v dané škole.** Právnická osoba musí předložit informaci o zapracování průřezového tématu environmentální výchova v školním vzdělávacím programu nebo způsob řešení v dosavadních vzdělávacích programech či školní program EVVO a to v **příloze č. 2.**
- (4) **Projekt musí obsahovat vysvětlení, v čem je inovativní.**

- (5) Hlavním cílem projektu je dosažení ověřitelného posunu ve znalostech, postojích, dovednostech a dlouhodobě i v chování žáků.
- (6) Návrh projektu musí poskytovat dostatek podkladů pro posouzení projektu podle všech kritérií k tomuto programu, uvedených v příloze č. 4.
- (7) Požadovaná **dotace na jeden projekt musí být nejméně 20 000,- Kč a nesmí přesáhnout 150 000,- Kč.**
- (8) Dotace může tvořit maximálně **80% celkového rozpočtu projektu.**
- (9) **Celkové náklady na nákup materiálu podle článku 3 bodu 2 a), b) nesmí překročit 30% dotace projektu.**
- (10) Výše finančních prostředků na mzdy, platy a odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, jež požaduje právnická osoba, musí být bez ohledu na právní formu právnické osoby a zřizovatele vyčíslena na základě nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.
- (11) Právnická osoba je oprávněna v průběhu realizace projektu provádět, bez nutnosti souhlasu MŠMT, přesuny finančních prostředků v rámci rozpočtu jednotlivých položek (platy, OON, odvody, FKSP, ostatní běžné výdaje celkem) rozpočtu do výše 10% plánovaného objemu položky, z které jsou prostředky odebírány. Celkový účel položky musí být zachován. Pravidlo max. 30 % na materiální náklady nesmí být tímto přesunem porušeno.
- (12) **Jako uznatelné náklady lze považovat pouze náklady, které vzniknou od data vydání rozhodnutí o poskytnutí dotace.**
- (13) Poskytnutí finančních prostředků státního rozpočtu na předložený projekt v tomto programu nezakládá nárok na poskytnutí finančních prostředků státního rozpočtu na realizaci projektu v kalendářním roce 2010.
- (14) Stejný projekt realizovaný v rámci tohoto Programu nebude možné znovu předkládat a realizovat prostřednictvím výzev Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost ani jiného dotačního programu financování z veřejných zdrojů.
- (15) Právnická osoba zajistí, aby **zpráva o výsledcích projektu** byla zveřejněna na **webových stránkách školy** po dobu alespoň dvou let od skončení projektu.
- (16) Právnická osoba zajistí, aby v souvislosti s materiálními či elektronickými výstupy realizovaného projektu byla uvedena informace o finanční podpoře poskytnuté ministerstvem v tomto programu, popřípadě umožňuje-li to povaha materiálních výstupů, aby byly takovou informací označeny a to ve znění „**Bylo podpořeno Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci rozvojového programu Podpora environmentálního vzdělávání výchovy a osvěty (EVVO) ve školách v roce 2009**“.
- (17) V případě, že prostředky dotace budou použity na elektronické či hmotné výstupy (metodiky, pomůcky apod.), je právnická osoba povinná je poskytnout k zveřejnění v elektronické podobě na metodický portál www.rvp.cz. Pokud výstup nelze převést do elektronické podoby, poskytne příjemce podrobný popis výstupu v elektronické podobě. Anotace výstupu bude uvedena ve věcném vyhodnocení (Příloha č. 3) a současně zaslána spolu s elektronickou verzí výstupu na adresu rpevvo2009@msmt.cz.

Čl. 3

Vymezení aktivit

- (1) V programu budou podporovány tyto aktivity:

- a) vytváření projektové dokumentace školních projektů EVVO v propojení na dále vymezené aktivity;
- b) realizace školních projektů EVVO;
- c) účast dětí a žáků školy na jednodenních nebo vícedenních pobytech ve střediscích ekologické výchovy nebo v jiných vhodných zařízeních, ve kterých škola realizuje svůj projekt EVVO;
- d) realizace environmentálních výukových programů, seminářů, besed, exkurzí a workshopů pro děti a žáky s tematikou EVVO;
- e) vytvoření obsahu a realizace školní soutěže s tematikou EVVO pro děti a žáky školy;
- f) zpracování vzdělávacího obsahu a metod (učebních osnov) povinného, volitelného, nepovinného předmětu nebo zájmového útvaru zaměřeného na EVVO;
- g) vytváření vlastních učebních dokumentů, metodických námětů a doporučení a učebních pomůcek;
- h) vytvoření, vyhodnocení, aktualizace školního programu EVVO;
- i) další vzdělávání školního koordinátora EVVO;
- j) další vzdělávání jednotlivých pedagogických pracovníků školy nebo celých pedagogických sborů v oblasti EVVO;
- k) vybavení knihovny školy nebo vybavení školního informačního centra materiály s tematikou EVVO;
- l) vybavení školy učebními pomůckami pro EVVO;
- m) vybavení a údržba přírodní učebny EVVO;
- n) úprava nebo obnova školního pozemku, skleníku, zimní zahrady na využití pro environmentální výchovu, vybavení nářadím, sadbou, osivem, ochranou proti škůdcům;
- o) spolupráce školy s dalšími školami v oblasti EVVO, vytváření a realizace společných projektů, výměna informací;
- p) spolupráce školy s veřejností (s rodinou, obcí), medializace příkladů dobré praxe, podpora aktivní péče o životní prostředí.

(2) **Dotace se poskytuje** pouze na neinvestiční výdaje, a to zejména na:

- a) nákup materiálu souvisejícího s projektem;
- b) nákup či oprava technických prostředků souvisejících přímo s pozorováním přírody (dalekohledy, meteorologické stanice, mikroskopy, solární panely, lupy, GPS);
- c) úhradu služeb bezprostředně souvisejících s projektem;
- d) úhradu cestovních náhrad spojených s tuzemskými pracovními cestami bezprostředně souvisejícími s projektem (v rozsahu stanoveném zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce) tj. - jízdné, ubytování, stravování;
- e) telekomunikační a poštovní služby bezprostředně související s projektem;
- f) úhradu mzdových nákladů, včetně odvodů zaměstnavatele, které bezprostředně souvisejí s realizací schváleného projektu;
- g) ostatní osobní výdaje bezprostředně související s projektem;
- h) úhradu poměrné části vzdělávacích programů pro učitele na období uznatelných nákladů rozvojového programu, včetně programu DVPP specializační studium koordinátor environmentálního vzdělávání;
- i) úhradu poměrné části poplatku za účast v celostátních environmentálních programech na vymezené období uznatelných nákladů rozvojového programu.

- (3) **Dotaci nelze použít na:**
- a) stravování, výdaje na pohoštění, dary a ceny v soutěžích;
 - b) úhradu cestovních náhrad spojených se zahraničními cestami;
 - c) leasing, pronájmy;
 - d) mzdy v případě, že se vykonávaná práce nevztahuje k řešení projektu;
 - e) nákup či oprava prostředků výpočetní ani jiné techniky, komunikační či spotřební elektroniky (PC, video, fotoaparáty, přehrávače, mobilní telefony, kopírovací stroje, laminovačky a jiné).

Čl. 4

Předkládání žádostí

(1) Žádost předkládá právnická osoba na formuláři uvedeném v „Příloze č. 1“ a „Příloze č.2“ tohoto programu ve dvou listinných vyhotoveních a zároveň v elektronické kopii (formát Dokument Word 97-2003) zaslané na adresu rpevvo2009@msmt.cz. **V předmětu e-mailu musí být uveden přesný název právnické osoby, který je totožný s názvem žadatele v Příloze č. 1!** Nepřijímají se projekty zaslané faxem.

(2) Listinné formy žádosti se zasílají na adresu:
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
odbor předškolního, základního a základního uměleckého vzdělávání
Karmelitská 7
118 12 Praha 1

(3) **Obálka musí být označena slovy „Podpora EVVO ve školách v roce 2009“ a identifikačním razítkem žadatele.**

(4) Žádost musí být ministerstvu podána nejpozději **20. února** (tato lhůta je zachována, je-li nejpozději 20. února 2009 podána žádost v elektronické podobě u ministerstva a je-li nejpozději tento den podána držiteli poštovní licence zásilka, která obsahuje žádost v listinné podobě, adresovaná ministerstvu).

Pro předkladatele projektů uspořádá ministerstvo seminář, na kterém bude podána podrobná informace o programu, způsobu předkládání projektů, náležitostech a obsahu projektů a o jejich posuzování. **Seminář se uskuteční dne 6. února 2009 od 10:00 do 12:00 hodin v budově ministerstva, zasedací místnosti č. 081/C, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1.** Upozorňujeme, že ministerstvo nehradí cestovní ani jiné náhrady spojené s účastí na semináři. Zájem o účast na semináři je nutno oznámit na emailovou adresu rpevvo2009@msmt.cz **nejpozději 3 dny před seminářem, tedy 3. února 2009**, s uvedením názvu organizace a jména účastníka semináře. Přihlášky budou přijímány do naplnění kapacity zasedací místnosti. Pozdější přihlášky nebudou přijímány.

Čl. 5

Hodnocení žádostí a výběr projektů

- (1) Pro hodnocení žádostí ministerstvo stanoví výběrovou komisi. Komise zhodnotí předložené projekty a výsledky hodnocení spolu s návrhy na podporu konkrétních projektů předloží poradě vedení ministerstva k projednání.
- (2) Projekty budou hodnoceny podle kritérií uvedených v Příloze č. 4.
- (3) Ministerstvo vyrozumí elektronicky právnické osoby o tom, zda jim bude poskytnuta dotace. Zasláné projekty (včetně příloh) se předkladatelům nevracejí, a to ani v případě neschválení dotace.
- (4) Výsledky výběrového řízení budou zveřejněny na internetových stránkách ministerstva. O dotovaných projektech budou zveřejněny následující informace: název právnické osoby a kontaktní údaje (adresa, e-mail, název projektu, výše dotace).

Čl. 6

Financování programu ze státního rozpočtu

- (1) Ministerstvo poskytuje finanční prostředky státního rozpočtu na realizaci předložených projektů na základě výsledků vyhodnocení projektů podle čl. 5. Na poskytnutí finančních prostředků ministerstvem není právní nárok. Ministerstvo si vyhrazuje právo nesdělovat důvody neposkytnutí dotace, popřípadě důvody poskytnutí dotace v nižší než požadované výši.
- (2) Finanční prostředky se poskytují v souladu s § 163 odst. 1 školského zákona. Ministerstvo stanoví účelové určení poskytovaných finančních prostředků v souladu s čl. 1 odst. 2.
- (3) V případě právnických osob, které nezřizuje stát nebo registrované církve a náboženské společnosti, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, poskytne ministerstvo finanční prostředky pro právnické osoby se sídlem na území daného kraje příslušnému krajskému úřadu formou dotace na zvláštní účet kraje.
- (4) Finanční prostředky podle odstavce 3 poskytne ministerstvo na základě rozhodnutí adresovaného kraji, v němž se krajskému úřadu uloží poskytnout finanční prostředky jmenovitě uvedeným právnickým osobám, a to ve výši stanovené rozhodnutím. Zároveň se krajskému úřadu v rozhodnutí uloží postupovat v souladu s tímto programem (zejména uložit právnickým osobám při poskytnutí finančních prostředků povinnosti, které vyplývají z programu) a další povinnosti nezbytné pro zajištění účelného, efektivního a hospodárného financování programu.
- (5) V případě právnických osob zřizovaných státem a registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, poskytne ministerstvo finanční prostředky přímo těmto právnickým osobám. Při tom jim uloží povinnosti vyplývající z tohoto programu a další povinnosti nezbytné pro zajištění účelného, efektivního a hospodárného financování programu.

Čl. 7

Kontrola, vyúčtování a hodnocení schválených projektů.

- (1) Veřejnosprávní kontrolu nakládání s finančními prostředky poskytnutými podle § 163 odst. 1 u právnických osob všech zřizovatelů je oprávněna provádět

Česká školní inspekce v rámci inspekční činnosti podle § 174 odst. 2 písm. e) školského zákona. Ministerstvo bude provádět namátkovou kontrolu výkonu přenesené působnosti u krajských úřadů a právnických osob vykonávajících činnost škol, jimž budou finanční prostředky poskytovány podle § 163 odst. 1 písm. b) školského zákona.

(2) Vyúčtování dotace poskytnuté dle tohoto programu se provádí podle vyhlášky **č. 52/2008 Sb.**, kterou se stanoví zásady a termíny finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem, státními finančními aktivy nebo Národním fondem. Další pokyny k vyúčtování budou uvedeny v rozhodnutí vydaném podle čl. 6 odst. 4 a 5.

(3) Právnické osoby, které obdržely dotaci podle tohoto programu, provedou věcné vyhodnocení projektu na formuláři v Příloze č. 3 tohoto programu. Věcné vyhodnocení projektu zašle právnická osoba financovaná podle čl. 6 odst. 3 a 4 a právnická osoba financovaná podle čl. 6 odst. 5 na adresu uvedenou v čl. 4 odst. 2, a to do 31. ledna 2010.

Účinnost

Tento rozvojový program nabývá účinnosti dnem..... ..

RNDr. Jindřich Kitzberger, v.r.
náměstek ministra

PŘÍLOHA Č. 6 Kalendář významných dnů týkajících se životního Prostředí

MÁCHAL, A. *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Brno: Rezekvítek Brno ve spolupráci s Lipkou – Domem ekologické výchovy Brno, 2000., s. 185-186
ISBN 80-902954-O-1.

- 22. 3. Světový den vody
- 23. 3. Světový meteorologický den
- 1. 4. Den ptactva
- 7. 4. Světový den zdraví
- 21. 4. Den proti hluku
- 22. 4. Den Země
- 24. 4. Světový den laboratorních zvířat
- 2. 5. Mezinárodní den ptačího zpěvu
- 24. 5. Světový den národních parků
- 31. 5. Den otevírání studánek
- Světový den bez tabáku
- 5. 6. Světový den životního prostředí
- 8. 6. Mezinárodní den oceánů
- 17. 6. Světový den boje proti suchu a rozšiřování pouští
- 21. 6. Den květů
- 9. 8. Mezinárodní den původních obyvatel světa
- 14. 9. Mezinárodní akce Clean up the World – Ukliděte svět
- 16. 9. Mezinárodní den ochrany ozonové vrstvy
- 4. 10. Světový den zvířat
- 16. 10. Světový den výživy

- 20. 10. Den stromů
- 21. 10. Den původních odrůd jablek (inspirováno britským The Apple Day)
- 11. 11. Den proti drogám
- 14. 11. Den bez aut (v roce 2000 byl 3. 11.)
- 16. 11. Mezinárodní nekuřácký den
- 24. 11. Světový den bez nákupů
- 1. 12. Světový den boje proti AIDS
- 5. 12. Mezinárodní den dobrovolníků pro hospodářský a sociální rozvoj
- 29. 12. Mezinárodní den biologické rozmanitosti

PŘÍLOHA Č. 7 Den Země - koláž

PŘÍLOHA Č. 8 Den Země – třídění odpadu

Plastové kontejnery [online fotografie]. *Obal Centrum s.r.o.*, [staženo 22. 1. 2011]. Dostupné na internetu <http://www.obal-centrum.cz/nadoby_odpad/plastove_kontejnery_trideny_odpad.php>.

PŘÍLOHA Č. 9 Den Země – doba rozpadu odpadů

Necyklopedie [online html dokument]. Hypermoderní digitální encyklopedie. [cit. 28. 2. 2011]. Dostupné na internetu

<http://necyklopedie.wikia.com/wiki/Soubor:Plechovka_stesti.jpg>

3000 let (odhad)	10-20 let	nikdy	6-10 let	6-18 měsíců
2-5 měsíců	7-20 dní	5-15 let	20-30 let	50-80 let

PŘÍLOHA Č. 10 Den Země – diplom za 1. místo

Lev [online obrázek]. Veselé dekorace www.webareal.cz, [staženo 22. 1. 2011].
Dostupné na internetu <<http://www.veseledekorace.eu/veseledekorace/eshop/1-Katalog-vyroby/10-2-ODPADKOVE-KOSE/5/223-Lev/related>>.

DIPLOM

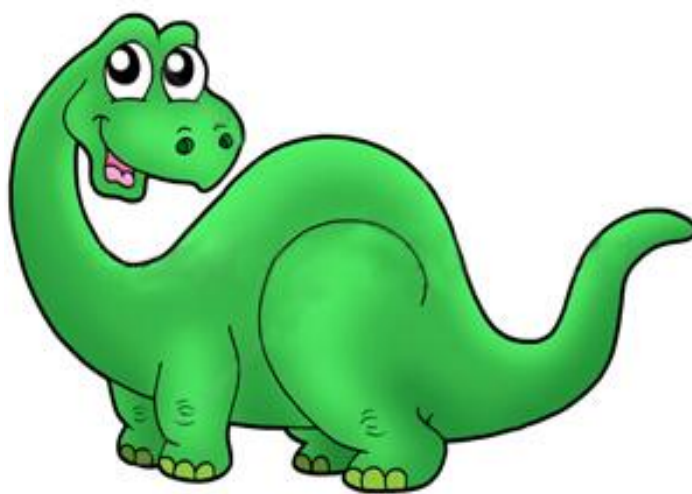
1. místo

Den Země

PŘÍLOHA Č. 11 Den Země – diplom za 2. místo

Dinosaurus [online obrázek]. Obchod www.zichisek.cz, [staženo 22. 1. 2011].
Dostupné na internetu <<http://www.zichisek.cz/?motivy,22>>.

DIPLOM

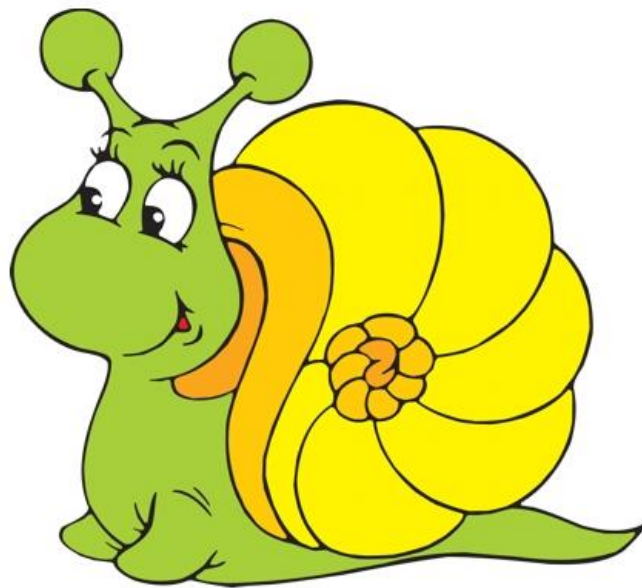
2.místo

Den Země

PŘÍLOHA Č. 12 Den Země – diplom za 3. místo

Šnek [online obrázek]. Davona – internetové nákupní centrum, [staženo 22. 1. 2011]. Dostupné na internetu
<<http://www.davona.cz/userdata/shopimg/davona/image/detske/hlemyzd.JPG>>.

DIPLOM

3. místo

Den Země

PŘÍLOHA Č. 13 Den ptactva – krmení ptáků v zimě

Události prosince 2007 [online html dokument]. SOS pro zvířata, [cit. 10. 1. 2011].
Dostupné na internetu <<http://sos-pro-zvirata.blog.cz/0712> >

Do krmítka dáváme:.....
.....
.....

Do krmítka nepatří.....
.....

Do krmítka přiletí.....
.....

Do krmítka nepřiletí.....
.....

PŘÍLOHA Č. 14 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

VZOR:

Český název: Tetřev hlušec

Latinský název: *Tetrax urogallus*

Hlavní znaky: červené pŕlměsíčky nad očima, velký, hrabavý

Způsob života: samotářský, přes zimu zůstává

Rozšíření v ČR: horské pohraniční oblasti

Rozšíření ve světě: Asie

Potrava: jehličí, pupeny, výhonky, hmyz

Počet mláďat: 5 – 8

Ochrana: kriticky ohrožený druh

Český název: Bažant obecný

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 15 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Červenka obecná

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Brhlík lesní

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 16 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>

Český název: Havran polní

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Dátek černý

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

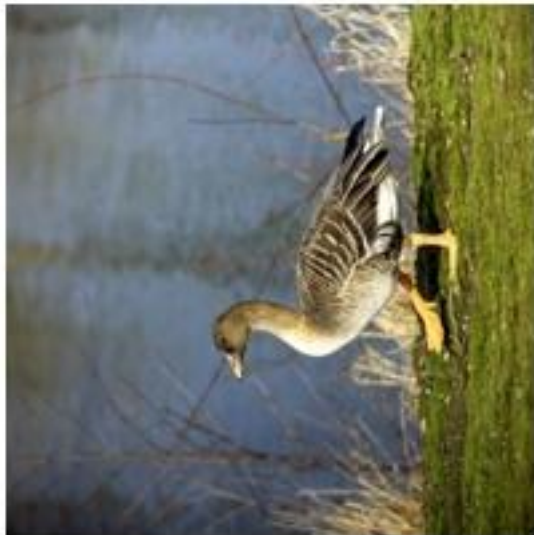
Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 17 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Husa polní

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Holub hřivnáč

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

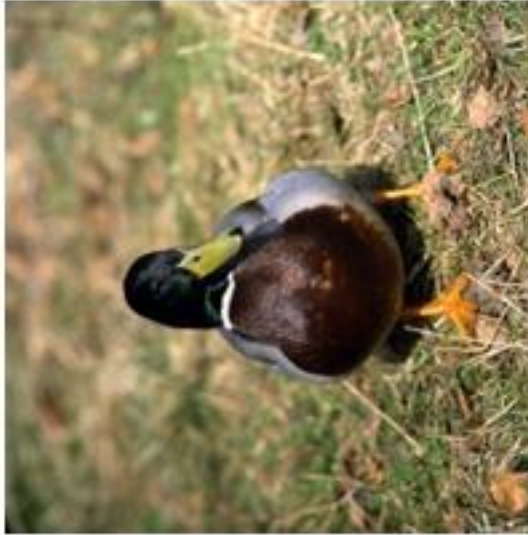
Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 18 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Ceský název: Kachna divoká

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Jestřáb lesní

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 19 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Kaně lesní

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Kalous ušatý

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 20 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Koroptev polní

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Konipas bílý

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 21 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Křepelka polní

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Krahujec obecný

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 22 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Lejsek šedý

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Křkavec velký

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 23 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Poštolka obecná

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Ostříž lesní

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 24 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Sluka lesní

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Puštitk obecný

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 25 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Sokol stěhovavý

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Sojka obecná

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 26 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Straka obecná

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Sova pálená

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 27 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Sýkora uhelníček

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Strakapoud velký

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 28 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Tetřev obecný

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Tetřev hlušec

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 29 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Vrána šedá

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Vrána obecná

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 30 Den ptactva – předtištěné listy pro výrobu atlasu

Ptáci [online fotogalerie]. Nadace dřevo pro život, [cit. 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://www.mezistromy.cz/cz/fotogalerie/ptaci>>.

Český název: Výreček malý

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

Český název: Výr velký

Latinský název:

Hlavní znaky:

Způsob života:

Rozšíření v ČR:

Rozšíření ve světě:

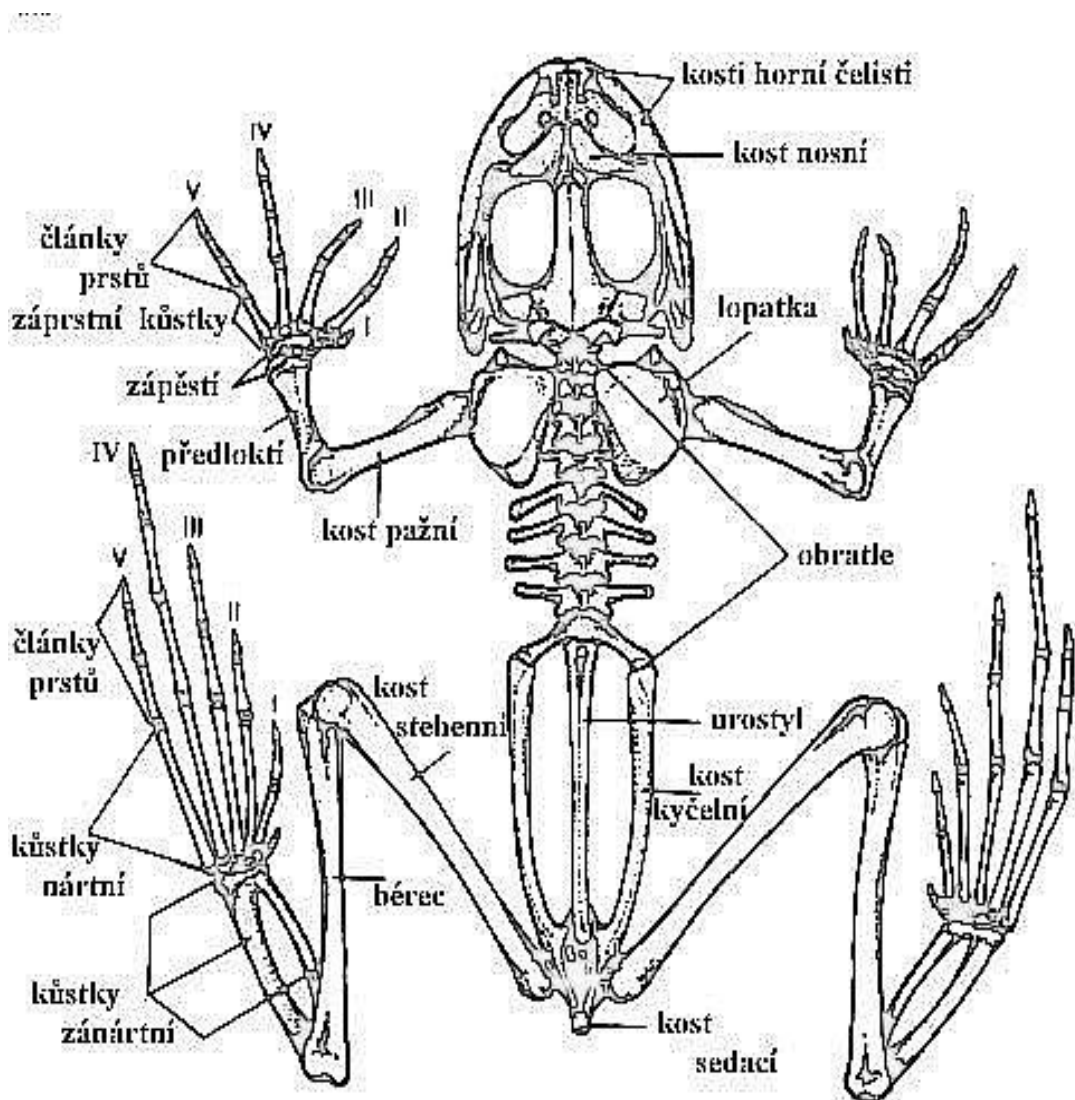
Potrava:

Počet mláďat:

Ochrana:

PŘÍLOHA Č. 31 Den zvířat – kostra žáby

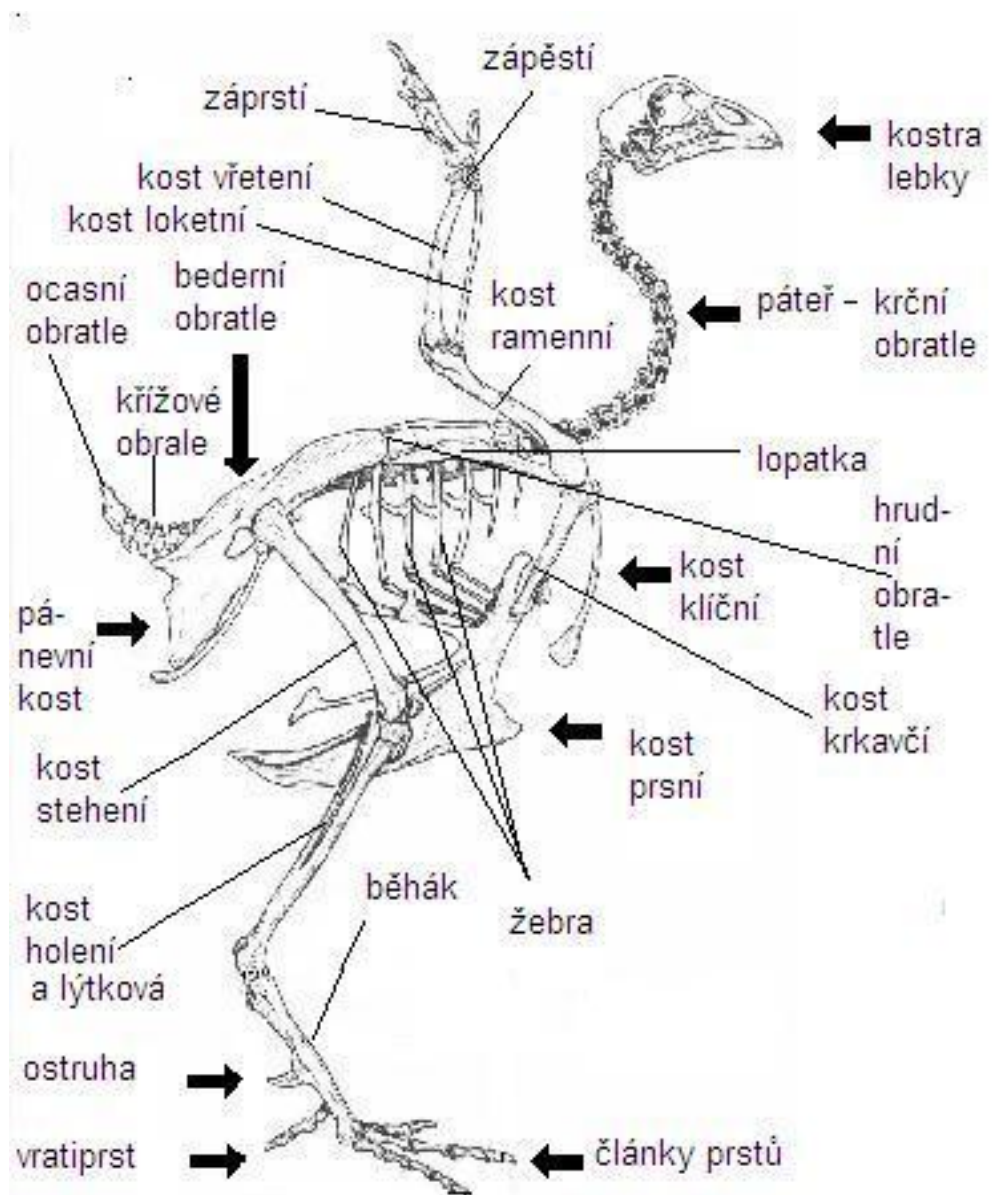
Kostra žáby [online fotografie]. O. Pěnkava, [cit. 20. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://openkava.sweb.cz/schema/kostrasch.htm>>.

PŘÍLOHA Č. 32 Den zvířat – kostra ptáka

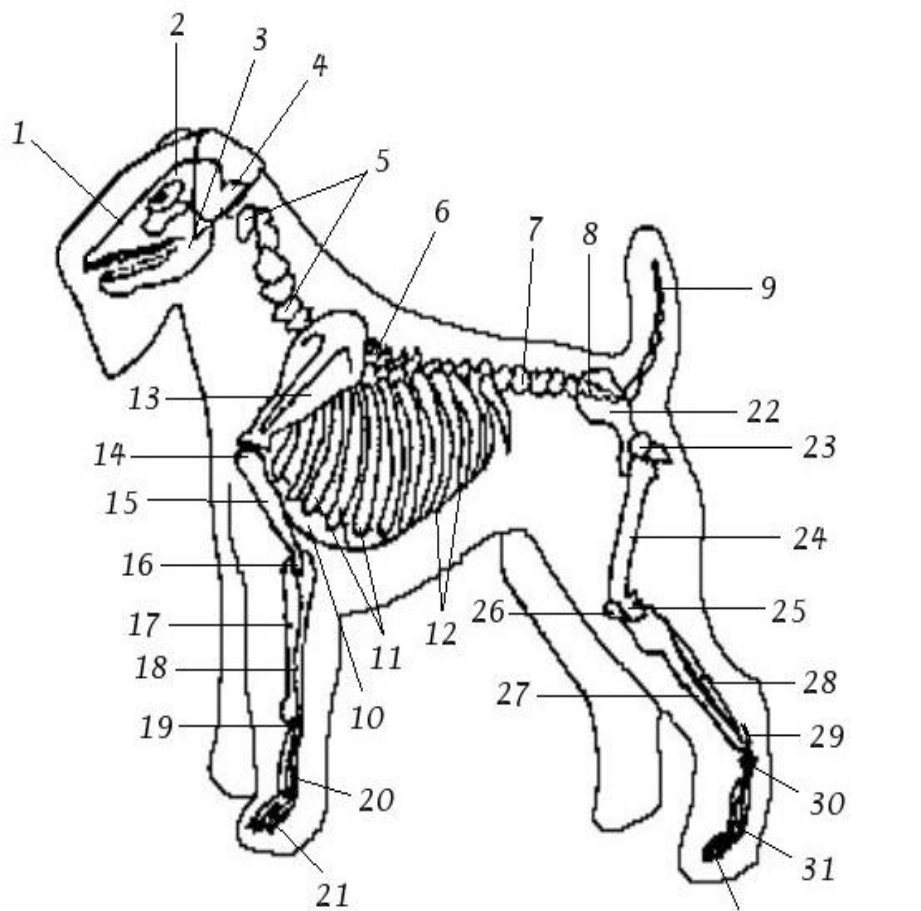
Ptáci [online html dokument]. Základní a mateřská škola Hranice, [cit. 20. 1. 2011].
Dostupné na internetu

<<http://www.srom.hranet.cz/projekty/2005/WWW/kyvala/ptaci.htm>>.

PŘÍLOHA Č. 33 Den zvířat – kostra psa

Kostra psa [online fotografie]. Michaela Valková, [cit. 20. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://stystko.blog.cz/0909/kostra-psa>>.

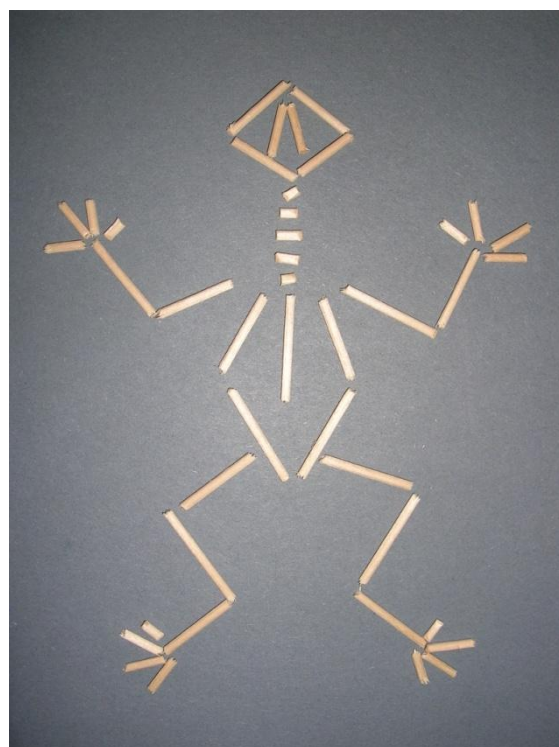
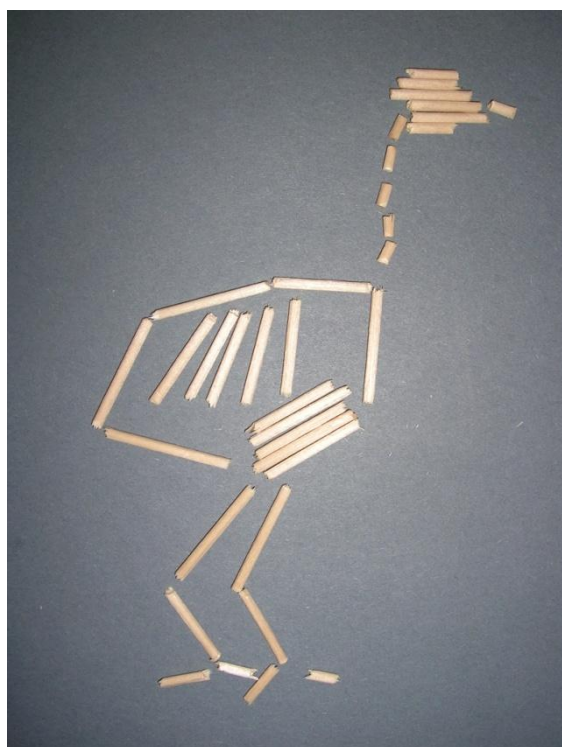
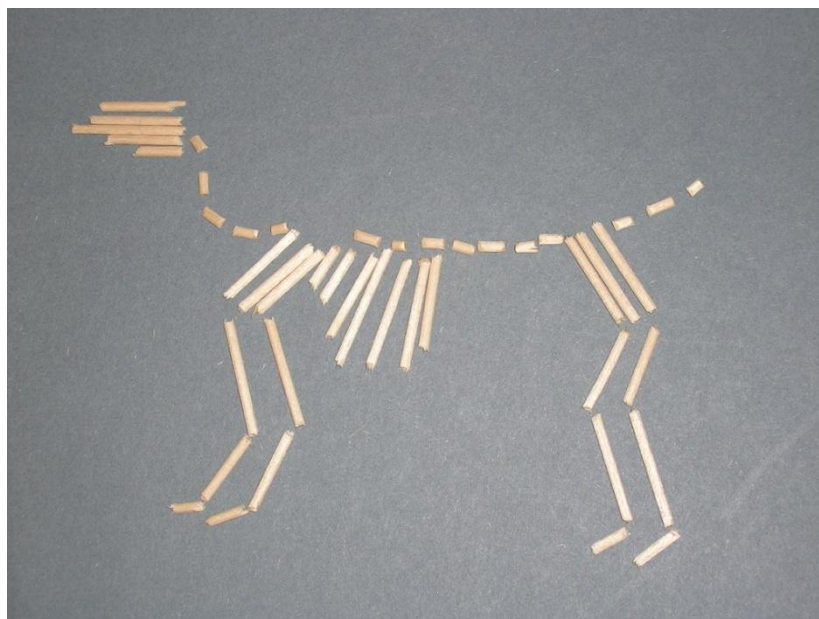

1. tvárová část hlavy, horná čelist'
2. lebečná část hlavy
3. dolná čelist'
4. atlas - prvý krčný stavec
5. krčné stavce
6. hrudné stavce
7. bedrové stavce
8. křížové stavce
9. stavce chvosta
10. hrudná kost'
11. pravé rebrá
12. nepravé rebrá

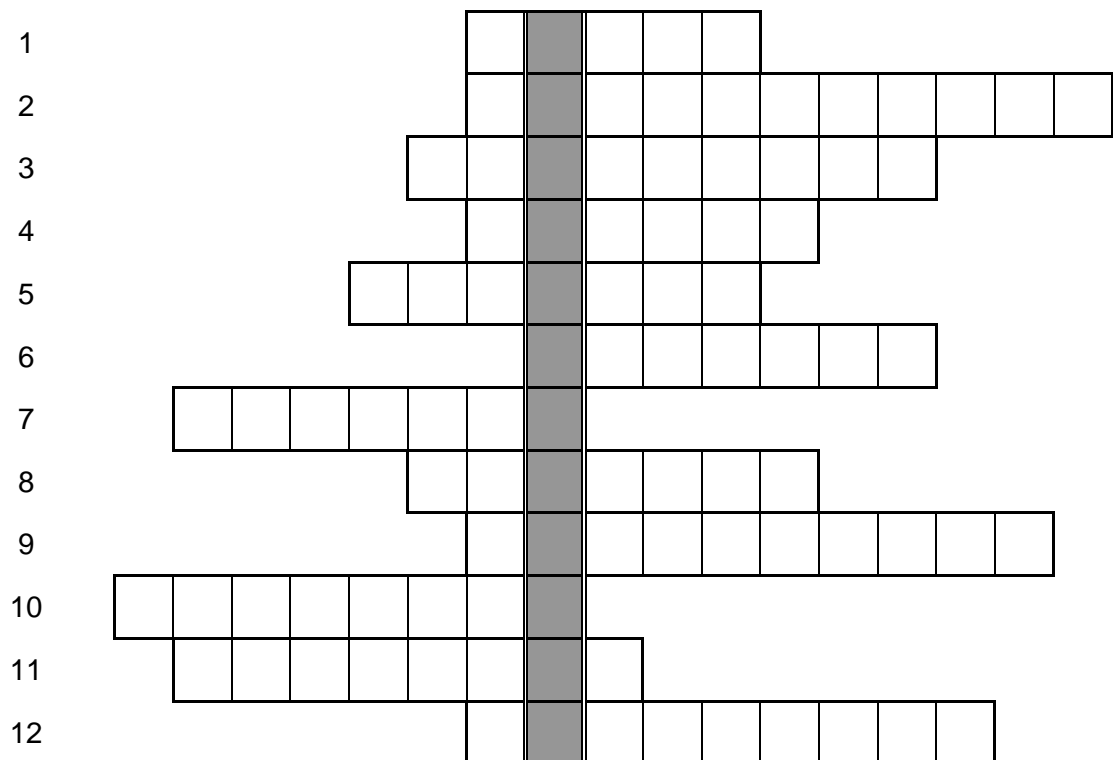
13. lopatka
14. ramenný klb
15. kosti ramena
16. lakt'ový klb
17. vretenná kost'
18. lakt'ová kost'
19. zápästný klb
20. zápästie
21. kosti prstov
22. panva
23. bedrový klb
24. stehenná kost'

25. kolenný klb
26. jabíčko
27. holenná kost'
28. lýtková kost'
29. päťové kosti
30. priehlavkový klb
31. kosti prstov

PŘÍLOHA Č. 34 Den zvířat – vyrobené kostry živočichů

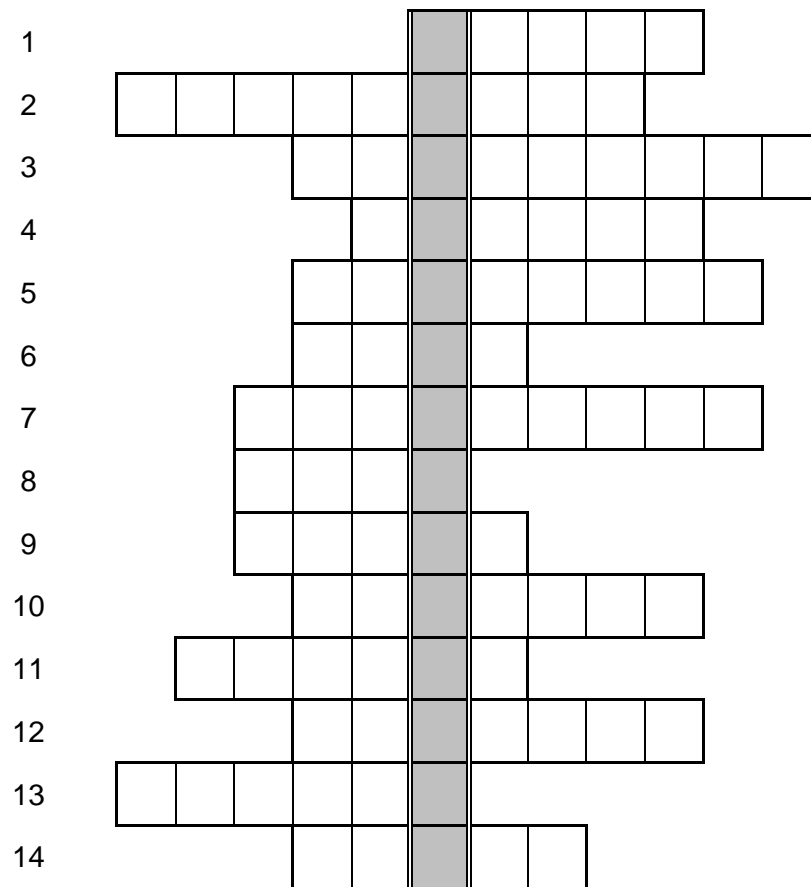
PŘÍLOHA Č. 35 Den zvířat – křížovka

1. Užitečný hmyz dávající med
2. Živočichové, kteří se živí hmyzem (obecně)
3. Živočichové, kteří se živí rostlinami, drobnými živočichy i uhynulými těly zvířat (obecně)
4. Hmyz, který se přisaje na kůži a přenáší velmi nebezpečné nemoci
5. Škodlivý motýl, jehož housenka okusuje listy např. zeleniny
6. Část na hlavě mravenců, pomocí které přenášejí předměty
7. Část těla včel a vos, pomocí které vpravují do těla nepřítele jed
8. Rodové jméno motýla, jehož druhový přívlastek je *admirál*
9. Živočichové, kteří nemají pevnou kostru těla (obecně)
10. Užitečný hmyz, zákonem chráněný, který si v lese staví velká obydlí, lze podle nich určit světové strany
11. Past, kterou staví pavouci a chytají do ní hmyz
12. Hmyz, jehož larvy vyžírají chodbičky pod kůrou, říká se mu kůrovec

Správné řešení: ČMELÁK OBECNÝ

PŘÍLOHA Č. 36 Den zvířat – křížovka

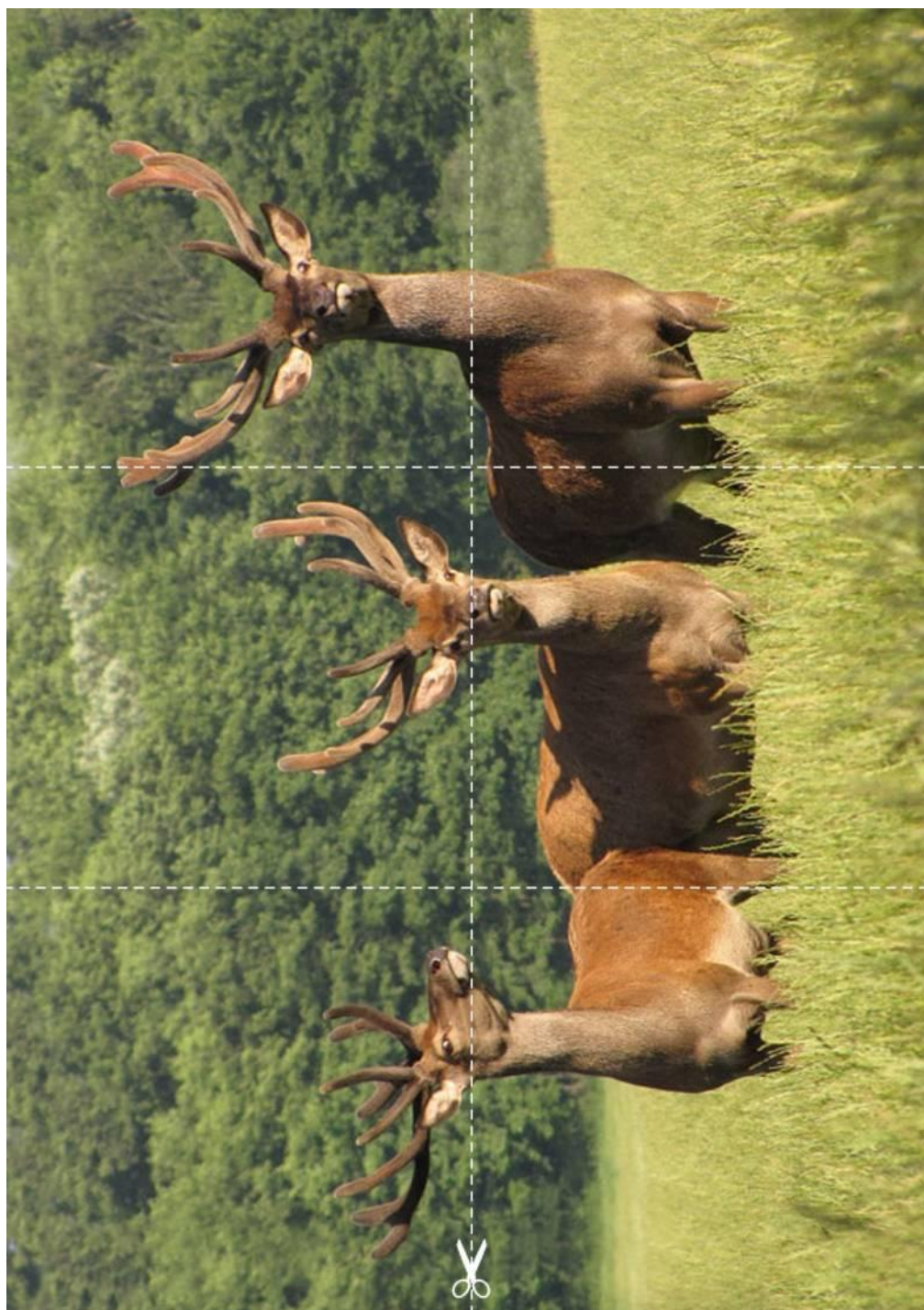

1. Obilnina sloužící k přípravě sladu na výrobu piva
2. Vytrvalá jarní bylina se žlutými květy v květenství na vrcholu stvolu, (petrklíč)
3. Organizmy příbuzné houbám, rostoucí na stromech, v půdě, na skalách
4. Dutý stonk obilnin
5. Časná jarní bylina s bílými, zeleně lemovanými květními lístky, kvete ze sněhu
6. Jehličnatý strom s nerozpadavými šiškami visícími dolů
7. Dužnaté plody (obecně) obsahující jedno semeno (pecku)
8. Náš národní strom se srdčitými listy a vonnými květy, léčivá rostlina
9. Zdužnatělé, v hlíně rostoucí stonky (obecně), např. brambory
10. Rostliny, které mají dřevnatý stonk
11. Dužnaté plody (obecně), které mají uvnitř volně rozptýlena semena
12. Plané rostliny rostoucí na zahrádkách, ubírající pěstovaným rostlinám živiny
13. Jehličnatý strom s opadavými jehlicemi
14. Zbytky stébel, která se využívají k podestýlání hospodářských zvířat

Správné řešení: [JEŠTĚRKA ZELEN](#)

PŘÍLOHA Č. 37 Den zvířat – výsledný obrázek

Zvířata v lese [online fotografie]. Karel Kajínek, [staženo 16. 1. 2011]. Dostupné na internetu <<http://lesuzdar.lesycr.cz/cs/images/content/zpravy/zl-1-karel-kajinek-565.jpg>>.

Jméno a příjmení:	Jana Kohnheiserová
Katedra:	Katedra primární pedagogiky Pedagogické fakulty UP v Olomouci
Vedoucí práce:	PhDr. Vlasta Hrdličková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2011
Název práce:	Návrh projektu environmentální výchovy s využitím významných dnů (Mezinárodní den Země, Mezinárodní den ptactva a Světový den zvířat)
Název v angličtině:	Proposal of Environmental Education Project Using Significant Dates (International day of Earth, International day of Birds, World day of Animals).
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na environmentální výchovu, její vývoj, legislativu a projektové vyučování. Cílem práce je návrh projektů k environmentální výchově pro 4. a 5. ročník základní školy . Výzkum zjišťuje informovanost a zájem pedagogů o projektové vyučování, především se zaměřením na environmentální výchovu.
Klíčová slova:	Primární vzdělávání, environmentální výchova, Rámcový vzdělávací program pro základní školy, průřezové téma, projektové vyučování.
Anotace v angličtině:	Diploma thesis is focused on environmental schooling, its evolution, legislation and project teaching. The object is to make proposals of environmental schooling projects for 4th and 5th year of basic school studies. The research investigates teachers knowledge and interest especially for environmental education project teaching.
Klíčová slova v angličtině:	Primary education, environmental Teaching, General Education program for Basic School, Selection Theme, Project Teaching.
Přílohy vázané v práci:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Píseň bratra Slunce 2. Desatero pro uchování zdravého životního prostředí pro nás i pro budoucí generace 3. Mému inspektoru Františku Železnému 4. Desatero ochranných zásad Svazu pro ochranu přírody 5. Vyhlášení rozvojového programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy z 20.ledna 2009 6. Kalendář významných dnů týkajících se životního prostředí 7. – 37. Pracovní listy
Rozsah práce:	108 stran, 37 stran přílohy
Jazyk práce:	Čeština